

LIETUVOS Farmacijos žinios

Lithuanian Pharmaceutical News

2020 m. Nr. 3-4 (264-265)

VDU Botanikos sode pagerbė vaistinių augalų žiniuonės Eugenijos Šimkūnaitės atminimą

(plačiau 20 pusl.)

„Lietuvos farmacijos žinios“ – Lietuvos farmacijos sąjungos periodinis žurnalas, skirtas farmacijos specialistams, tęsia „Farmacijos žinių“ (1923-1940) tradicijas

Vyr. redaktorius prof. habil. dr. Eduardas Tarasevičius

REDAKCINĖ KOLEGIJA

Vaist., gyd. Laimis Akramas, klinikinė farmacija, mikrobiologija; doc. dr. Zita Barsteigienė, farmakognozija; prof. dr. Jurga Bernatoniene, vaistų technologija; prof. dr. Liudas Ivanauskas, toksikologinė chemija, vaistų technologija; doc. dr. Rimantas Klimas, vaistų technologija; prof. dr. Romaldas Mačiulaitis, klinikinė farmacija, farmakoterapija; doc. dr. Vaidas Skyrius, socialinė farmacija; dr. Regina Žukienė, farmacijos istorija, socialinė farmacija; dr. Jonas Grincevičius, socialinė farmacija; doc. dr. Raimondas Radžiūnas, socialinė farmacija.

REDAKCINĖS KOLEGIJOS KONSULTANTAI

Doc. dr. Algis Baranauskas, socialinė farmacija; prof. dr. Jurga Bernatoniene, vaistų technologija; doc. dr. Vidmantas Dirsė, organinė chemija; prof. dr. Valdas Jakštas, farmakognozija; doc. dr. Audronis Lukošius, farmakognozija; doc. dr. Rūta Marksienė, toksikologinė chemija; dr. Žydrūnas Martinėnas, vaistų technologija; vaist. Jadvyga Mikalauskiene, farmacijos istorija; prof. dr. Vilma Petrikaitė – vaistų chemija; prof. dr. Ona Ragažinskienė, farmakognozija; dr. Saulė Velžienė, vaistų technologija; vaist. Liudvikas Rulinskas, farmacijos istorija; vaist. Birutė Varanavičienė, klinikinė farmacija; vaist. Liudas Šlepikas, vaistų chemija.

REDAKCINĖS KOLEGIJOS GARBĖS NARIAI

Farm. dr. Juozas Kalvaitis, klinikinė farmacija, JAV, Čikaga; farm. dr. Algirdas Lukoševičius, klinikinė farmacija, JAV, Niujorkas; farm. dr. Algis Pliūra, vaistų informacija, JAV, Niujorkas; farm. dr. Jerzy Lazowski, onkologinė farmacija, Lenkija, Varšuva.

Leidėjo ir redakcijos adresas:

Viršuliškių g. 41-59, LT-05103 Vilnius,
tel. +370 687 144 74
El. paštas: taredas@gmail.com

Šiame leidinyje pateikta informacija skirta tik farmacijos ir medicinos specialistams.

Straipsnių autorių nuomonė gali nesutapti su redakcijos nuomone. Recenzuojame tik mokslinius straipsnius.

Rankraščių negražiname. Redakcija už reklamos turinį neatsako.

© „Lietuvos farmacijos žinios“
2020, Nr. 3-4 (264-265)

Numerį parengė LFS leidybos centras,
Viršuliškių g. 41-59, LT-05103 Vilnius

Tiražas: 200 egz.

Spausdino:
UAB „Regrafas“

Piliakalnio g. 3, Kaunas. LT-46224
Tel. (8-37) 44 11 11

Šventieji Kosmas ir Domianas

Iliustracija iš knygos „Grandes Heures d'Anne de Bretagne“, dailininkas Jean Bourdichon, 1503-1508 m.

Prancūzijos nacionalinė biblioteka, Paryžius

Seimas 2020-uosius paskelbė habil. dr. Eugenijos Šimkūnaitės metais

E. Šimkūnaitės horoskopai...

Lietuviškas horoskopas
Gruodis. Kiškio mėnuo.

Šnekama, kad kiškis – labai didelis bailys. Tiesa, pavojui ištikus, jei negali prigludęs pasislėpti, gelbstisi ilgomis kojomis. Tačiau prireikus moka ir kiškis kovoti. Jau kas kas, o kiškis tikrai mėgsta, jei tik jo kas bijo. Bene 1928 metais buvo labai šalta žiema. Prinešė mums apšalusią paukštelį, kiškių. Daug jų nepasveikė, nebeatsigavo, bet nemažai buvo ir atsigavusių. Susirinko gan gražus kurapkų pulkelis, regis, dešimt ar dvylika vištelių ir pora gaidžiukų. Suleidome jas į seno, nebegyvenamo namo kambarėlį. Ten buvo ir kelios vištos, puikuolis gaidys. Šiek tiek pasiginčiję gaidžiai išsiaiškino santykius, vištos ir kurapkos visai gerai sutarė. Į tą patį namą po kelis ar po vieną leidome ir septynetą kiškių (bene iš dvylikos paliegėlių, nes kitų išgelbėti nepavyko). Kiekvieno naujo kiškio pasirodymas – gan įnirtingos peštynės, bet pagaliau šiaip taip susitardavo. Pabandė spręsti teritorinius klausimus su vištomis – gaidys parodė snapą ir kietą būdą, – nei vištų, nei gaidžio kiškiai nebepristojo. O kurapkoms – jokių nuolaidų. Teko visą kurapkų pulkelių uždaryti į pakrosnį, tinklu atitverti. Romios kurapkos sutiko su tokia patalpa, bet bjaurybėms kiškiams to negana – vos kokia kurapka prieina prie tinklo, tuoj prišoka ir būgnina letenomis tol, kol visas kurapkas suvaro į tolimiausią kampą. Atkutę kiškiai šuoliais siuto po visą patalpą, užšokdavo ant likusių nebenaudojamų griozdų, peršokdavo geru pusmetriu lubų nesiekiančias pertvaras, paskui – ant krosnies, ir vėl aplink. Pasitaikė viešnia, panorusi kiškių pažiūrėti, vienas kiškis nuo krosnies stryktelėjo jai ant sprando. Viešnia suspigo kaip pjaunama. Regis, tik to ir reikėjo kiškiams: vorele, vienas po kito – ant krosnies, nuo krosnies – ant sprando...

Paskui, kai norėdavome pamatyti ar parodyti „kiškių cirką“, pakakdavo tik suspigti. Gražiausia, kad ir kuo pasiūčiausiai šokinėdavo, ir kuo įnirtingiausiai kurapkas baidydavo ne koks stambus kiškis, o pats menkiausias, vargais negalais išsikapstęs iš plaučių uždegimo ir tik pavasariop prieš patį išleidimą atkutęs. Matyt, pasaka apie suskilusią lūpą – ne visai iš piršto laužta.

Kiškiai – visų vakarėlių šokėjai, kiškiai šimtus darbų pradeda, toli ne visus darbus įpusėja, daugelį vos pradėję meta. Žinoma, kiti žmonės už tokį būdą nepagiriama, tačiau kiškiams – nuolaidžiaujama. Vis tiek juos mėgsta už nepiktą trunkumą. Šeimoje kiškiai dedasi vadovaujant; jei tenka meška ar opšrus į porą – neblogoi ir susitvarko. Kiškiai – nemenki pagyrūnai, mėgsta puoštis, bet, kai jais netikima ar iš jų pasišaipoma – nepyksta.

Iš LFS veiklos

XXXV LFS suvažiavimas ir tarptautinė konferencija 5

Interviu

su LFS Garbės nariu Liudu Ivanausku 6, 19

Farmacijos fakultetų naujienos 8

Iš LFS veiklos 11

Oficiali kronika 16

Kas, kur, kada 20

Farmacijos fakultetų naujienos 22

Ką rašo žiniasklaida apie farmaciją 26

Iš farmacijos istorijos 29

Jubiliejai 31

Naujos knygos 35

Kas, kur, kada 36

Pro memoria 37

Ką rašė „Farmacijos žinios“ prieš 90 metų 45

Iš LFS veiklos 49

Kas, kur, kada 51

Išėjo Anapilin 52

Farmacijos muziejai 54

XXXV LIETUVOS FARMACIJOS SAJUNGOS SUVAŽIAVIMAS IR TARPTAUTINĖ MOKSLINĖ-PRAKTINĖ KONFERENCIJA,

skirta pirmojo farmacijos žurnalo išleidimo Lietuvoje 200 metų sukakčiai
habil. dr. **Eugenijos Šimkūnaitės** šimtmečiui pažymėti

FARMACIJOS MOKSLŲ IR PRAKTIKOS PASIEKIMAI

2020 10 16

Gerbiami LFS XXXV-ojo suvažiavimo ir Tarptautinės mokslinės praktinės konferencijos dalyviai,

Šiais metais sukanka 200 metų nuo prof. Johano Wolfgango pastangomis pradėto leisti pirmojo Rytų Europoje žurnalo „Vilniaus farmacijos žinyno“ („Pamiętnik farmaceutyczny Wilenski“) pirmojo numerio pasirodymo. Jame buvo patalpinti straipsniai iš įvairių farmacijos mokslų ir praktikos sričių, o jų autoriai buvo ir mokslininkai, ir farmacijos praktikai. Šio leidinio reikšmę įvertino ir daugelio Europos šalių farmacijos istorikai, Paryžiuje surengę tarptautinę konferenciją, kurioje dalyvavo LIETUVOS ATSTOVAI Alfonsas Kaikaris, Tauras Mekas ir Eduardas Tarasevičius. Kita svarbi sukaktis – tai habil. dr. Eugenijos Šimkūnaitės gimimo šimtmetis. Ji buvo aktyvi LFS narė,

spausdino straipsnius „Lietuvos farmacijos žinių“ žurnale. Taigi, LFS suvažiavimas ir konferencija skirti šioms sukaktims pažymėti. Sveikinu visus šio renginio dalyvius, o ypač pranešėjus, kurie pateiks naujausias farmacijos mokslų naujienas. Nuotoliniu būdu organizuojamo renginio dalyviai sužinos daug naudingų žinių ir tuo būdu pakels savo profesinę kvalifikaciją. Ypatingai dėkojame užsienio pranešėjams iš Lenkijos ir Estijos.

Linkiu visiems dalyviams geros nuotaikos ir sėkmingo konferencijos pranešimų išklauso.

Lietuvos farmacijos sąjungos (LFS) viceprezidentas,
konferencijos organizacinio komiteto pirmininkas
prof. habil. dr. Eduardas Tarasevičius

PROGRAMA

10:00-16:00 PLENARINĖ SESIJA	
Pirmininkauja: prof. Vilma Petrikaitė, Lietuvos farmacijos sąjungos (LFS) prezidentė ir vaist. Eglė Rasa Dieninytė, organizacinio komiteto pirmininkė	
10:00	LFS tarptautinės konferencijos atidarymas Prof. habil. dr. Eduardas Tarasevičius, LFS viceprezidentas, Lietuva Prof. dr. Vilma Petrikaitė, LFS prezidentė, Lietuva
10:10	Farmacijos žurnalo „Pamiętnik farmaceutyczny Wilenski“ tematika ir jo svarba visuomenei Prof. habil. dr. Anita Magowska, Poznanės medicinos universitetas, Lenkija
10:40	„Farmacijos žinių“ žurnalo reikšmė Lietuvos skaitytojams Doc. dr. Vilma Gudienė, LSMU Farmacijos fakultetas, Lietuva
11:10	Vaistinininko praktika. Gebėjimas mokytis ir mokintis visą gyvenimą Dokt. Indrė Trečiokienė, Vilniaus universitetas, Lietuva
11:40	Vaistinių (aromatinių) augalų tyrimų plėtra ir taikymas Lietuvoje 1785-2020 m. Prof. dr. Ona Ragažinskienė, Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuva
12:10-13:00 Pertraukėlė / Stendinių pranešimų pristatymas	
13:00	Naujų vaistų klinikinių tyrimų reglamentavimo praktika Europos Sąjungoje Dr. Rima Minkutė, LSMU Farmacijos fakultetas, Lietuva

13:30	Vaistų sąveika su maistu – farmakologinis vertinimas Vaist. gyd. Laimis Akramas, UAB Aksada, Lietuva
14:10	Receptinių vaistų nuotolinio platinimo patirtis Estijoje ir kitose ES šalyse Vaist. Kaidi Sarv Vendla, Estijos vaistinininkų asociacija, Estija
14:40	Farmakoeconomika ir vaistinės Dr. Indrė Brazauskaitė, UAB TAMRO/BENU, Lietuva
15:20	Diskusijos
16:00-17:00 LFS suvažiavimas	
<ul style="list-style-type: none"> LFS praėjusių metų veiklos aptarimas. LFS perspektyvos organizuojant LFS narių kvalifikacijos kėlimą per konferencijas, forumus (BaltPharm), kongresus (FIP, EHPA). Vaistinininko profesijos prestižo didinimas ir sklaida visuomenės bei jaunimo tarpe. Klinikinio vaistinininko rengimo Lietuvoje perspektyvos, atsižvelgiant į Vyriausybės numatytą programą Vaistinininko tribūna (LFS narių nuomonės, pastabos dėl organizacijos veiklos) LFS narių gausinimas, įtraukiant jaunuosius farmacijos specialistus. 	

INTERVIU SU PROF. DR. LIUDU IVANAUSKU

Analizinės ir toksikologinės chemijos katedros vedėju,
kurį bendradarbiai ir vaistininkai sveikino energijos kupino
60-mečio proga

Gerbiamas profesoriau, priimkite nuoširdų sveikinimą energijos kupino Jubiliejinio Gimtadienio proga nuo šimtų Farmacijos fakulteto absolventų, farmacijos sąjungos narių, kuriems Jūs dėstote būtinus chemijos dalykus Linkime puikios sveikatos ir kūrybinės sėkmės vadovaujant katedrai ir bendraujant su studentais. LFŽ žurnalo skaitytojams bus malonu sužinoti apie Jūsų gyvenimo ir mokslinės veiklos svarbiausius etapus.

Kur prasidėjo Jūsų mokslas mokykloje ir kas paskatino rinktis vaistininko profesiją?

Pirmiausia tai norėčiau širdingai padėkoti už sveikinimus, kurie, iš tiesų, praskaidrino mano dieną. Grįžtant prie klausimo – kaip pasirinkau vaistininko profesiją. Atvirai kalbant, į Kauno medicinos tada institutą, Farmacijos fakultetą patekau atsitiktinai. Baigiau Skaudvilės vidurinę mokyklą Tauragės rajone. Besimokydamas vidurinėje labai domėjausi technika, man beprotiškai patiko fizika, elektronika, matematika. Kartu su broliais konstruodavome radijo imtuvus, stiprintuvus, netgi kūrėme elektronines gitaras. Fizika buvo mano pomėgis. Niekas neabejojo, kad studijuosiu technikos mokslus. Tačiau baigdamas vidurinę mokyklą, pasidaviau tėčio įtakai ir stojau į medicinos fakultetą. Įstoti į medicinos fakultetą pritrūko balų – tais laikais į medicinos studijas buvo didžiuliai konkursai. Tuometinis Farmacijos fakulteto dekanas prof. Eduardas Tarasevičius visus į medicinos fakultetą neįstojusius vaikus agitavo stoti į farmacijos fakultetą. Taip savo gyvenimą susiejau su vaistininko profesija. Grįžus į namus, mano tėtis net negalėjo suprasti kas tai yra ta farmacija ir kaip aš tenai atsiradau. Taip mūsų kurse atsirado nemažas būrys vaikinių – iš 92 farmacijos studentų net 26 buvo vyrukai. Likome patenkinti šia specialybe. Iki šiol rengiame kasmetinius grupės susitikimus, į kuriuos suvažiuoja beveik visi mūsų grupės draugai. Malonu, kad susitikimuose visada mus aplanko mūsų buvęs dekanas, prof. E. Tarasevičius ir bendrai pasidaliname prisiminimais iš studijų laikų.

Pomėgis ir žinios fizikai man labai pravertė ir tolimesniame profesiniame gyvenime. Sudėtinga mokslinių tyrimų naudojama aparatūra – dujų, skysčių chromatografai, spektrofotometrai ir kita sudėtinga aparatūra, su kuria dirbu šiuo metu, padeda moksliniuose tyrimuose. Man malonu dirbi su šia technika.

Kokie prisiminimai išliko iš Jūsų studijų Kauno medicinos instituto (KMI) Farmacijos fakultete ir kada pradėjote mokslinį darbą? Kokia buvo Jūsų mokslinio darbo tema ir kur apgynėte daktaro disertaciją?

Turbūt pats ryškiausias prisiminimas studijų metu KMI Farmacijos fakultete butai, kad buvo nuostabiai draugiška mūsų grupė. Nebuvo interneto, mobiliųjų telefonų, tačiau tai mums netrukdė bendrauti ir turiningai praleisti laiką laisvu nuo studijų laiku. Buvo organizuojami bendri studentų vakarai, saviveiklos būreiliai, rugsėjo mėnesį visi studentai mėnesiui buvo išvežami į kaimą nuimti derliu. Tai buvo tikrai daug laiko visiems kartu pabūti, susidraugauti ir turiningai praleisti laiką. Studijuodamas farmacijos fakultete labai domėjausi fotografija, net Fakulteto dekanas prof. E. Tarasevičiaus dėka buvo įrengta foto laboratorija, kurioje galėjau eksperimentuoti gaminant ryškinimo tirpalus foto nuotraukų gamybai.

1983 m. baigiau Medicinos universitetą ir prof. E. Tarasevičiaus rekomenduotas pasilikau dirbti asistentu katedros mokomojoje laboratorijoje. Tuometinis katedros vedėjas prof. P. Vainauskas pasakė, kad negalima dirbti tik ūkinį darbą, būtina reikia imtis ir mokslinio darbo. Nuo tada ir prasidėjo mano ieškojimai. Taip jau yra gyvenime, kad vienas žmogus linkęs prie vienokių, kitas – prie kitokių darbų. Aš buvau ir esu labiau linkęs prie technikos. Taigi pradėjau domėtis chromatografiniais

analitiniais metodais. Tuo metu nebuvo didelių galimybių, nes turėjome ne itin patikimą tarybinę techniką. Paskatinti mano vadovo, tuometinio katedros vedėjo prof. P. Vainausko nuvažiuoju į Dzeržinską, iš ten parsivežėme naujesnės technikos ir po truputį įsibėgėjome. Prof. P. Vainauskas yra toksikologinės chemijos specialistas ir jo moksliniai darbai buvo skirti šiai sričiai. Todėl ir aš pasirinkau su toksikologine chemija susietą mokslinio darbo temą: nuodingųjų medžiagų nustatymas ir išskyrimas iš biologinių objektų. Daktaro disertaciją teko ginti Ukrainoje, Lvove.

Habilitacijos procedūrą susiejau su atliktais moksliniais tyrinėjimais biologiškai veiklių junginių standartizavimo srityje taikant chromatografinės analizės metodus. 2008 m. vyko habilitacijos procedūra, kurios metu atlikau mokslinių darbų apžvalgą. Jos tema „Chromatografinių metodų taikymas farmakologiškai aktyvių junginių standartizavimui“

Kokį stebuklingą raktą Jūs turite bendraujant su studentais, nes esate studentų mylimiausias profesorius?

Na, manau, jog norint sudominti studentus ir įtraukti juos į mokslinę veiklą, nereikia išradinėti jokių formulių

ar turėti stebuklingų raktų, nes viskas jau yra seniausias išrasta. Žmogiškumas, supratingumas ir pagarba – esminiai archetipai, leidžiantys mums komunikuoti ir suprasti vienas kitą. Aš manau, jog būtent šios vertybės ir padeda man palaikyti darnų ryšį su studentais.

Jūsų mokslinių darbų aukštai vertinami LSMU. Esate pelnęs produktyviausio mokslininko titulą. Kas lemia Jūsų asmeniškai ir bendradarbių sėkmę vykdant mokslinius tyrimus?

Iš tiesų, aš labai džiaugiuosi savo komanda, nes kaip sakoma – „vienas lauke – ne karys.“ Asmeninę sėkmę turbūt lemia begalinis noras sukurti tai, kas tikrai būtų prasminga ir naudinga kitiems, o tai yra pats didžiausias motyvacijos šaltinis, bet, kaip ir minėjau, užnugary turiu stiprią komandą, kuri neleidžia pailsti ir padeda judėti pirmyn, tikslo link.

Jūsų dvi dukros nepasirinko medikų profesijos. O ko palinkėtume sūnui Domantui, kuris nutarė studijuoti medicinos mokslus ir įgyti mediko profesiją?

Tęsinys 19 pusl.

● Vilniaus universiteto Didžiajame kieme prie Šv. Jonų bažnyčios š.m. birželio 22 d. Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto farmacijos studijų programos absolventams buvo **įteikti** magistro diplomai. Diplomus asmeniškai įteikė Vilniaus universiteto rektorius prof. Rimvydas Petrauskas. Absolventus sveikino Medicinos fakulteto dekanas prof. Algirdas Utkus, UAB „Eurovaisstinė“ valdybos pirmininkė Ingrida Damulienė ir UAB „Gintarinė vaistinė“ generalinė direktorė Rūta Bagdonavičienė. Sveikinimo žodį taip pat pasakė ir studentų atstovė Milda Girdenytė:

„Gerbiamas dekane, dėstytojai, mieli kolegos absolventai, tėvai ir svečiai,

vos prieš penkerius metus Vilniaus universitete pasirodžius pirmiesiems Farmacijos studijų programos studentams, daugelį iš mūsų neapleido mintys «O kas dabar, kokios bus studijos ir kaip išgyvensime?», kurios sekė visus ateinančius studijų metus. Po pirmo kurso vis dar buvo sunku suvokti, kur patekome ir kaip užaugsime iki tikrųjų vaistininkų, bet jau pirmosios studentiškos vasaros metu per Farmacijos dienas reikėjo stoti prieš vaistininkus ir kalbėti apie tai, kaip įsivaizduojame Farmacijos ateitį. Kas galėjo pagalvoti, kad tą dieną apkalbėtas

rytojus ateis taip greitai ir klausimas «Kada viskas baigsis?» rašant magistro baigiamąjį darbą pavirs į šiandienos «Jau viskas?».

Per šį kiekvienam iš mūsų svarbų gyvenimo laikotarpį, siekiant vienos seniausių pasaulyje specialybių, Alma Mater padėjo tvirtai žengti iki šios dienos. Nuoširdus bendradarbiavimas su dėstytojais, studijų tarpdiscipliniškumas ir tarptautiškumas buvo tie faktoriai, kurie kėlė šias studijas į aukštesnį lygį ir padėjo kiekvienam iš mūsų tobulėti ne tik kaip būsimiems farmacijos specialistams, bet ir kaip asmenybėms. Noriu nuoširdžiai padėkoti visiems dėstytojams, kurie lydėjo mus šiame nelengvame kelyje, dalinosi žiniomis ir patirtimi bei studijavo kartu su mumis.

Ačiū už jūsų darbą užauginant šią vaistininkų kartą. Didelis ačiū ir Vilniaus universiteto Medicinos fakultetui bei Farmacijos centrui už šios studijų programos puoselėjimą ir pagalbą sprendžiant iškilusius klausimus, kurių būta nemažai per šiuos penkerius metus.

Dabar galima drąsiai sakyti, jog šiame kieme sėdintys jaunieji specialistai yra ką tik papasakotos legendos herojai, kurie per 1 756 dienas susidorojo su visais dvylika iššūkių siekiant tapti tuo, kuo esti dabar. Naujasis mitas kalba apie dvidešimt keturis veikėjus, kurie įveikė vadinamuosius dvyliką pirmųjų Vilniaus universiteto Farmacijos žygdarbių:

1. Jie pirmieji įstojo į naują Farmacijos studijų programą Vilniaus universitete ir praminė kelias ateinančioms kartoms;
2. Per pirmąją paskaitą paėmus mikrofoną pasakė daugiau nei tris žodžius;
3. Pirmą kartą išgirdus kreipinį «Kolega» suprato, jog po truputį tampa didelės vaistininkų bendruomenės dalimi;
4. Jie dalinosi patarimais, o kai kada ir mokė Universiteto išminčius, kaip statyti pirmuosius Farmacijos studijų programos pamatus;
5. Drauge jie pirmą kartą snūduriavo poilsio kambarielyje bandant atgauti bent keletą minučių miego po rytinės paskaitos;
6. Jie liejo pirmąsias juoko ašaras vardan mokslo;
7. Eilinį kartą nesuprantant cheminių lygčių pirmą kartą kartu sėdėjo MKIC'o grupinio darbo kambarielyje ir minė chemines mįsles;
8. Pirmą kartą jie keliavo po lygumas ir pažino aukščiausius kalnus siekdamai tarptautinės patirties;
9. Susibūrę į greitojo veikimo būrius jie kūrė pirmąsias vaistines ir su nekrantumu stebėjo, kuris žvėris Vivariumo mieste prasiverš į priekį;

10. Pirmą kartą susidurus su pandemija stojo į priekį vardan žmonių sveikatos;

11. Buvo pirmieji Farmacijos studentai apsigynę magistro baigiamuosius darbus nuotoliniu būdu;

12. Ir galiausiai kartu tapo pirmąja XXI amžiuje Vilniaus universiteto Farmacijos studijas baigusia laida.

Istorija nutyli, kiek dar daug smagių ir sunkių akimirku buvo patirta, bet jos visos kiekvienam iš mūsų primins iki šiol geriausius gyvenimo metus.

Man didžiulė garbė šiandien stovėti čia ir baigti VU Farmacijos studijų programą su dar dvidešimt trimis nuostabiais žmonėmis, kurie nuo šiol galbūt eis skirtingais keliais, bet kartu kaip kumštis puoselės Farmacijos ateitį. Lai šis diplomas kiekvienam iš mūsų tampa tvirtu pirmuoju žingsniu vaistininkystės kelyje.

Dabar iš čia kilime į žvaigždes!

Milda Girdenytė

Farmacijos studijų programos absolventai, VU 2020 metų laida:

Agnė Ščiukaitė	Guoda Dubikaitytė
Aida Liucija Dargužytė	Inga Valionytė
Aistė Stumbrytė	Iveta Požarskytė
Aistė Kriščiūnaitė	Jovilė Aukštuolytė
Anastasija Fiodorova	Kipras Plaušinitis
Arnas Janušauskas	Kristijonas Burda
Artūras Rakovskis	Milda Girdenytė
Auksė Grachovskaja	Patricija Tomašun
Diana Cyronokaitė	Paulius Raudonis
Dovilė Černytė	Radvilė Jankutė
Dovilė Jackevičiūtė	Ramunė Bieliauskaitė
Emilija Milda Matelytė	Žygintas Gabartas

Lietuvos farmacijos sąjungos (LFS) Valdyba nuoširdžiai sveikina 2020 metų farmacijos vientisųjų studijų programos absolventus, išlaikiusius baigiamąjį egzaminą farmacijos magistro kvalifikaciniam laipsniui gauti ir vaistininko profesinei kvalifikacijai įgyti. Linkime geros kloties būsimoje profesinėje veikloje!

SVEIKINIMAI FF ABSOLVENTAMS

Lietuvos farmacijos sąjungos (LFS) Valdyba nuoširdžiai sveikina 2020 metų farmacijos fakulteto farmacijos vientisųjų studijų studentus, išlaikiusius baigiamąjį egzaminą farmacijos magistro kvalifikaciniam laipsniui gauti ir vaistininko profesinei kvalifikacijai įgyti ir linki geros kloties būsimoje profesinėje veikloje.

LIETUVOS SVEIKATOS MOKSLŲ UNIVERSITETO
REKTORIUS

ISAKYMAS

DĖL STUDIJŲ BAIGIMO IR DIPLOMŲ IŠDAVIMO FARMACIJOS FAKULTETO
FARMACIJOS VIENTISŪJŲ STUDIJŲ PROGRAMOS STUDENTAMS

2020 m. birželio 26 d. Nr. SC-1-383
Kaunas

Vadovaudamasis Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Medicinos akademijos Farmacijos fakulteto Farmacijos vientisųjų studijų programos baigiamųjų egzaminų komisijos 2020 m. birželio mėn. 23 d. protokolu BE-VK Nr. 1 ir baigiamųjų darbų gynimo komisijos 2020 m. birželio mėn. 11 d. protokolu GK Nr. 1, Farmacijos fakulteto Farmacijos vientisųjų studijų programos absolventams, baigusiems studijų programą, apgynusiems baigiamuosius darbus, suteikiu Farmacijos magistro laipsnį ir vaistininko kvalifikaciją, įteikiu magistro diplomą ir diplomų priedėlių:

1. Evelinai Gudoitytei – su pagyrimu	23. Tomai Juščiūtei
2. Robertai Šalčiūtei – su pagyrimu	24. Kamilei Karinauskaitei
3. Simonai Adomavičiūtei	25. Gretai Kaškelytė
4. Gintarei Adomavičiūtei	26. Gretai Kemezūkaitei
5. Alvitai Aidukaitei	27. Dovilei Kizalaitei
6. Monikai Bacevičiūtei	28. Ernestai Kontrimaitei
7. Jolitai Baltrušaitytei	29. Gabijai Kruopytei
8. Austėjai Bikniūtei	30. Vilmai Kvedaravičiūtei
9. Gretai Brianskytei	31. Živilei Leonaitei
10. Ivetai Bubulytei	32. Nerijai Litvinui
11. Deimantei Damijonaitienei	33. Ievai Liutkutei
12. Kristinai Danilčevaitei	34. Karoliui Lukui
13. Martynui Gataveckui	35. Monikai Maleckaitei
14. Augustei Getautytei	36. Brigitei Marciauskaitei
15. Matui Gimbutui	37. Tomai Mikitiejevai
16. Gitanai Grambovskaitė	38. Agnei Mikolainytei
17. Gerdai Grušaitė	39. Monikai Miškinytei
18. Gabrielei Jablonskytei	40. Martynui Mockui
19. Gabrielei Jaseliūnaitei	41. Agnei Morkūnaitei
20. Rimantei Jaskelvičiūtei	42. Jūratei Motienei
21. Dovaldei Juodeikaitei	43. Erikai Mušauskaitei
22. Rugilei Juodytei	44. Virginijai Nadzeikaitei

45. Danielei Naglytei
46. Domui Naujokaičiui
47. Monikai Pankevičiūtei
48. Laurai Paškevičiūtei
49. Monikai Peleckaitei
50. Viktorijai Rapalytei
51. Dianai Razgutei
52. Sonatai Romaško
53. Rusnei Rudokaitei
54. Rugilei Ruškytei
55. Gretai Ruzgaitei
56. Virginijai Sadeckui
57. Indrai Samokaitytei
58. Eglei Skvarnavičiūtei
59. Ivetai Slabšytei
60. Matui Stasiūnui
61. Laurai Steponavičiūtei
62. Kamilei Stupuraitei
63. Kristinai Šadžiūtei
64. Kristinai Ščiglinskaitei
65. Simonai Šerpytytei
66. Pranui Šimanauskui
67. Monikai Tallat-Kelpšaitė
68. Gretai Tinterytei
69. Rūtai Urbanavičiūtei
70. Ievai Urbonienei
71. Skirmantei Užkuraitei
72. Kornelijai Valantieju
73. Vygintei Valutytei
74. Edvinui Varvarinui
75. Dovydui Vėžauskui
76. Ramunei Vitauskaitei
77. Gustei Vitkutei
78. Aistei Žašinaitei
79. Silvijai Žiogaitei

suteikiu sveikatos mokslų magistro laipsnį ir vaistininko kvalifikaciją, įteikiu magistro diplomą ir diplomų priedėlių:

1. Silvijai Beinartytei
2. Justei Potaskajevai
3. Ievai Preibytei

Rektorius
prof. Remigijus Žaliūnas

TARPTAUTINĖS MOKSLINĖS-PRAKTINĖS KONFERENCIJOS,

skirtos pirmojo farmacijos žurnalo išleidimo Lietuvoje 200 metų sukakčiai ir
habil. dr. Eugenijos Šimkūnaitės šimtmečiui pažymėti

„FARMACIJOS MOKSLŲ IR PRAKTIKOS PASIEKIMAI“
pranešimų tezės

Žurnalo „Farmacijos žinios“ svarba Lietuvos vaistininkų bendruomenei

Vilma Gudienė^{1,2}

¹Lietuvos sveikatos mokslų universitetas

²Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejus

El. paštas: vilma.gudiene@lsmuni.lt

Įvadas. Vaistininkų periodinis žurnalas – tai profesinės bendruomenės komunikacijos priemonė, tarnaujanti mokslo žinių sklaidai, diskusijoms, informacijos perteikimui. Šiais metais minime 200-ąsias metines, kai Lietuvoje buvo išleistas pirmasis farmacijos žurnalas Pamietnik Farmaceutyczny Wilenski (leistas 1820-1822 m.). Jis gyvavo du metus ir leidyba nutrūko. Tik praėjus šimtmečiui, 1923 m., vaistininkų bendruomenė laikinojoje sostinėje Kaune pradėjo leisti profesinį žurnalą „Farmacijos žinios“. Šis žurnalas gyvavo 18 metų, iki 1940 m., pažymėtų esminėmis permainomis Lietuvoje.

Šaltiniai: Pranešime apžvelgiama profesinės periodikos istoriografija ir Farmacijos žinių publikacijų (1923–1940) istorinio tyrimo rezultatai.

Rezultatai: Dvi organizacijos – Lietuvos vaistininkų draugija ir Lietuvos farmaceutų sąjunga – buvo Farmacijos žinių leidėjos, išėjo 138 žurnalai. Leidinį redagavo keturi vaistininkai, ilgiausiai Steponas Nasvytis. 1926 m. leidyba buvo nuostolinga ir sąnaudos 2000 litų viršijo pajamas, 1928 m. leidinys davė 1500 litų pelną. Palaipsniui Farmacijos žinios tapo pelningu, populiariu ir įtakingu leidiniu.

Žurnale aptariamasi temas galima suskirstyti į kelias grupes: 1. farmacijos administravimo klausimai, teisinė reglamentacija; 2. profesinių draugijų veikla; 3. farmacijos mokslas; 4. pasaulio farmacijos aktualijos; 5. diskusijos – nuomonės; 6. bendra informacija, naujienos ir kt. Pirmaisiais metais žurnalo leidėjai daugiau dėmesio skyrė farmacijos reikalų administravimo klausimams, diskusijoms apie valstybės institucijų priimamus sprendimus, apie rengiamą Farmacijos įstatymą, valdžios institucijų

ir vaistininkų požiūrio į problemas savitumus. Palaipsniui vis daugiau publikuota mokslinių straipsnių.

Išvados: Profesinis žurnalas Farmacijos žinios tarpukario metais buvo svarbiausia ir populiari farmacininkų bendruomenės komunikacijos, informavimo, profesinės kompetencijos tobulinimo priemonė. Žurnalo turinys atskleidžia požiūrio į aktualiausias bendruomenei problemas kaitą: pirmuosiuose numeriuose daugiau diskutuota apie farmacijos reglamentavimą, kasdienes problemas, vėliau reikšmingai daugiau skiriama dėmesio farmacijos mokslui. Publikacijų autoriai – ne tik redakcijos nariai, draugijų valdybų atstovai, bet ir vaistininkai praktikai iš Lietuvos provincijos. Visa tai rodo, kad žurnalas buvo diskusijų, problemų aptarimo tribūna, reikšminga visai profesinei bendruomenei.

Literatūra:

1. Stonkutė-Žukienė R. Lietuvos farmacija XX amžiuje. Vilnius: Lietuvos farmacijos sąjunga 2005, t. 3, p. 277–280.
2. Kaikaris A. Lietuvos farmacijos istorija. Atsiminimai. Kaunas: Sveikatingumo ir medicinos reklamos centras. 2000, p. 51–54.
3. Gudienė V. Socialiniai Lietuvos farmacijos bruožai XIX a.-XX a. I pusė. Kaunas: LSMU leidybos namai. 2017, p. 123-132.
4. Stakulienė S. Lietuviškoji farmacijos spauda: ištakos ir raida (1905–1940). In: Farmacija šiuolaikinėje visuomenėje. Tarptautinės mokslinės konferencijos medžiaga. Kaunas, 2003, p. 160-167.
5. Tarasevičius E. Lietuvos farmacijos žinios, Kaunas: Lietuvos farmacijos sąjunga 1991, p. 3, 54-57.

„Pamiętnik Farmaceutyczny Wileński“ – the first pharmaceutical journal in Vilnius and its importance to the society

(pranešimo tezės)

Anita Magowska

Poznan University of Medical Sciences, ul. Przybyszewskiego 37A, 60-364 Poznan, Poland

E-mail: vesaliu@amu.edu.pl

Introduction. This paper focused on the journal „Pamiętnik Farmaceutyczny Wileński“ (in English: Vilnius Pharmaceutical Journal), published in Vilnius in 1820-1822, and its contribution to the development of pharmacy in the territories of Polish-Lithuanian Commonwealth annexed by the Russian Empire at the end of the 18th century.

Materials and Methods. The copies of the journal from the library of Poznan Society of Friends of Learning, Poznan, Poland, were investigated. Numerous studies by Witold W. Głowacki, Barbara Kuźnicka, and others are the secondary literature. The content of the journal was analyzed qualitatively in the social and scientific context.

Results and discussion. The publishing of the journal was a timeless achievement of the Pharmaceutical Division of the Vilnius Medical Society, established in 1819 by, amongst others, apothecaries Jerzy Gutt (1769-1836), Karol Wagner and Jan Fryderyk Wolfgang (1775-1859). The Division proved to be very dynamic and ambitious what may come from the fact that Gutt, Wagner, and Wolfgang were members of the Masonic lodge Gorliwy Litwin (in English: the Zealous Lithuanian), reactivated in Vilnius in 1816. Bartłomiej Gryzer (died 1822), Michał Macewicz (died 1820), Fryderyk Woelck (died 1856), Michał Machnauer (died 1828) and Maciej Szulc were other editors of the journal. The last two were former Wolfgang's students and members of the lodge, which meetings were organized in the University Pharmacy run by J. F. Wolfgang at the time. Fascination with the freemasonry ideals of continuous professional and personal self-improvement influenced the concept of „Pamiętnik...”. The journal was arranged to disseminate the progress of pharmaceutical sciences (pharmacognosy, applied pharmacy, technique, natural sciences, pharmaceutical manufacture) and deontology in the best way.

The editorial staff consisted of eight Vilnius pharmacists who were the principal authors and first readers of the journal as well. Most of the readers originated from the Polish Kingdom, founded in 1815 by the Versailles Treaty, and, so-called, the Western Country of Russia. They were doctors, lawyers, clerks, or wealthy aristocrats. Surprisingly, few residents of Vilnius subscribed the journal. In total, it was about 60 subscribers, too little to make the publishing cost-effective. In 1822, Wolfgang gave up further publishing of the first Polish specialized periodical. Excerpts and statements from German, French, British, and Swiss pharmaceutical and chemical periodicals prevailed in the journal. Publications of such eminent scholars as Johann W. Döbereiner (1780-1849), Christoph W. Hufeland (1762-1836), Johann Trommsdorff (1770-1837) and Louis N. Vauquelin (1763-1829) were cited and discussed. Pharmacists' floristic observations and comments on the pharmaceutical practice was the second-largest group of articles. In this way, pharmacists and other readers from the Russian partition of the Polish-Lithuanian Commonwealth were familiarizing with the newest achievements of European pharmacy and botany; moreover, they were more and more prepared to take up scientific work. It is worth to mark that J. W. Wolfgang wrote articles on the newly invented machines using devices brought by him from abroad to the University Pharmacy in Vilnius. The periodical was the first platform for discussion on deontology and social integration of pharmacists and naturalists residing in the Russian partition.

Conclusions. Tquarterly spread the culture of Vilnius University and was the significant achievement of Prof. Wolfgang and his former students. From today's perspective, „Pamiętnik Farmaceutyczny Wileński” provides knowledge on efforts to modernize pharmacies and pharmaceutical profession in Eastern Europe, especially in Lithuania.

Vaistinių (aromatinių) augalų tyrimų plėtra ir taikymas Lietuvoje 1785-2020 m.

(pranešimo tezės)

Ona Ragažinskienė

Vytauto Didžiojo universiteto Botanikos sodas, Ž. E. Žilibero str. 6, LT-46324 Kaunas, Lietuva

*Corresponding author. E-mail address: ona.ragazinskiene@vdu.lt

Įvadas. Sprendžiant augalų įvairovės gausinimo ir jų apsaugos, sveikos gyvensenos bei papildomosios ir alternatyviosios medicinos įstatymo įgyvendinimo problemas – tyrimo objektas yra vaistinių (aromatinių) augalų ir jų biologiškai veikliųjų junginių įvairovė.

Tyrimo tikslas – įvertinti vaistinių (aromatinių) augalų tyrimų raidą Lietuvoje nuo XVII a. iki dabar.

Metodai. Sisteminės teorinės analizės metodai.

Rezultatai ir diskusijos. Lietuvoje vaistinių (aromatinių) augalų tyrimai pradėti XVII a. ir yra susiję su farmacijos mokslo ir vaistažolininkystės raidos pradininkais (liaudies medicinos žinovais – etnobotanikais, klajojančiais vaistų pardavėjais – vengrais, vienuoliais vaistininkais) bei Jėzuitų ordino veikla, tiriant, auginant ir vartojant vaistinius augalus.

1785 m. prof. Juozapas Sartorijus pradėjo skaityti farmacijos kursą, kur pirmą kartą pateikė mokslinius duomenis apie vaistinių augalų pažinimo, jų biologiškai veikliųjų junginių ir vaistų gamybos būdų reišmę gydymui.

Pažymėtina prof. Johano Frydricho Volfango Europinio lygio Farmacijos mokslo ir studijų veikla. Jis iniciavo Vilniaus Medicinos draugijos farmacijos skyrių, kuris 1820 m. išleido Europinio lygio periodinį žurnalą „Pamiętnik Farmaceutyczny Wilenski“ (Vilniaus farmacijos užrašai).

1831 m., uždarius Vilniaus universitetą su jame sukurtu botanikos sodu, sužlugo gamtos mokslai Lietuvoje.

Šiuo laikotarpiu Botanikos mokslinių veikalų ir vadovėlių autorius, farmakognozijos mokslo pradininkas Lietuvoje ir liaudies medicinos žinovas, Žemaitijos etnografiniame regione tyrinęs vaistinius augalus ir surinkęs induočių augalų herbarą – Jurgis Ambraziejus Pabrėža.

Po Vilniaus universiteto uždarymo, 1920 m.

sausio 27 d. buvo įsteigti Aukštieji kursai Kaune.

1922 m. vasario 16 d. Aukštųjų kursų pagrindu įsteigtas Lietuvos universitetas, vėliau Vytauto Didžiojo universitetas, kuriame veikė Medicinos fakultetas su keturiais skyriais, tarp jų ir farmacijos.

1922 m. prof. dr. Konstantinas Regelis įsteigė Lietuvos universiteto Botanikos soda, o 1924 m. prof. dr. Kazimieras Grybauskas įkūrė Vaistinių augalų skyrių su Vaistinių augalų kolekcijomis ir bandymais. Jos buvo ir yra iki šiol nacionalinio ir tarptautinio bendradarbiavimo su kitomis mokslo institucijomis kompleksinės, tarpkryptinės vaistinių augalų introdukcijos mokslinės–projektinės veiklos ir studijų centras.

Apibendrinimas. Įvertinus vaistinių (aromatinių) augalų tyrimų raidą Lietuvoje nuo XVII a. iki dabar, nustatytas farmacijos ir vaistažolininkystės mokslo indėlis, sprendžiant vaistinių augalų įvairovės gausinimo ir apsaugos, jų racionalaus naudojimo, sveikos gyvensenos bei papildomosios ir alternatyviosios medicinos įstatymo įgyvendinimo problemas.

Literatūra

1. Mekas T., Tarasevičius E. Farmacijos aukštojo mokslo Lietuvoje 225-osios metinės // Medicinos teorija ir praktika. T. 18, Nr. 2, 2012, p. 140-145.
2. Ragažinskienė O. Vaistinių augalų įvairovės tyrimų raida Vytauto Didžiojo universiteto Kauno botanikos sode Vaistinių augalų mokslo sektoriuje 90-ties metų laikotarpiu // Dekoratyviųjų ir sodo augalų sortimento, technologijų ir aplinkos optimizavimas: mokslo darbai = Optimization of ornamental and garden plant assortment, technologies and environment: scientific articles. Kaunas : Kauno kolegija. Nr. 5(10), 2014, p. 151-156.
3. Stonkutė-Žukienė R. Lietuvos farmacija. Vilnius, 1998, t. 1. 195 p.

Naujų vaistų klinikinių tyrimų reglamentavimo praktika Europos Sąjungoje

(pranešimo tezės)

Rima Minkutė

Lietuvos sveikatos mokslų universitetas, Kaunas, Lietuva

el. paštas: rima.minkute@lsmuni.lt

Klinikiniai tyrimai yra būtini kuriant naujus vaistinius preparatus, patvirtinant naujus gydymo metodus bei diagnostinius testus. Šiuose tyrimuose dalyvauja žmonės, todėl pagrindinis tyrimus reguliuojančių teisės aktų tikslas – užtikrinti tyrimo dalyvaujančio paciento teises ir saugumą. Kaip rodo pasaulinis klinikinių tyrimų registras, tyrimų skaičius pasaulyje kasmet didėja maždaug 10 proc. Nors ir Europos Sąjungoje kasmet klinikiniams vaistinių preparatų tyrimams išduodama apie 4000 leidimų, tačiau stebimas tokių tyrimų mažėjimas – apie 25 proc. lyginant 2007 ir 2011 m. Ta pati tendencija matoma ir Lietuvoje – čia 2007 m. – 2018 m. pateiktų paraiškų skaičius klinikinių tyrimų vykdymui sumažėjo 27 proc.

Pagrindinis dokumentas, pagal kurį šiuo metu Europos Sąjungoje (ES) atliekami klinikiniai tyrimai – tai 2001 m. balandžio 4 d. priimta Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/20/EB dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su geros klinikinės praktikos įgyvendinimu atliekant žmonėms skirtų vaistų klinikinius tyrimus, suderinimo. Šio dokumento pagrindu šalyse narėse parengti nacionaliniai teisės aktai atsižvelgiant į geros klinikinės praktikos taisykles, tarptautinę žmogaus teisių konvenciją bei etikos principus. Tačiau, atskirų šalių teisės aktai turi savų ypatumų ir tai apsunkina klinikinių tyrimų vykdymą (pvz. iki 2020 m. sausio 17 d. Lietuvoje galiojęs reikalavimas I ir II fazės klinikinių tyrimų pagrindiniams tyrėjams turėti mokslo laipsnį). Harmonizuojant taisykles visoms šalims narėms, 2014 m. balandžio 16 d. priimtas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas Nr. 536/2014 dėl žmonėms skirtų vaistų klinikinių tyrimų, kuriuo panaikinama Direktyva 2001/20/EB, kuris turėtų suvienodinti reikalavimus ir paspartinti leidimų tyrimams išdavimą. Deja, kol kas reglamentas dar nėra taikomas.

LR biomedicininių tyrimų etikos įstatyme įteisinta sąlyga, kad žmogaus interesai svarbesni už visuomenės ir mokslo interesus, ir tai apima tiek tiriamojo įtraukimą į tyrimą, tiek konfidencialumo bei asmens duomenų apsaugą. 2018 m. gegužės 25 d. įsigaliojęs Europos parlamento ir tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB, įnešė papildomų reikalavimų ir vykdant klinikinius tyrimus, ypač jeigu tyrimo duomenys yra perduodami į trečią šalį. Lietuva

ir anksčiau buvo vienintelė šalis ES, kuri vykdė priemonių, užtikrinant asmens duomenų apsaugą klinikinio tyrimo metu, vertinimą, ir kurioje tyrimo vykdymui reikėjo gauti Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos (VDAI) leidimą. Dabar, po BDAR įsigaliojimo, sutrumpėjo pasirengimo laikas klinikinio tyrimo vykdymui Lietuvoje, nes nebereikalaujamas VDAI vertinimas ir pakanka reguliojančių institucijų (Lietuvos bioetikos komiteto ir Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos) leidimų.

Besiplečiant mokslo žinioms, greta įprastų vaistų egzistuoja ir kita klinikinių tyrimų pakraipa – tai pažangios terapijos vaistinių preparatų (PTVP) klinikiniai tyrimai. Šią sąvoką atitinkantys preparatai – tai somatinių ląstelių preparatai, audinių inžinerijos bei genų terapijos preparatai, kurie galėtų pagerinti lėtinių ar sunkiai pagydomų (pvz. onkologinių) ligų gydymą. Žmogaus ląstelės, audiniai ir genai tampa vaistinių preparatų vystymo medžiaga ir reikalauja atnaujinti arba kurti naujus teisės aktus, apimančius šią sritį. Čia pagrindiniai dokumentai yra nuo 2008 m. gruodžio 30 d. galiojantis Europos parlamento ir tarybos reglamentas (EB) Nr. 1394/2007 dėl pažangiosios terapijos vaistinių preparatų, iš dalies keičiantis Direktyvą 2001/83/EB ir Reglamentą (EB) Nr. 726/2004 bei 2009 m. Europos komisijos patvirtintos geros klinikinės praktikos gairės, susijusios su PTVP (atnaujintos 2019 m.). Skirtingai nuo įprastinių vaistų kūrimo proceso, čia pasitelkiami ir Audinių bankai, tampa reikšmingi donorystę reguliuojantys teisės aktai, o gamintojams ir klinikinių tyrimų užsakovams atsiranda prievolė užtikrinti pilną preparato atsekamumą. Nors preparatai ir yra inovatyvūs, tačiau leidimų išdavimas tokių preparatų klinikiniams tyrimams ES gali užtrukti iki 1 m. ar net daugiau.

Norint pagreitinti PTVP taikymą žmonėms, 1394/2007 reglamento 28 straipsnis leidžia PTVP gaminti konkrečiam ligoniui pagal gydytojo paskyrimą ir vartoti tik sveikatos priežiūroje įstaigoje. Lietuvoje tokia galimybė egzistuoja nuo 2010 m. (LR SAM 2010 m. liepos 28 d. įsak. Nr. V-675) ir vykdoma PTVP gamyba.

Nepaisant gana sudėtingo klinikinių tyrimų reglamentavimo, tyrimų organizavimas ir vykdymas plečia mokslininkų bei tyrėjų žinias, o tuo pačiu suteikia galimybę gauti naujo vaistinio preparato naudą ir tyrimuose dalyvaujantiems pacientams.

Experience of distance selling of prescription drugs in Estonia and other EU countries

(pranešimo tezės)

Kaidi Sarv

Estonian Pharmacists Association, Tallinn, Estonia

e-mail address: kaidi.sarv@apteekritelit.ee

Since year 2013 possibility to sell medicinal products via the Internet is open for all community pharmacies in Estonia. Pharmacies that have the right to handle medicinal products in Estonia may create relevant webpages. A company needs an activity licence to trade medicinal products in Estonia. The basic requirement is that the company ensures proper handling of medicinal products, i.e., their storage and dispensing as well as counselling of patients by professionals. The establishment of an online pharmacy is subject to the existence of a pharmacy with premises and professional staff.

An online pharmacy in Estonia may sale both over-the-counter and prescription medicines. Before one can buy a prescription medicine, a medical practitioner needs to have issued a digital prescription which the pharmacist can view in the e-prescription centre and sell to the patient via Internet. The transition to digital prescriptions took place in 2010. Today, more than 99% of all prescriptions in Estonia are issued electronically.

When buying an over-the-counter medicine, one needs to take into account that the age of the patient and the medicinal condition for which the medicinal product is needed must be submitted. Over-the-counter medicines for animals and other health products may be also bought at online pharmacies. Counselling must be guaranteed to a customer wishing to buy a medicinal product over the Internet, i.e. whenever one buys a medicine, a pharmacist will be there to give advice on which product to choose.

Delivery time of medicinal products bought at online pharmacies must be same for urban and rural areas. The maximum time to deliver a medicinal product to the most distant location in Estonia should be no more than three working days. The delivery fees may vary depending on the type (e.g. courier, postal service, automated package delivery systems); however, they must not depend on the address of the patient, specific medicinal product, consignment value or the number of medicinal products or deliveries to a customer.

First distance selling in Estonia started at November 2013 by Terve Pere Apteek OÜ pharmacy (trademarked Apoteke), <https://www.apoteke.ee/>. In November 2019, second online pharmacy started operating in Estonia: Veerenni apteek OÜ (trademark Sūdameapteek), <https://www.sudameapteek.ee/>. From the internet pharmacy, over-the-counter and prescription medicines may be purchased (except narcotic and

psychotherapeutic medicine, and anabolic steroids); over-the-counter medicines, medicines for animals and health & beauty products are also available. Delivery takes up to 3 days and delivery fee differs from 0 to 5 €.

Distance selling in other countries (examples). In the European Union it is possible to buy medicines online. Patients should only buy medicines from online retailers registered with the national competent authorities in the EU Member States. The European Commission has introduced a common logo that appears on the websites of these registered retailers. The national flag and the text are an integral part of the logo. Only national flags of an EU Member State, as well as those of Norway, Iceland and Liechtenstein can be displayed.

In the Republic of Latvia only non-prescription medicines can be distributed online. Retail selling of medicines via the internet is allowed only for those general or open type pharmacies which have obtained a specific licence for operation of a general or an open type pharmacy with a special notification in the licence – distribution of non-prescription medicines via the internet. There is 8 online pharmacies in Latvia (5.3.2020).

In Finland, medicines can also be bought in online pharmacies. Products available include both over-the-counter and prescription-only medicines. To buy prescription medicines online, an electronic prescription is needed. Professional consultation is always required when buying medicines. Personal service is also available in online pharmacies by telephone or over a web service. Buying and receiving medicines from outside the European Economic Area is prohibited. The importer or buyer of the medicine is solely responsible for any risks involved in illegal medicine trade. Private individuals may accept medicinal products delivered by post (including express mail and courier deliveries) from the EEA to Finland if the supplier operates legally and the medicinal product has been approved by the authorities of the country in question. Until the end of the Brexit transition period on 31 December 2020, restrictions concerning the import of personal medicines from EEA countries will also be applicable to personal medicines brought from Great Britain. As negotiations between the EU and Britain progress, more detailed information will be provided on what will happen from 1 January 2021 onward when the transition period comes to an end.

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS
SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO
2002 M. KOVO 8 D. ĮSAKYMO NR.
112 „DĖL RECEPTŲ RAŠYMO IR
VAISTINIŲ PREPARATŲ, MEDICINOS
PRIEMONIŲ (MEDICINOS PRIETAISŲ)
IR KOMPENSUOJAMŲJŲ MEDICINOS
PAGALBOS PRIEMONIŲ IŠDAVIMO
(PARDAVIMO) VAISTINĖSE
GYVENTOJAMS IR POPIERINIŲ
RECEPTŲ SAUGOJIMO, IŠDAVUS
(PARDAVUS) VAISTINIUS PREPARATUS,
MEDICINOS PRIEMONES (MEDICINOS
PRIETAISUS) IR KOMPENSUOJAMĄSIAS
MEDICINOS PAGALBOS PRIEMONES
VAISTINĖJE, TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO“
PAKEITIMO**

2020 m., Vilnius

1. P a k e i č i u Receptų rašymo ir vaistinių preparatų, medicinos priemonių (medicinos prietaisų) ir kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių išdavimo (pardavimo) vaistinėse gyventojams ir popierinių receptų saugojimo, išdavus (pardavus) vaistinius preparatus, medicinos priemones (medicinos prietaisus) ir kompensuojamąsias medicinos pagalbos priemones vaistinėje, taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. kovo 8 d. įsakymu Nr. 112 „Dėl Receptų rašymo ir vaistinių preparatų, medicinos priemonių (medicinos prietaisų) ir kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių išdavimo (pardavimo) vaistinėse gyventojams ir popierinių receptų saugojimo, išdavus (pardavus) vaistinius preparatus, medicinos priemones (medicinos prietaisus) ir kompensuojamąsias medicinos pagalbos priemones vaistinėje, taisyklių patvirtinimo“:

1.1. Pakeičiu 44.1 papunktį ir jį išdėstau taip:

„44.1. 1 formos recepto blankas – vaistiniams preparatams (išskyrus narkotinius, **psichotropinius** ir kompensuojamuosius), medicinos priemonėms (medicinos prietaisams) (išskyrus kompensuojamąsias);“.

1.2. Pakeičiu 44.2 papunktį ir jį išdėstau taip:

„44.2. 2 formos specialusis recepto blankas – narkotiniams ir **psichotropiniams** vaistiniams preparatams;“.

1.3. Pakeičiu 58 punktą ir jį išdėstau taip:

„58. Visos 2 formos specialiojo recepto blanko skiltys turi būti užpildytos įskaitomai ir tiksliai: (pabraukta) kam (vaikui (iki 18 metų) ar suaugusiajam) skiriamas vaistinis preparatas, skiltyje „ligonis (vardas, pavardė, asmens kodas)“ nurodomas paciento vardas (-ai), pavardė (-ės), **gimimo data nurodoma, jei pacientas recepte išrašytus vaistinius preparatus planuoja įsigyti kitoje ES valstybėje**, paciento asmens kodas ar paciento tapatybę patvirtinančio dokumento numeris ir serija, skiltyje „adresas

arba ambulatorinės kortelės numeris“ nurodomas paciento gyvenamosios vietos adresas (gatvė, namo numeris, miestas, savivaldybė, valstybė) arba paciento ambulatorinės asmens sveikatos istorijos numeris, skiltyje „sveikatos priežiūros įstaigos kodas“ nurodomas ASPĮ kodas, recepto Rp. skiltyje nurodoma Taisyklių 61–71 punktuose nustatyta informacija, skiltyje „gydytojas (vardas, pavardė, numeris)“ nurodoma sveikatos priežiūros specialisto vardas, pavardė, skiltyje „Išrašymo data“ nurodoma recepto išrašymo data. Jei recepto įsigaliojimo data, vadovaujantis Taisyklių 12 punktu, skiriasi nuo recepto išrašymo datos, ji (metai, mėnuo, diena) nurodoma po skiltimi „Išrašymo data“. Skiltyje „Gydytojo spaudas, parašas, telefonas“ nurodomas telefono numeris (**jei pacientas recepte išrašytus vaistinius preparatus planuoja įsigyti kitoje ES valstybėje, telefono numeris nurodomas su tarptautiniu kodu**), kuriuo galima susisiekti su receptą išrašiusiu sveikatos priežiūros specialistu (nurodomas tik **tada** jei skiriasi nuo nurodyto ASPĮ telefono numerio), turi būti pasirašoma sveikatos priežiūros specialisto ir patvirtinama asmeniniu jo spaudu.

Jei recepto blanke reikia koreguoti recepto galiojimo terminą, sveikatos priežiūros specialistas turi nubraukti skaičių „5“, ir jei išrašomas narkotinis vaistinis preparatas įrašyti ne ilgesnį kaip 10 dienų **reikiamą** recepto galiojimo terminą, **jei išrašomas psichotropinis vaistinis preparatas, atitinkamai turi įrašyti ne ilgesnį kaip 30 dienų recepto galiojimo terminą** ir pasirašyti.“

1.4. Pakeičiu 59 punktą ir jį išdėstau taip:

„59. Jeigu išrašomas kompensuojamasis narkotinis **ar psichotropinis vaistinis** preparatas 2 formos specialiajame recepto blanke, papildomai Taisyklių nustatyta tvarka turi būti užpildytas ir 3 formos ar 3 formos (išimties atvejams) recepto blankas.“

1.5. Pakeičiu 61.4 papunktį ir jį išdėstau taip:

„61.4. dozuočių skaičius arba, jei nėra galimybių nurodyti dozuočių skaičiaus, pakuotės dydis ir pakuočių skaičius, jei skiriama daugiau nei viena pakuotė, nurodomas atsižvelgiant į gydymo kursą, gamintojo išorinės ar vidinės pakuotės dydį ir atsižvelgiant į Taisyklių 21 ir 22 punktuose nurodytą leidžiamą išrašyti vaistinio preparato kiekį. Jei išrašomas receptas su žyma „Ilgalaikiam gydymui“, nurodomas dozuočių ar pakuočių skaičius, skirtas išduoti (parduoti) vienu kartu. Jei išrašomi kompensuojamieji vaistiniai preparatai, **psichotropiniai ir (ar)** narkotiniai vaistiniai preparatai, dozuočių arba, jei skiriama daugiau nei viena pakuotė, pakuotės nurodomos skaičiais, o skliausteliuose šis kiekis turi būti rašomas žodžiais;“.

1.6. Pakeičiu 83 punktą ir jį išdėstau taip:

„83. Apie popieriniuose receptuose išrašytus vaistinius preparatus, kompensuojamąsias MPP ir medicinos priemones (medicinos prietaisus), sveikatos priežiūros specialistas privalo pažymėti paciento popieriniuose medicinos dokumentuose, nurodydamas išrašyto vaistinio preparato bendrinį ir (ar) konkretų pavadinimą (jei jis recepte nurodytas), stiprumą, farmacinę formą ir dozuočių kiekį arba pakuotę ir pakuočių kiekį, jei išrašytos daugiau nei viena pakuotė, vaistinio preparato vartojimo dažnumą, gydymo kurso trukmę, išrašytos kompensuojamosios MPP grupės ar

prekės pavadinimą, kiekį, jos matmenis ir kitus duomenis, jei jų yra, naudojimo trukmę, 3 formos recepto ir 3 formos (išimties atvejams) blanko (-ų) seriją (-as) ir numerį (-ius), recepto įsigaliojimo datą, jei ji nurodoma. Jei išrašomi **psichotropiniai ir (ar)** narkotiniai vaistiniai preparatai, papildomai turi būti nurodyta 2 formos specialiojo recepto blanko serija ir numeris. Šis punktas netaikomas Taisyklių 40 ir 83¹ punkte nustatytais atvejais.“

1.7. Pakeičiu 83¹ punktą ir jį išdėstau taip:

„83¹. Kontroliniams pirkimams atlikti skirti receptai gali būti išrašomi popieriniuose 1 formos nekompensuojamiesiems vaistiniams preparatams ir 3 formos (išimties atvejams) kompensuojamiesiems vaistiniams preparatams, išskyrus **psichotropinius**, narkotinius ir vardinius vaistinius preparatus, Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos geros gamybos praktikos, geros platinimo praktikos, geros farmakologinio budrumo praktikos, geros klinikinės praktikos ar geros vaistinių praktikos inspektoriams ir kitiems Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos darbuotojams, įgaliotiems vykdyti priežiūrą (toliau – inspektorius).“

1.8. Pakeičiu 135.2 papunktį ir jį išdėstau taip:

„135.1.2. 2 formos receptai, pagal kuriuos parduoti narkotiniai vaistiniai preparatai;

135.2. 1 metus – 1 formos receptai, Taisyklių 129² punkte nustatytu atveju 3 formos ar 3 formos (išimties atvejams) receptai, kitų valstybių receptai ar Taisyklių 116 punkte nustatytu atveju popierinių receptų kopijos (popierinės arba saugomos kompiuterinėje laikmenoje), pagal kuriuos išduoti:

135.2.1. 1 formos receptai, Taisyklių 129² punkte nustatytu atveju 3 formos ar 3 formos (išimties atvejams) receptai, kitų valstybių receptai ar Taisyklių 116 punkte nustatytu atveju popierinių receptų kopijos (popierinės arba saugomos kompiuterinėje laikmenoje), pagal kuriuos išduoti:

135.2.1.1. vaistiniai preparatai, įrašyti į sveikatos apsaugos ministro patvirtintą Vaistų ir vaistinių medžiagų, kiekybiškai apskaitomų farmacijos įmonėse, įstaigose ir asmens sveikatos priežiūros įstaigose, sąrašą;

135.2.1.2. ekstemporalieji vaistiniai preparatai, į kurių sudėtį įeina vaistinės medžiagos, įrašytos į sveikatos apsaugos ministro patvirtintą Vaistų ir vaistinių medžiagų, kiekybiškai apskaitomų farmacijos įmonėse, įstaigose ir asmens sveikatos priežiūros įstaigose, sąrašą (išskyrus narkotinių vaistų);

135.2.1.3. psichotropiniai vaistiniai preparatai;

135.2.1.4. receptiniai vaistiniai preparatai, turintys pirmos kategorijos narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakų (prekursorių);

135.2.1.5. vardiniai vaistiniai preparatai;

135.2.1.6. vaistiniai preparatai, kurių sudėtyje yra viena veiklioji medžiaga – chloramfenikolis; ir kurių farmacinė forma yra akių lašai;

135.2.1.7. antiinfekciniai vaistiniai preparatai, sisteminiam vartojimui grupuojami J grupėje pagal ATC indekso pirmąjį kodo lygį;

135.2.1.8. antidepresantai, grupuojami N06A pogrupyje pagal ATC indekso trečiąjį kodo lygį;

135.2.1.9. antipsichoziniai vaistiniai preparatai, grupuojami N05A pogrupyje pagal ATC indekso trečiąjį kodo lygį;

135.2.2. 2 formos receptai, pagal kuriuos parduoti psichotropiniai vaistiniai preparatai;“.

2. N u s t a t a u, kad:

2.1. šis įsakymas įsigalioja 2021 m. liepos 1 d.;

2.2. psichotropiniai vaistiniai preparatai pagal iki 2021 m. liepos 1 d. išrašytus galiojančius 1 formos receptus parduodami vadovaujantis Receptų rašymo ir vaistinių preparatų, medicinos priemonių (medicinos prietaisų) ir kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių išdavimo (pardavimo) vaistinėse gyventojams ir popierinių receptų saugojimo, išdavus (pardavus) vaistinius preparatus, medicinos priemones (medicinos prietaisus) ir kompensuojamąsias medicinos pagalbos priemones vaistinėje, taisyklių nuostatomis, galiojusiomis iki šio įsakymo įsigaliojimo, tačiau ne ilgiau kaip iki 2021 m. liepos 30 d.

Sveikatos apsaugos ministras

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS
APSAUGOS MINISTRO ĮSAKYMO
„DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS
SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO
2002 M. KOVO 8 D. ĮSAKYMO NR.
112 „DĖL RECEPTŲ RAŠYMO IR
VAISTINIŲ PREPARATŲ, MEDICINOS
PRIEMONIŲ (MEDICINOS PRIETAISŲ)
IR KOMPENSUOJAMŲJŲ MEDICINOS
PAGALBOS PRIEMONIŲ IŠDAVIMO
(PARDAVIMO) VAISTINĖSE
GYVENTOJAMS IR POPIERINIŲ
RECEPTŲ SAUGOJIMO, IŠDAVUS
(PARDAVUS) VAISTINIUS PREPARATUS,
MEDICINOS PRIEMONES (MEDICINOS
PRIETAISUS) IR KOMPENSUOJAMĄSIAS
MEDICINOS PAGALBOS PRIEMONES
VAISTINĖJE, TAISYKLIŲ
PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO“
PROJEKTO AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įsakymo projekto pavadinimas:

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymo „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. kovo 8 d. įsakymo Nr. 112 „Dėl Receptų rašymo ir vaistinių preparatų, medicinos priemonių (medicinos prietaisų) ir kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių išdavimo (pardavimo) vaistinėse gyventojams ir popierinių receptų saugojimo, išdavus (pardavus) vaistinius preparatus, medicinos priemones

(medicinos prietaisus) ir kompensuojamąsias medicinos pagalbos priemones vaistinėje, taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ projektas (toliau – įsakymo projektas).

2. Įsakymo projekto tikslas (ko įsakymo projektu norima pasiekti, kokių teigiamų rezultatų laukiama):

Įsakymo projektas parengtas siekiant skatinti racionalų psichotropinių vaistinių preparatų, įrašytų į Narkotinių ir psichotropinių medžiagų III sąrašą (Psichotropinės medžiagos, leidžiamos vartoti medicinos tikslams), patvirtintą Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. sausio 6 d. įsakymu Nr. 5 „Dėl Narkotinių ir psichotropinių medžiagų sąrašų patvirtinimo“ (toliau – psichotropiniai vaistiniai preparatai), skyrimą ir vartojimą bei išvengti neteisėto psichotropinių vaistinių preparatų įsigijimo klastojant 1 formos receptų blankus.

Įsakymo projekto tikslas – sugriežtinti psichotropinių vaistinių preparatų išrašymo tvarką, kai jie išrašomi ant popierinių receptų blankų.

3. Įsakymo projekto esmė (kaip teisiniai santykiai yra reglamentuojami dabar ir kaip pasikeis jų reglamentavimas priėmus ministro įsakymo projektą, kokios numatomos naujos teisinio reglamentavimo nuostatos, naujai reglamentuotų klausimų teigiamos savybės):

Šiuo metu, vadovaujantis Receptų rašymo ir vaistinių preparatų, medicinos priemonių (medicinos prietaisų) ir kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių išdavimo (pardavimo) vaistinėse gyventojams ir popierinių receptų saugojimo, išdavus (pardavus) vaistinius preparatus, medicinos priemones (medicinos prietaisus) ir kompensuojamąsias medicinos pagalbos priemones vaistinėje, taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. kovo 8 d. įsakymu Nr. 112 „Dėl Receptų rašymo ir vaistinių preparatų, medicinos priemonių (medicinos prietaisų) ir kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių išdavimo (pardavimo) vaistinėse gyventojams ir popierinių receptų saugojimo, išdavus (pardavus) vaistinius preparatus, medicinos priemones (medicinos prietaisus) ir kompensuojamąsias medicinos pagalbos priemones vaistinėje, taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės), vaistiniai preparatai, įskaitant ir psichotropinius vaistinius preparatus, turėtų būti išrašomi elektroniniuose receptuose, išskyrus Taisyklėse numatytus išimtinus atvejus (pvz., kai nėra galimybės išrašyti elektroninio recepto dėl ASPĮ IS veikimo sutrikimo ir ASPĮ neturi techninių galimybių naudoti ESPBI IS per e. sveikatos portalą arba nėra galimybių išrašyti elektroninio recepto ESPBI IS dėl jo veikimo sutrikimo; kai asmens sveikatos priežiūros paslaugos teikiamos paciento namuose ar globos įstaigoje ir jas teikiantis sveikatos priežiūros specialistas neturi techninių galimybių išrašyti elektroninio recepto ir kt.). Minėtais išimtiniais atvejais vaistiniai preparatai gali būti išrašomi popieriniuose receptų blankuose: kompensuojamieji vaistiniai preparatai – 3 formos ar 3 formos (išimties atvejams) receptų blankuose, narkotiniai vaistiniai preparatai – 2 formos specialiuose receptų blankuose, nekompensuojamieji vaistiniai preparatai,

išskyrus narkotinius vaistinius preparatus – 1 formos receptų blankuose.

Siekiant skatinti racionalų psichotropinių vaistinių preparatų skyrimą ir vartojimą bei išvengti vis dar pasitaikančių neteisėtų psichotropinių vaistinių preparatų įsigijimo atvejų vaistinėse klastojant 1 formos receptų blankus, įsakymo projekte siūloma nuo 2021 m. liepos 1 d. leisti išrašyti psichotropinius vaistinius preparatus tik ant 2 formos specialiųjų receptų blankų, atitinkamai patikslinant šių receptų pildymo tvarką. Kad nedidinti administracinės naštos vaistinėms, įsakymo projekte siūloma numatyti, kad 2 formos specialieji receptai pagal kuriuos buvo išduoti psichotropiniai vaistiniai preparatai, būtų saugomi 1 metus neskaitant einamųjų metų (šiuo metu 1 formos receptai pagal kuriuos buvo parduoti psichotropiniai vaistiniai preparatai saugomi 1 metus). Psichotropinių vaistinių preparatų išrašymo tvarka elektroniniuose receptuose nekeičiama.

Pažymėtina, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2015 m. gegužės 26 d. įsakymu Nr. V-657 „Dėl Elektroninės sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros informacinės sistemos naudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ 2.4 papunkčiu (redakcija 2019-12-17) asmens sveikatos priežiūros įstaigose (toliau – ASPĮ) duomenys (išskyrus psichikos sveikatos duomenis (psichikos sveikatos duomenimis nelaikoma informacija, susijusi su vaisto išrašymu naudojantis e. receptu)), susiję su ambulatorinio apsilankymo aprašymu, stacionaro epikrize, e. recepto išrašymu, vaiko gimimo pažymėjimu, medicininio mirties liudijimu, vairuotojo sveikatos patikrinimo medicinine pažyma, vadovaujantis Elektroninės sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros informacinės sistemos naudojimo tvarkos aprašo nustatyta tvarka, visose asmens sveikatos priežiūros įstaigose turi būti tvarkomi elektroniniu būdu nuo 2018 m. kovo 1 d. Atsižvelgiant į pirmiau minėtą nuostatą visi vaistiniai preparatai turėtų būti išrašomi elektroniniuose receptuose, išskyrus pirmiau minėtus išimtinus atvejus.

4. Įsakymo projekto derinimas (su kokiomis institucijomis įsakymo projektas derintas, jei taip, tai ar atsižvelgta į jų pateiktas pastabas):

5. Kiti paaiškinimai, kurie įsakymo projekto rengėjų nuomone, yra būtini:

2020 m. birželio 1 d. 2 formos specialiųjų receptų blankų Sveikatos apsaugos ministerija turėjo 11247 vnt. Per 2019 m. ASPĮ paėmė 4510 vnt. 2 formos specialiųjų receptų blankų, per 2020 m. sausio -birželio mėn. – 450 vnt. 2 formos specialiųjų receptų blankų.

6. Įsakymo projekto autorius ar autorių grupė:

Projektą parengė Sveikatos apsaugos ministerijos Farmacijos politikos skyriaus patarėja Miglė Domeikienė, Farmacijos politikos skyriaus vyriausioji specialistė L. Liubianitė-Kadišienė, tel. (8 5) 219 3326.

*Farmacijos politikos skyriaus vedėja
Anželika Oraitė*

Pradžia 6 pusl.

Tikrai tai, mano dukros apie mediko profesiją net nesvajėjo. Abi baigė universitetus Anglijoje ir šio metu viena gyvena Vokietijoje, kita Prancūzijoje. Sukūrė šeiką, jau ir tris anūkus turiu, kaip susitarusios abi ištekėjo už prancūzų. Kaip minėjau, baigęs vidurinę mokyklą bandžiau įstoti į medicinos fakultetą, tačiau nepasisekė. Tai pasisekė padaryti mano sūnui Domantui, kuris šias metais tapo medicinos fakulteto pirmo kurso studentu. Stiprybės, kantrybės ir neblėstančio noro. Manau, jog šie aspektai ir leis judėti pirmyn ir tapti puikiu medicinos specialistu.

Turbūt kiekvienas laisvalaikiu turi mėgstamą užsiėmimą – savo svylą. Kaip Jūs praleidžiate laisvalaikį? Ar dažnai susitinkate su studijų grupės kolegomis?

Kai atsisuki atgal, pamatai, kad tų svylų būta kelių, atitinkamais laiko tarpais. Pirmą aistra tai buvo fotografija. Studijų metais, kai fotografavimo technika nebuvo tokia tobula kaip dabar, buvo nuostabu eksperimentuoti fotografuojant, ryškinant juostas, naudojant pačiam pasigamintus ryškalus iš atskirų cheminių medžiagų ir siekiant geresnių rezultatų. Studijuojant turėjau puikias sąlygas, fakultetas suteikė patalpas ir aprūpindavo cheminėmis medžiagomis. Tai buvo tikrai puikus kūrybinis darbas, teikęs malonumą. Bandžiau žvejoti, bet negalėjau ilgiau išbūti vienoje vietoje. Ir dabar, kai sūnus išvilioja žvejoti, net ir dešimt minučių pastovėti vienoje vietoje man yra kančia – turiu judėti, veikti. Mano galva, poilsis turi būti aktyvus. Prieš penkiolika metų buvau tapęs aistringų nardytoju. Su draugais pradėjome nardyti Platelių ežere, išmokau ir prasidėjo kelionės. Kanarai, Raudonoji jūra – nardome visur, kur tik galima. Manau, tai geriausias poilsis, ypač kai esi pavargęs. Paneri, pabūni valandži-

ukę absoliučioje tyloje, nieko negirdi, o matai tik ramiai plaukiojančias žuvytes ir nusiramini. Ar gali būti dar geresnis poilsis?

Aistringas alpinistas, mūsų kolega, Tauras Endriukaitis buvo sugungęs pradėti aktyviai sportuoti ir pabandyti kopti į kalnus. Tai buvo kelionė į Vidurinę Aziją, Altajų. Kelionė buvo nepaprastai sunki, bet vis dėlto teko įkopti į keturių kilometrų viršūnę. Tai buvo man pirmas ir manau paskutinis kopimas į kalnus. Patyrėme daug įvairių nuotykių, įspūdis neišdildomas liko, tačiau pasakiau „Aš į savo kalną užlipau. Daugiau į kalnus nelipsiu“. Parsivežtus iš kelionės batus pasidėjau kaip ženklą, kad ir su tokia avalyne galima įkopti į keturių kilometrų aukščio viršūnę. Bet dabar į kalnus tegul lipa Tauras – tai jo svyla. O mano dabartinis pomėgis iškepti nepakartojamo skonio, savo tvenkinyje užaugintą karpį, lyną, šamą arba upėtakį.

Jūs esate ilgametis LFS Valdybos narys, skaitėte paskaitas farmacijos specialistams keliant jų profesinę kvalifikaciją apie vaistų kokybės reikšmę, dažnai dalyvaujate Lietuvos farmacijos sąjungos renginiuose, FIP kongresuose ir bendraujate su buvusiais studentais. Kokią Jūs matote LFS organizacijos ateitį ir svarbą ginant farmacijos profesijos prestižą visuomenėje?

Taip, jau daug metų esu LFS narys. Dalyvauta labai daug LFS organizuotose renginiuose. Tai vasaros stovyklos, suvažiavimai, tarptautiniai kongresai, konferencijos. Visa tai labai vienija visus profesijos žmones, suteikia galimybę pabendrauti, išsakyti savo problemas, bandyti ieškoti būdų kaip jas išspręsti. Mes šiais laikais visi labai užimti darbu ir kitais kasdieniais darbais ir rasti laiko kažkur vykti kartu pabendrauti ir pasimatyti su savo profesijos atstovais kartais ir laiko neturime. Tačiau reikia prisiminti, kad ir suorganizuoti bendrą renginį nėra taip lengva. Mes visi pripratome, kad didžiausią darbo dalį atlikdavo LFS Prezidentas, prof. E. Tarasevičius. Manau, kad suburtas kolektyvas ir toliau sėkmingai atstovaus savo profesijos žmonėms, laikysis savo tradicijų, gins sėkmingai farmacijos profesijos prestižą visuomenėje.

LFŽ redkolegijos vardu dėkojame Gerbiamam profesorui už Jūsų pareikštą mintis.

VDU Botanikos sode pagerbė vaistinių augalų žiniuonės Eugenijos Šimkūnaitės atminimą

Vytauto Didžiojo universiteto Botanikos sode tęsiamas švietėjiškų, nekomercinių renginių ciklas, skirtas vaistininkės, etnobotanikės, Lietuvos nacionalinio kultūrinio paveldo puoselėtojos habilituotos gamtos mokslų daktarės Eugenijos Šimkūnaitės veiklai paminėti.

Liepos 1 dieną VDU Botanikos sodo Vaistinių ir prieskoninių augalų mokslo sektoriaus laboratorijoje įvyko mokslinis-praktinis seminaras, kuris yra 26-osios tarptautinės mokslinės konferencijos „Žmogaus ir gamtos sauga 2020“ dalis, buvo analizuojama tradicinės medicinos puoselėtojos Eugenijos Šimkūnaitės mokslinė, edukacinė, šviečiamoji ir gamtosauginė veikla, vaistinių augalų tyrimai ir racionalus jų panaudojimas.

„Botanikos sodas suvaidino reikšmingą vaidmenį vaistažolininkystės plėtrai. Stengiamės ir toliau vystyti pradėtus darbus bei įgyvendinti naujas idėjas. Svarbu prisiminti iškilus žmones ir skatinti toliau tęsti jų pradėtus veiklas. Kaip rodo šio pavasario partitys, su kuriomis susidūrė visas pasaulis, natūralūs dalykai ir išmoktos pamokos yra be galo svarbūs“, – tardamas sveikinimo žodį sakė VDU Botanikos sodo direktorius dr. Nerijus Jurkonis.

2020-ieji paskelbti Eugenijos Šimkūnaitės metais

Renginių ciklo iniciatorė bei organizatorė, VDU Botanikos sodo Mokslo skyriaus Vaistinių ir prieskoninių augalų mokslo sektoriaus vedėja prof. dr. habil. Ona Ragažinskienė džiaugėsi, kad Lietuvos Respublikos Seimas atkreipė dėmesį į farmacijos mokslo – farmakognozijos – sritį, tai yra vaistinių augalų reikšmę ligų prevencijai ir gydymui. „Šia proga 2020-uosius paskelbus Eugenijos Šimkūnaitės metais, VDU Botanikos sodas bei Gamtos mokslų fakultetas organizuoja renginių ciklą. Simboliška, kad jis vyksta Kaune, nes čia ir prasidėjo Eugenijos Šimkūnaitės mokslinis kelias. Ji studijavo Vytauto Didžiojo universiteto Medicinos fakulteto Farmacijos skyriuje, čia apgynė darbą „Tanidų kiekio nustatymas Ievos vaisiuose“ ir 1943 m. įgijo chemiko-vaistininko diplomą. Pirmoji darbovietė, tiriant vaistinių augalų įvairovę, jų racionalų naudojimą žmogaus sveikatai gerinti – prof. habil. dr.

Kazimiero Grybausko įkurtas ir vadovaujamas VDU Botanikos sodo Vaistinių augalų skyrius“, – teigė prof. dr. habil. O. Ragažinskienė. Pranešėja išryškino mokslininkės praktinės-ūkinės veiklos rezultatą vaistažolininkystės plėtrai – sukurtą Gerdašių eksperimentinį vaistažolių ūkį Lazdijų rajone, kur vykde bendrus kompleksinius vaistinių augalų tyrimus.

Respublikiniame moksliniame-praktiniame seminare apie vaistininkės habil. dr. E. Šimkūnaitės išvalgas dabartyje ir ateityje kalbėjusi Eugenijos Šimkūnaitės labdaros ir paramos fondo prezidento pirmoji pavaduotoja Dovilė Marcinkė pabrėžė, kad Vyriausybės patvirtintame plane šiemet yra numatytos net 78 veiklos, skirtos šiai iškiliai asmenybei paminėti. „Ji buvo Lietuvos nacionalinio kultūrinio paveldo puoselėtoja, neprilygstama savo meto visuomenės švietėja, gamtosaugos ir dvasingumo idėjų propaguotoja, daugelio knygų, monografijų, straipsnių autorė“, – teigė D. Marcinkė.

Supažindina su vaistinių augalų galiomis

Seminare vaistinių augalų tyrimų ir studijų reikšmę farmacijos mokslo ir vaistažolininkystės plėtrai analizavo prof. dr. habil. Ona Ragažinskienė. Dr. Gražina Kadžytė (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas) pristatė naujai išleistą knygą „Eugenija Šimkūnaitė – Lietuvos legenda“. Etnologė žaismingai pasakojo ir citavo autorės literatūrinius tekstus.

Lietuvos farmacijos sąjungos prezidentas prof. habil. dr. Eduardas Tarasevičius aptarė farmacijos mokslo ir praktikos raidą Lietuvoje ir dalijosi prisiminimais apie kartu su mokslininke vykdytą mokslinę, leidybinę ir visuomeninę veiklą, kartu pažymėdamas, jog augalų tyrinėjimas buvo svarbus ir aktualus tiek prieš keletą šimtų metų, tiek dabar, toks išliks ir ateityje.

Prof. habil. dr. E. Tarasevičius pasveikino Lietuvos farmacijos sąjungos narę, šio renginio vadovę O. Ragažinskienę, kuriai visai neseniai buvo suteiktas nusipelnusio Lietuvos sveikatos darbuotojo vardas.

Lietuvos sveikatos mokslų universitetui atstovavusi prof. habil. dr. Nijolė Savickienė pasakojo apie augalinių vaistinių preparatų vartojimo ypatumus nėštumo ir laktacijos laikotarpiu. Vytauto Didžiojo universiteto Gamtos mokslų fakulteto doc. dr. Vil-

ma Kaškonienė analizavo bičių produktų chemines savybes. Ji supažindino renginio dalyvius su šių produktų panaudojimo galimybėmis maistui ir žmogaus sveikatai stiprinti.

Šis mokslinis-praktinis seminaras – antras iš habil. dr. E. Šimkūnaitės garbei skirtų renginių. Pirmasis – respublikinis mokslinis-praktinis seminaras „Vaistinių augalų tyrimų ir studijų reikšmė gamtos mokslų plėtrai“ – sukvietė gausų būrį gamtos mokslų, sveikos gyvensenos ir sveikatos stiprinimo, pradinio ugdymo, lietuvių kalbos ir literatūros, bei etikos mokytojų.

Trečias originalus renginys numatomas rugsėjo mėnesį. Jo metu jubiliejinio 10-ojo tarptautinio intelektualaus mototuristinio ralio 2020 dalyviai susipažins su Vaistinių augalų kolekcija bei vaistinių augalų galiomis.

Nuotraukų autorė: VDU Botanikos sodas Indrė Sekevičienė

VU vaistinių žaidimas GIMMICS Vilnius

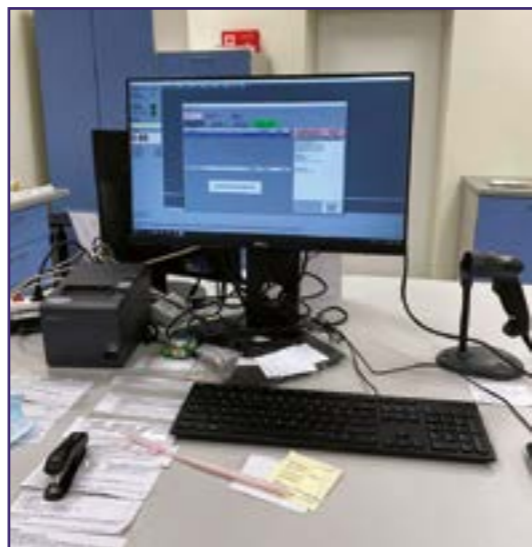

Jau antrus metus Vilniaus universitete Medicinos fakultete studijų metu įgytas žinias ir įgūdžius farmacijos studentai galėjo pritaikyti dalyvaudami GIMMICS Vilnius vaistinių simuliacijoje. GIMMICS - Groningeno instituto priežiūros paslaugų valdymo modelis (Groningen Institute Model of Management in Care Services) - yra imitacinis vaistinės veiklos žaidimas, kurio metu įgyjami vaistinės valdymo, farmacinės paslaugos teikimo ir farmacinės rūpybos įgūdžiai. Tokia būsimųjų vaistininkų pasirodymo prieš praktiką visuomeninėje vaistinėje programa atsivežta iš Groningeno universiteto, Nyderlanduose. GIMMICS taip pat žaidžiamas Belgijos, Australijos ir Didžiosios Britanijos universitetuose.

Kaip ir praeitų metų rugsėjį, Farmacijos centro patalpose atsidarė keturios vaistinės - Vilko, Bebro, Tinginio ir Gandro. Šiose vaistinėse penkto kurso farmacijos studentai teikė farmacinės paslaugas, bendravo su kitais sveikatos specialistais ir pacientais, kritiškai vertino Vivaliumo miesto gyventojų sveikatos problemas, sprendė kasdienes vaistininko praktikoje pasitaikančias situacijas. Žaidimo metu studentai taip pat ieškojo išskirtinių sprendimų, kaip vaistinėse teikiamomis paslaugomis išsiskirti iš kitų vaistinių-konkurenčių. Viso žaidimo metu studentai stebino savo idėjomis ir sumanumu sprendžiant pačius įvairiausias klausimus.

Šiomet simuliacijos metu veikė ne tik dvi gamybinės ir viena visą parą veikianti vaistinė, bet taip pat buvo teikiamos tokios paslaugos kaip vaistų prenumerata, farmacinės rūpybos paslauga pacientams, turintiems astmą ar LOPL, imunoprofilaktikos nuo gripo ir ŽPV paslauga, rengiami nuotoliniai seminarai sveikatos ir vaistų vartojimo klausimais ir kt. Atsižvelgiant į šių dienų epidemiologinę padėtį dalis žaidimo buvo atliekama nuotoliniu būdu, todėl šiemet studentai taip pat turėjo galimybę išbandyti nuotolinio konsultavimo ypatumus ir e-vaistinę.

Dabar būsimieji Vilniaus universiteto absolventai - vaistininkai yra pasiruošę atsakingai vertinti farmacinės paslaugas ir jų kokybę, greitai reaguoti į pokyčius visuomenėje ir, pritaikant teorines žinias, spręsti sveikatos problemas, suprasti klaidas ir priimti atsakomybę.

Žaidimo eigą ir rezultatus galima sekti www.gimmics.nl.

Milda Girdenytė
Indrė Trečiokienė

Magistro studijų programos „Biotechnologija ir farmacinė analizė“ esmė ir jos reikšmė mokslui, studijoms ir gamybai

prof. dr. habil. Ona Ragažinskienė, akademikas prof. habil. dr. Audrius Sigitas Maruška
Vytauto Didžiojo universitetas

2020 m. rugsėjį Vytauto Didžiojo universiteto Gamtos mokslų fakultete pradama vykdyti nauja magistro studijų programa *Biotechnologija ir farmacinė analizė*. Ją, išanalizavę Studijų kokybės vertinimo centro (SKVC) paskirtos darbo grupės ekspertai, įvertino teigiamai, kaip ambicingą, šiuo metu išskirtinę, naujovišką, originalią, skirtą mokslui ir studijoms. Tai pirmą kartą Lietuvoje bandoma organizuoti dienes studijas be išlyginamųjų. Ši studijų programa derinama su dabartine Lietuvos vyriausybės rekomendacija mokslo ir švietimo institucijoms, kad studentai studijų metu praktinius darbus atliktų atitinkamose gamybinėse įmonėse – tai užtikrintų jų įsidarbinimo galimybes ateityje.

Technologijų mokslų krypties studijų programa *Biotechnologija ir farmacinė analizė* organizuota ir kurta keturių metų laikotarpyje (2016-2020), bendradarbiaujant Kauno Kolegijos ir Vytauto Didžiojo universiteto vadovams, mokslininkams ir specialistams.

Programos kūrimo iniciatoriai: Kauno Kolegijos Medicinos fakulteto dekanas Julius Dovydaitis ir Farmakoteknikos katedros vedėjas Aurimas Galkontas, Vytauto Didžiojo universiteto Rektorius akademikas prof. habil. dr. Juozas Augutis ir Gamtos mokslų fakulteto dekanas prof. dr. Saulius Mickevičius bei mokslininkai prof. dr. habil. Ona Ragažinskienė, doc. dr. Vilma Kaškonienė ir akademikas prof. habil. dr. Audrius Sigitas Maruška, kuris yra pradedamos vykdyti programos koordinatorius ir vadovas.

Jie išanalizavę Lietuvoje ir užsienyje tuo laikotarpiu vykdomas studijų programas ir atsižvelgę į studentų nuomones bei pageidavimus, nusprendė suburti abiejų institucijų vadovų, pedagogų ir mokslininkų iniciatyvinę studijų programos kūrimo grupę.

Paruoštos programos esmė ir uždaviniai:

➤ rengti biotechnologijos ir farmacijos analizės specialistus, derinant su gamybinėmis įstaigomis, vykdančiomis Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (MTEP) veiklą (UAB „Sicor Biotech“, UAB „Thermo Fisher“, UAB „Biocentras“) ir pramoninę vaistų gamybą (UAB „Aconitum“, UAB „Valentis“, UAB „Santonika“), atsižvelgiant

į darbdavių pageidavimus, suteikti studentams daugiau praktinių įgūdžių.

➤ Studentai mokslines tiriamąsias praktikas atliks Europos Sąjungos lėšomis įrengtose laboratorijose bei MTEP veiklą vykdančiose biotechnologinio ir farmacinio profilio įmonėse.

Vykdamas studijų programą, ruošiami plataus profilio specialistai. Jie supažindinami su inovatyviomis analizės technologijomis, automatizuotais autonominės analizės aparatais, metodų ir įrangos validavimu, gera gamybos praktika bei įstatymine baze.

Programos pagrindas yra *Biotechnologija* – biologinių procesų ir sistemų reguliavimui bei įvertinimui taikomos technologinės priemonės – tai biologinių-technologinių sistemų visuma, būdinga gamtos, technologijų, medicinos ir sveikatos mokslams bei studijoms.

Biotechnologinės veiklos yra susijusios su farmacine analize.

Biotechnologinio proceso metu gaunami produktai yra: (a) gryninami, (b) pašalinamos priemaišos, (c) atliekama cheminio grynumo analizė, (d) nustatoma produkto sudėtis / aktyvumas. Biotechnologijos proceso metu, teisingai neatlikus farmacinės analizės užduočių, pagaminamas blogos kokybės, nesaugus, neefektyvus ir pavojingas produktas. Ypatingai farmacinių preparatų ar maisto papildų gamybos įmonėse, svarbu užtikrinti žaliavų, tarpinių ar galutinių produktų kokybės analizę bei procesų kontrolę. Pažymėtina, kad farmacinės analizės procesas yra labai svarbus ir naujų produktų kūrimo.

Tai pagrindžia magistro studijų programos *Biotechnologija ir farmacinė analizė* reikšmę ir būtinumą, ruošiant biotechnologijos – analizės mokslų profesionalius specialistus gamybos ir mokslo institucijoms. Pažymėtinos šių specialistų profesinės veiklos galimybės privačiame (farmacijos, medicinos, maisto pramonės, kosmetikos, aplinkosaugos technologijų įmonėse) ir viešajame (universitetų, mokslinių tyrimų institutų, studijų ir verslo centruose (slėniuose) sektoriuose.

Be to, baigusiesiems atsiveria tolimesnių studijų galimybės, įgytas kompetencijas pritaikant doktorantūros studijose.

Mokslininkų indėlis, bendradarbiaujant įstatyminės bazės kūrimo procese Lietuvoje

Prof. dr. habil. Ona Ragažinskienė

Vytauto didžiojo universitetas
Lietuvos Farmacijos sąjunga

Pastaruoju metu atkreiptas dėmesys į Lietuvos mokslininkų indėlio reikšmę bei jų dalyvavimo būtinumą teisėkūros procese, įgyvendinant ilgalaikę valstybės strategiją.

Šiuo klausimu pažymėtini Vytauto Didžiojo universiteto mokslininkų darbai, išryškinantys vaistinių, prieskoninių (aromatinių) augalų ir jų biologiška veikliųjų medžiagų reikšmę medicinai, farmacijai, maisto pramonei, veterinarijai. Kokybiški, saugūs ir efektyvūs augaliniai produktai sukelia mažiau nepageidaujamų poveikių žmogaus organizmui, lyginant su sintetiniais vaistiniais preparatais, kurie rekomenduotini Papildomosios ir alternatyviosios sveikatos priežiūros praktikoje (Fitoterapijoje, Aromoterapijoje. Kurortologijoje ir kt.)

Ilgą laiką Lietuvos teisės aktuose buvo neapibrėžta Papildomosios ir alternatyviosios sveikatos priežiūros sąvoka, nenustatytos sveikatinimo praktikos veiklos ir jos nepažymėtos ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriuje. Be to, paslaugų teikėjams netaikyti sveikatos sistemos teisės aktai, nustatantys ir reikalaujantys užtikrinti paslaugų saugumą. Trūko patvirtintų paslaugų kokybės standartų: protokolų, metodų, paslaugos teikimo reikalavimų, papildomosios ir alternatyviosios sveikatos priežiūros praktikos veiklos stebėsenos ir sistemų bei šias paslaugas teikiančių asmenų kompetencijas reglamentavimo. Šios priemonės yra būtinos išvengiant galimos veiklos rizikos žmogaus sveikatai ir gyvybei. To pagrindu, Papildomosios ir alternatyviosios sveikatos priežiūros praktikos sritį palikti tik savireguliacijai bei įstatyminio pagrindimo – pavojinga.

Nuo 1924 m. iki dabar vykdomi ilgalaikiai Vaistinių augalų moksliniai tyrimai Vytauto Didžiojo universiteto Botanikos sodo Vaistinių ir prieskoninių augalų mokslo sektoriaus unikaliose daugiametėse Vaistinių augalų kolekcijose, kurios yra pagrindas kuriant Lietuvoje vaistažolininkystės plėtros įstatyminę bazę.

Pirmas žingsnis, kuriant Papildomosios ir alternatyviosios sveikatos priežiūros įstatymą, buvo 2000 m. organizuotas Lietuvos Respublikos Seimo Sveikatos reikalų komiteto kartu su Sveikatos apsaugos, Žemės ūkio ir Aplinkos ministerijų bei Farmacijos departamento atstovais išvažiuojamasis posėdis, kurį iniciavo Vaistinių augalų laboratorijos vadovė prof. Dr. habil. Ona Ragažinskienė Vytauto Didžiojo universiteto Botanikos sode. Nutarta sukurti Lietuvoje, Kaune, VDU Botanikos sode Inovatyvų tarpdisciplininį vaistinių augalų mokslinių tyrimų, studijų ir kompetencijos centrą.

Šis klausimas buvo nagrinėjamas ilgą laiką, keičiantis LR Vyriausybė ir Seimo kadencijoms iki dabar.

2014 metais Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministerijoje sukurtas Netradicinės medicinos iniciatyvų koordinavimo skyrius (NMIKS), kuris profesionaliai pradėjo dirbti: iš pradžių Papildomosios alternatyviosios medicinos (PAM) įstatyminėje srityje, o vėliau veiklos sritį praplečiant iki Papildomosios ir alternatyviosios sveikatos priežiūros. Šios

problemos sprendimui nuo 2014 metų spalio 22 dienos LR Sveikatos apsaugos ministro įsakymu ir pritarimu kartu su NMIKS dirbo visuomeniniais pagrindais (neatlyginamai) 41 konsultantas – ekspertas mokslininkas ir specialistas, atstovaujantys mokslo, mokymo ir kitas institucijas: Lietuvos sveikatos mokslo universitetą, Vytauto Didžiojo universitetą; visuomenines netradicinės medicinos organizacijas: Lietuvos farmacijos sąjungą, Lietuvos fitoterapijos asociaciją, Lietuvos homeopatų asociaciją, Eugenijos. Šimkūnaitės labdaros ir paramos fondą, Homeopatijos ir homotoksikologijos asociaciją, Kosmetikų ir kosmetologų asociaciją, Lietuvos kineziterapeutų draugiją, Lietuvos meno terapijos asociaciją, Lietuvos dailės terapijos taikymo asociaciją, Lietuvos šokio-judesio terapijos asociaciją, Lietuvos muzikos terapijos asociaciją, Lietuvos sveikos gyvensenos (papildomos ir alternatyvios) medicinos rūmus, Nacionalinę SPA asociaciją, Lietuvos kurortų asociaciją, Lietuvos dietologų draugiją, Kaniterapijos asociaciją, Lietuvos kinologų draugiją, Lietuvos hirudologų draugiją, Lietuvos apiterapeutų asociaciją, Lietuvos akupunktūros, manualinės ir tradicinės liaudies medicinos gydytojų asociaciją.

Mokslininkų konsultantų – ekspertų ir specialistų grupė aktyviai dalyvavo Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministerijoje organizuojuose posėdžiuose, viešose diskusijose bei pristatė pranešimus ir rekomendacijas LR Seime organizuojuose forumuose. 2015 m. Vytauto Didžiojo universiteto mokslininkų iniciatyva Gamtos mokslų fakultete vyko diskusijos tarp įvairių mokslo institucijų ir LR Sveikatos apsaugos ministerijos atstovų ir priimta rezoliucija. Be to, diskusijos atstovams pristatyta vaistinių augalų mokslinių tyrimų ir studijų bazė.

Atliktų darbų ir gautų rezultatų mokslinės – ekspertinės veiklos pagrindu vykdytas LR Sveikatos apsaugos ministerijos iniciuotas teisėkūros procesas, kuriant Papildomosios ir alternatyviosios sveikatos priežiūros (PADSP) įstatymą, kuris LR Seimo patvirtintas 2020 m. sausio 4 d. ir įsigalios nuo 2021 m. sausio 1-ios.

Alternatyviosios medicinos paslaugos iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo lėšų nebus apmokamos.

Įsigaliojus PADSP įstatymui, jis integruojamas į Lietuvos nacionalinę sveikatos sistemą.

Įstatymo iniciatorei Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministerijai priklauso tęsti ir vykdyti kompleksinį, tarpžinybinį – tarpinstitucinį darbą:

- Bendradarbiauti su įvairių mokslo institucijų mokslininkais – ekspertais, kuriant poįstatyminius teisės aktus, įgalinančius pagrįsti praktinius pamatus šio įstatymo įgyvendinimui;
- Sukurti teisingą mokslinę - dalykinę terminologiją ir sąvokų išaiškinimą bei organizuoti mokslinių studijų vykdymą šiais klausimais. Kompleksiniam darbui atlikti rekomenduojama sudaryti tarpdisciplininę mokslininkų- ekspertų grupę ir numatyti darbų vykdymo terminus bei jų įvertinimui - lėšų fondą;
- Patvirtinti paslaugų kokybės standartus: protokolus, metodus, paslaugų teikimo reikalavimus;
- Paskirti atsakingas institucijas įvairių Fizinių ir juridinių asmenų darbo licencijavimui, stebėsenai ir priežiūrai.

Visa tai įgalins užtikrinti pacientų, besinaudojančių papildomosios ir alternatyviosios sveikatos priežiūros priemonėmis, teises, o šių paslaugų teikėjai bus teisėtai įpareigoti vystyti saugią, kokybišką ir efektyvią veiklą.

Tarptautinėje tradicinėje mokslinėje-praktinėje konferencijoje „Žmogaus ir gamtos sauga“ nagrinėjami gamtosauginiai ir sveikos gyvensenos klausimai

Prof. Dr. Habil. Ona Ragažinskienė
VDU Botanikos sodo Vaistinių ir prieskoninių augalų mokslo sektoriaus vedėja

Tarptautinė mokslinė-praktinė konferencija „Žmogaus ir gamtos sauga“ vyksta kasmet nuo 1994 m., pažymint pasaulines Sveikatos, Aplinkos apsaugos bei Darbuotojų saugos ir sveikatos dienas.

2020 m. gegužės 6-7 dienomis vyko 26-oji tarptautinė mokslinė praktinė konferencija „Žmogaus ir gamtos sauga 2020“. Ji dėl koronaviruso (COVID-19) besitęsiančios pandemijos organizuota nuotoliniu būdu.

Atspausdintas konferencijos mokslinis leidinys *Žmogaus ir gamtos sauga 2020 / Human and Nature Safety 2020*; elektroninė versija adresu: <http://ebooks.vdu.lt/einfo/2332/zmogaus-ir-gamtos-sauga-2020/-human-and-nature-safety-2020/>

Konferencijos tikslas – tarpusavyje susietų žmogaus saugos ir sveikatos, technologijų vystymo bei gamtos apsaugos tyrimų rezultatų skelbimas, sudarant galimybę mokslininkams ir kitiems (ypač jauniems tyrėjams) skleisti rezultatus ne tik tarp mokslininkų ir studentų, bet ir tarp ūkininkų, žemės ir miškų ūkio ar kitų sričių specialistų, populiarinti žmonių saugos bei gamtos apsaugos nuostatas.

Konferenciją organizuoja: Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuvos Respublikos Žemės ūkio ministerija, Lietuvos mokslų akademija.

2020 m. *liepos 1 dieną Vytauto Didžiojo universiteto Botanikos sodo Mokslo skyriaus Vaistinių ir prieskoninių augalų mokslo sektoriaus* ilgalaikėje unikalioje Europoje mokslinėje vaistinių augalų kolekcijoje (Vilties g. 6A) **įvyko tradicinės 26-osios tarptautinės mokslinės konferencijos „Žmogaus ir gamtos sauga 2020“ respublikinis mokslinis – praktinis seminaras apie mokslo žinių sklaidą, vaistinių augalų tyrimus ir racionalų jų panaudojimą, skirtas mokslininkės habil. dr. Eugenijos Šimkūnaitės mokslinei, edukacinei, šviečiamajai ir gamtosauginei veiklai atminti.**

Šis nekomercinis, švietėjiškas renginys buvo skirtas habil. dr. Eugenijos Šimkūnaitės mokslinei, edukacinei, šviečiamajai ir gamtosauginei veiklai pažymėti. 2020-uosius paskelbus vaistininkės, etnobotanikės ir Lietuvos nacionalinio kultūrinio paveldo puoselėtojos habilituotos gamtos mokslų daktarės Eugenijos Šimkūnaitės metais, Vytauto Didžiojo universitete pradėtas švietėjiškų, nekomercinių renginių ciklas, skirtas šios išskirtinės asmenybės veiklai paminėti.

VDU Botanikos sodo Mokslo skyriaus Vaistinių ir prieskoninių augalų mokslo sektoriuje vykdomi darbai turi didelę reikšmę vaistažolininkystės plėtrai Lietuvoje. Mokslininkai ir specialistai, prisimindami šioje institucijoje dirbusius iškilius žmones, stengiasi vystyti bei tobulinti ir tęsti

jų darbus mokslinę, projektinę, studijų ir švietėjišką veiklą, bei kurti ir įgyvendinti naujas idėjas ir technologijas.

Seminarą pradėjo Vaistinių ir prieskoninių augalų mokslo sektoriaus vedėja prof. dr. habil. Ona Ragažinskienė, kuri, pasveikinusi dalyvius, paprašė žodį tarti VDU Botanikos sodo direktorių dr. Nerijų Jurkonį. Jis pasidžiaugė, kad habil. dr. Eugenija Šimkūnaitė savo studijų kelią pradėjo būtent Vytauto Didžiojo universitete, o mokslinę veiklą – Botanikos sode, prof. habil. dr. Kazimiero Grybausko sukurtame Vaistinių augalų skyriuje. Direktorius paminėjo šio padalinio didelį veiklos vaidmenį Lietuvos vaistažolininkystei bei farmacijos mokslo plėtrai, apie ką plačiau kalbėjo savo pranešime ir prof. dr. habil. Ona Ragažinskienė.

Respublikiniame moksliniame praktiniame seminare apie vaistininkės habil. dr. E. Šimkūnaitės įžvalgas dabartyje ir ateityje kalbėjusi Eugenijos Šimkūnaitės labdaros ir paramos fondo prezidento pirmoji pavaduotoja projektų vadovė Dovilė Marcinkė pabrėžė, kad Vyriausybės patvirtintame plane šiemet yra numatytos net 78 veiklos, skirtos šiai iškiliai asmenybei paminėti. Ji buvo Lietuvos nacionalinio kultūrinio paveldo puoselėtoja Eugenija Šimkūnaitė buvo, neprilygstama savo metu visuomenės švietėja, gamtosaugos ir dvasingumo idėjų propaguotoja, daugelio knygų, monografijų, straipsnių autorė.

Etnologė Gražina Kadzytė pristatė ir naujai išleistą knygą *„Eugenija Šimkūnaitė – Lietuvos legenda“*, kuri žaismingai pasakoja ir citavo autorės Eugenijos Šimkūnaitės literatūrinius tekstus.

Prof. habil. dr. Eduardas Tarasevičius prisiminė šiltes susitikimus, draugišką bendravimą ir bendradarbiavimą su mokslo žiniuone, kartu pažymėdamas, jog augalų tyrinėjimas buvo svarbus ir aktualus tiek prieš keletą šimtų metų, tiek dabar, toks išlikis ir ateityje. Lietuvos farmacijos sąjungos prezidentas pažymėjo, kad 1997 m. Lietuvos farmacijos sąjunga įsteigė Eugenijos Šimkūnaitės labdaros ir paramos fondą: jos atminimo įamžinimui, palikimo tvarkymui ir jos idėjų propagavimui. Prof. habil. dr. E. Tarasevičius pasveikino Lietuvos farmacijos sąjungos narę, šio renginio vadovę, kuriai 2020 m. buvo suteiktas nusipelnusio Lietuvos sveikatos darbuotojo vardas.

VDU Gamtos mokslų fakulteto Instrumentinės analizės atviros prieigos centro mokslininkė doc. dr. Vilma Kaškonienė. Vytauto Didžiojo universiteto Gamtos mokslų fakulteto doc. dr. Vilma Kaškonienė analizuoja bičių produktų chemines savybes yra apginusi daktaro disertaciją šioje srityje. Seminare mokslininkė pristatė pranešimą apie vertingus bičių produktus ir jų panaudojimo galimybes maistui ir žmogaus sveikatos stiprinimui.

Tradiciskai prie arbatos puodelio susirinkusiems seminaro dalyviams daug vertingų žinių suteikė šio renginio vadovė, Lietuvos sveikatos mokslų universiteto farmacijos fakulteto prof. dr. habil. Nijolė Savickienė, papasakojusi apie augalinių preparatų vartojimo ypatumus nėštumo ir laktacijos laikotarpiu.

2020 m. liepos 1 d. planuojamas tradicinis konferencijos seminaras „Mokslo žinių sklaida apie vaistinių augalų tyrimus ir racionalų panaudojimą“, skirtas habil. dr. Eugenijos Šimkūnaitės mokslinei, pedagoginei, šviečiamajai ir gamtosauginei veiklai pažymėti, kuris vyks VDU Botanikos sodo Vaistinių ir prieskoninių augalų mokslo sektoriuje.

Mokslininkai nustatė ryšį tarp paracetamolio vartojimo ir rizikingo elgesio

LRT.lt
2020.09.09

Visame pasaulyje plačiai naudojamas vaistas paracetamolis gali sukelti rizikingą elgesį, informuojama naujame moksliniame tyrime. Jo metu buvo analizuojami žmonių elgesio pokyčiai vartojant įprastus nereceptinius vaistus, rašo „Science Alert“.

„Atrodo, kad paracetamolis priverčia žmones jausti mažiau negatyvių emocijų, kai jie svarsto apie rizikingą veiklą – jie tiesiog jaučiasi ne tokie išsigandę“, – sako neuromokslininkas Baldwinas Way iš Ohajo universiteto.

Tyrimo rezultatai leidžia daryti prielaidą, kad paracetamolio efektas mažinant skausmą išsiplėčia į įvairius psichologinius procesus, pavyzdžiui, mažina empatiją ir netgi slopina kognityvines funkcijas.

Moksininkų atliktas tyrimas taip pat perša išvadą, kad vartojant paracetamolį žmonėms gali sutrikti emocinis gebėjimas suvokti ir įvertinti riziką. Nors tyrėjai sako, kad efektas nėra ryškus, svarbu atkreipti dėmesį, kad paracetamolis yra vienas dažniausiai vartojamų vaistų, jo galima rasti daugiau nei 600 skirtingų nereceptinių medikamentų.

Tyrimo metų buvo atliekami eksperimentai, kuriuose dalyvavo daugiau nei 500 universiteto studentų. Mokslininkai matavo, kaip viena 1000 mg paracetamolio dozė (rekomenduojama didžiausia vienkartinė dozė suaugusiajam) paveikė atsitiktinai atrinktų dalyvių rizikingą elgesį palyginus su kontroline grupe, kuriai vaistas nebuvo duotas.

Kiekvieno eksperimento metu dalyviams kompiuterio ekrane reikėjo pripūsti tuščią balioną, o kiekvienas oro įpūtimas uždirbo įsivaizduojamus pinigus. Dalyvių užduotis buvo uždirbti kuo daugiau įsivaizduojamų pinigų pučiant balioną, kiek tik įmanoma, tačiau tuo pačiu jo nesusprogdinti, nes tokiu atveju jie prarastų pinigus.

Rezultatai parodė, kad tie studentai, kurie vartojo paracetamolį, šio pratimo metu prisiėmė žymiai didesnę riziką palyginus su atsargesne ir konservatyvesne kontroline grupe. Vartoję paracetamolį dalyviai pripūtė ir susprogdino daugiau balionų nei nieko nevartoję dalyviai.

Dviejų kitų eksperimentų metu dalyviai taip pat turėjo pildyti apklausas, kuriose jiems reikėjo įvertinti rizikos lygį įvairiuose hipotetiniuose scenarijuose. Pavyzdžiui, lažinantis iš dienos pajamų už sporto renginį, nušokant nuo aukšto tilto ar važiuojant automobiliu neprisiseigus saugos diržo.

Vieno iš tyrimų metu paracetamolio vartojimas sumažino suvokiamą riziką, palyginti su kontroline grupe, tačiau kitoje panašioje apklausoje tas pats poveikis nebuvo pastebėtas.

Visgi, remdamiesi įvairių testų rezultatų vidurkiu, tyrėjų komanda padarė išvadą, kad tarp paracetamolio vartojimo ir didesnės rizikos pasirinkimo yra reikšmingas ryšys, net jeigu pastebėtas poveikis gali būti nedidelis, rašo „Science Alert“.

Be to, mokslininkai pripažįsta, kad vaisto poveikis rizikingam elgesiui taip pat turėtų būti vertinamas ir kitų

psichologinių procesų kontekste, pavyzdžiui, sumažėjusio nerimo.

Tolimesniuose tyrimuose reikėtų analizuoti alternatyvius psichologinius šio reiškinio paaiškinimus, taip pat tirti biologinius mechanizmus, atsakingus už paracetamolio poveikį žmonių pasirinkimams tokiose situacijose, sako komanda.

Almyra iš vienos seniausių šalies vaistinių – apie vaistus, kurių mes geriamė per daug, keistą gydytojų rašyseną ir veganezą

Jurgita Lieponė
Gyvenimo ir kultūros žurnalistė
15min.lt

„Vaistininko profesija yra šventa ir jai reikia pašaukimo“, – sako vaistininkė Almyra Girdenienė. „Valerijonas“ – viena seniausių Lietuvoje esančių vaistinių, nepriklausanti jokiam didžiajam vaistinių tinklui, o šiemet jos vedėja ir visuomeninio vaistininkystės muziejaus įkūrėja A.Girdenienė išrinkta viena iš šviesiausių šiauliečių. Moteris nominuota už tai, kad kuria istorinį farmacijos muziejų Šiauliuose, nepasiduodama sunkumams ir puoselėdama istorinę Šiaulių vaistinę.

150 metų. Tiek šiemet sucina vienai iš seniausių vaistinių Lietuvoje. Jei lankysitės Šiauliuose, užsukite ir į „Valerijoną“. Nebūtinai vaistų, o teisingiau – visai ne vaistų. Čia veikia vienintelis Lietuvoje vaistininkystės muziejus, be to, įdomu apsilankyti ir greta vaistinės veikiančioje sveiko maisto arbatinėje.

Dar svarbu, jog tai – viena iš nedaugelio jokiam didžiajam tinklui nepriklausančių vaistinių, kurios, šalyje pradėjus steigti tinklinėms vaistinėms, ėmė nykti kaip dinosaurai.

Ponia Almyra čia dirba nuo 1972 metų, o nuo 1974 metų ji yra vaistinės vedėja. Daug metų ši įstaiga priklausė žydams, vėliau, atėjus sovietmečiui, tapo valstybine, o sugrįžus nepriklausomybei, tapo privati.

Beje, įdomu tai, jog vaistinė nėra vieno žmogaus nuosavybė – akcininkai yra čia dirbantys vaistininkai, taip pat buvę, jau į pensiją išėję darbuotojai.

Muziejuje – įvairūs eksponatai

Pasitikusi mus vaistinėje ponia Almyra kviečia į rūsyje esantį muziejų, kuriame – apie 130 įvairių su vaistinės istorija ir farmacija susijusių eksponatų.

Tarp jų – „Raudonasis streptocidas“ („Prontozil“), už kurio antibakterinių savybių atradimą Nobelio premija apdovanotas vokiečių Gerhardas Domagkas.

„Per karą juo buvo išgelbėta apie 200 tūkst. gyvybių. Tai preparatas, užmušantis bakterijas, skirtas žaizdų perrišimui“, – sako vaistininkė.

Muziejuje yra įvairių šalies ir užsienio farmacijos kompanijų vaistų bei tinktūrų, taip pat eksponuojamos pakuotės, senovinės receptūros, knygos, nuotraukos, vaistininko instrumentai, gydytojų ranka rašyti sunkiai įskaitomi receptai.

Beje, apie gydytojų raštą, kuris pašaliniam žmogui atrodo iš viso neįskaitomas, A.Girdenienė turi savo nuomonę.

„Viskas čia perskaitoma, – sako ji, ir ima balsu skaityti receptus. – Viskas aišku. Gal tik jauni vaistininkai kartais neperskaito, tada jiems sako: eikit į „Valerijoną“. Receptas yra lotyniškas daktaro kreipimasis į vaistininką.“

Vaistininko priesaikoje – dėmesys žmogui

„Mes esame išlikusi senoviška gamybinė vaistinė. Čia dirba vaistininkai, kuriems niekas nieko neliepia parduoti. Vaistininkai dirba pagal savo sąžinę ir pašaukimą. Tokių vaistinių jau mažai yra – būsimė įrašyti į Raudonąją knygą“, – juokiasi ponia Almyra.

Moteris sako, kad yra ne tik Hipokrato, tačiau ir vaistininko priesaika. „Tą priesaiką mes buvome patvirtinę farmacijos sąjungoje. Jos esmė – kad savo įgytas žinias pritaikytume žmogaus sveikatinimui, kad vaistininkas turi žiūrėti ne į pelną ar naudą, bet į žmogų.

Ši profesija yra kažkas švento. Pagal ajurvedą, kuria aš domiuosi, aukščiausias tikslas, dėl ko mes gyvename žemėje, yra tarnystė žmogui. O vaistininkui į rankas juk ir įdėta žmogaus sveikata“, – kalbėjo A.Girdenienė.

Vaistininkė įsitikinusi: šios specialybės žmonės turi turėti pašaukimą, o kalbant apie vaistų vartojimą, mes jų išties geriamė per daug. Kodėl? „Todėl, kad visur reklama, visur tik: pirkit, pirkit, pigu. Vaistai ne batai, to neturi būti. Kitose Europos valstybėse taip ir nėra. Viskas priklauso nuo vietinės valdžios.

Pavyzdžiui, kai sveikatos apsaugos ministras buvo Vytenis Andriukaitis, vaistų reklamos buvo uždraustos. Tai yra vaistas, cheminė medžiaga ir jo reikia vartoti tiek, kiek reikia ir kada reikia. O dabar?“ – kalba A.Girdenienė.

Pavadinimas kilo dėl to, kad užklydo katinas

Pačią vaistinę galima rasti ne tik pagal adresą, tačiau ir pagal katinus – ant vaistinės stogo yra jų metalinės skulptūros. „Valerijono“ pavadinimas vaistinei suteiktas 1992 metais, o kiek vėliau ant stogo atsirado ir katinai.

A. Girdenienė pasakojo, kad vaistinėje jau daug metų gaminamos įvairios žolinės mikstūros. Be kitų žolių, naudojamas ir valerijonas. „Mūsų moterys tas mikstūras gamino. Pamenu, sėdžiu kabinete ir girdžiu, kaip rėkia receptarės. Atleikiu ir matau, kad katinukas į gamybinę patalpą per stiklą peršokęs.

Įsitaisęs ant šiukšliadėžės, kur išpildavom tirščius, murkdo į ją galvą ir voliojasi, užuodęs valerijoną“, – pasakojo ponia Almyra. Sugavusios katiną moterys jį išnešė į lauką, tačiau šis po pusvalandžio vėl sugrįžo atgal: „Tada davėm lašinukų ir nunešėm į rūšį. Taip ir atsirado tie katinai ant stogo, pagal juos ir vaistinės pavadinimas.“

Domisi sveika mityba ir sveikatingumu

Tada, kai Lietuvoje ėmė steigti tinklinės vaistinės, pasiūlymo sulaukė ir „Valerijonas“ – buvo siūloma vaistinę parduoti. Ir tai nieko keisto, mat tai ne tik seniausia bei šiauliečių mėgiama vaistinė, tačiau jos patalpos – miesto centre.

Pasiūlymai, sako Almyra, buvo gana įkyrūs: „Bet atsilaukėm.“ Tačiau pradėjus veikti tinklinėms vaistinėms, išgyventi tik iš prekybos vaistais mažoms vaistinėms tapo neįmanoma. „Valerijonui“ išgyventi padeda vegetariška arbatinė, vaistinėje gaminama ir kosmetika, o už kosmetikos linijos „Razalija“ gaminius gauti ir keli apdovanojimai. Beje, žodis razalija yra valerijono sinonimas. „Mes juk

lotynų kalbą mokėmės, viską suprantame, kas ant prabangių kremų pakuočių parašyta. Ir pagalvojome, kad patys galime pagaminti. Taip ir pradėjome veido kremų gamybą“, – kalbėjo vaistininkė.

Tuo tarpu arbatinės veikla susijusi ir su pačios Almyros gyvenimo būdu: moteris jau daug metų domisi sveika mityba ir sveikatingumu. Todėl čia siūloma ne tik užkasti ar įsigyti kokybiškų produktų, bet vedami ir edukaciniai užsiėmimai. 74-erių vaistininkė Almyra užsiima joga, nevalgo mėsos, jos rytas prasideda 5 valandą mankšta ir šaltu dušu. Pasak vaistininkės, mūsų savijauta ir gyvenimo kokybė išties priklauso nuo to, ką valgome ir kaip gyvename. „Tačiau kiekvienas turi klausytis savo organizmo: ko jis nori. Nieko nereikia daryti per prievartą“, – kalbėjo A.Girdenienė.

A. Girdenienės VEGANEZO receptas

Vaistininkė Almyra siūlo tradicinį majonezą pakeisti sveikesniu pagardu – veganezu, kurį galima lengvai pasigaminti namuose.

Reikės:

100 g anakardžio riešutų,
100 g vandens,
100 g alyvuogių aliejaus,
nubraukto arbatinio šaukštelio druskos,
nubraukto arbatinio šaukštelio ciberžolės,
nubraukto arbatinio šaukštelio garstyčių miltelių,
šaukšto medaus,
5 česnako skiltelių,
citrinų pagal skonį.

Visi produktai, išskyrus aliejų, suplakami trintuvu, vėliau įmaišomas aliejus. Šaldytuve veganezas gali būti keturias dienas.

Skelbia sukūrę vaistą, tinkamą tiek COVID-19 gydymui, tiek profilaktikai

lrytas.lt
2020-09-16

Pitsburgo universiteto (JAV) Medicinos mokyklos mokslininkai išskyrė iki šiol mažiausią biologinę molekulę, kuri tiksliai ir galutinai neutralizuoja SARS-CoV-2 virusą, sukeltantį COVID-19 ligą. Ši 10 kartų už pilno dydžio antikūnus mažesnė molekulė buvo naudojama vaisto, pavadinto „Ab8“, kūrimui – vaisto, kurį kovoje su SARS-CoV-2 būtų galima naudoti ir kaip terapinį, ir kaip profilaktinį, skelbia mokslininkai.

Rugsėjo 14 d. žurnale „Cell“ publikuotame straipsnyje rašoma, kad „Ab8“ pasitvirtino kaip labai efektyvus SARS-CoV-2 infekcijos prevencijos ir gydymo vaistas – bandymuose su pelėmis ir žiurkėnais. Mažas molekulės dydis ne tik padidina difuzijos galimybes audiniuose, dėl ko virusas geriau neutralizuojamas, bet ir leidžia vaistą vartoti kitais būdais – įskaitant ir inhaliacinį. Svarbu tai, kad jis nesijungia su žmogaus ląstelėmis – kas yra ženklas, kad žmonėms jis negalės turėti jokio neigiamo šalutinio poveikio.

„Ab8“ vertinime dalyvavo Šiaurės Karolinos universiteto, Teksaso universiteto Medicinos filialo, taip pat su Britų Kolumbijos ir Saskačevano universiteto mokslininkai.

„Ab8“ ne tik turi terapinį potencialą, bet ir gali būti naudojamas siekiant apsaugoti žmones nuo SARS-CoV-2 infekcijos, – sako tyrimo bendraautorius, Pitsburgo universiteto Medicinos mokyklos Užkrečiamųjų ligų skyriaus viršininkas ir daktaras Johnas Mellorsas. – Didesnieji antikūnai veikė prieš kitas infekcines ligas ir buvo gerai toleruojami, kas suteikia vilties, kad tai gali būti veiksmingas gydymas pacientams, sergantiems COVID-19 – ir apsaugant tuos, kurie dar nebuvo užsikrėtę ir neturi imuniteto“.

Naujai įkurta ir Pitsburgo universiteto Medicinos mokyklos remiama įmonė „Abound Bio“ gavo licenciją kurti „Ab8“ visame pasaulyje.

Vyriausiasis straipsnio, paskelbtame „Cell“, autorius yra Dimitris Dimitrovos – Pitsburgo universiteto Antikūnų terapijos centro direktorius, 2003 m. vienas pirmųjų atradęs antikūnus, neutralizuojančius pirmąjį SARS virusą. Vėliau jo komanda atrado stiprius antikūnus nuo daugelio kitų infekcinių ligų – įskaitant MERS, dengės karštilgę, Hendros ir Nipah virusų sukeltas ligas.

Teksaso universiteto Biologinės saugos ir naujų ligų centro mokslininkai išbandė „Ab8“ efektyvumą prieš gyvą SARS-CoV-2 virusą. Net ir esant labai mažai koncentracijai, „Ab8“ visiškai užblokavo viruso patekimą į ląsteles. Turėdami šiuos rezultatus, Šiaurės Karolinos universiteto mokslininkai išbandė skirtingų koncentracijų „Ab8“ su pelėmis, kurios buvo užkrėstos modifikuota SARS-CoV-2 versija.

Net ir vartojant mažiausią „Ab8“ dozę, viruso kiekis pelėse sumažėjo 10 kartų – palyginus su vaisto negavusiomis pelėmis.

Kaip įvertino Saskačevano universiteto mokslininkai, „Ab8“ taip pat buvo veiksmingas ir gydant bei užkertant kelią SARS-CoV-2 infekcijai žiurkėnuose.

O naudodamasis sudėtinga elektronine mikroskopija, daktaras Sriramasis Subramaniamas ir jo kolegijos iš Britų Kolumbijos universiteto atskleidė unikalų būdą, kaip „Ab8“ taip efektyviai neutralizuoja virusą.

„COVID-19 pandemija yra pasaulinis iššūkis, su kuriuo susiduria žmonija, tačiau biomedicinos mokslas ir žmogaus išradinumas greičiausiai jį įveiks, – sako J.Mellorsas. – Mes tikimės, kad mūsų atrasti antikūnai prisidės prie šio triumfo“.

Parengta pagal „SciTech Daily“.

Lenkai teigia sukūrę efektyvų vaistą COVID-19 gydymui

lrytas.lt
2020-09-25

Lenkija gali tapti pirmąja šalimi pasaulyje, sukūrusi vaistą, kuris veiksmingai neutralizuoja COVID-19. Jei viskas vyks pagal planą, biotechnologijų bendrovės „Biomed Lublin“ gaminamą vaistą bus galima įsigyti po kelių mėnesių, skelbia „The First News“. Firma teigia, kad po to, kai pirminiai tyrimai patvirtino jo veiksmingumą, buvo pagaminta tūkstančiai vis dar neįvardinto vaisto ampulių. „Šiandien, 2020 m. rugsėjo 23 d., baigtas gamybos etapas, todėl buvo pagaminta daugiau nei trys tūkstančiai anti-SARS-CoV-2 imunoglobulino ampulių

– kurios, atlikus reikiamus kokybės testus, įskaitant produkto stabilumo bandymus, bus pateiktos klinikiniams tyrimams keturiuose centruose: Liubline, Bytome, Balstogėje ir Varšuvoje“, – spaudos konferencijoje sakė, Biomed „generalinis direktorius Marcinas Pirógas. „Vaisto išleidimas nekomerciniam klinikiniams tyrimams planuojamas ketvirtąjį šių metų ketvirtį“, – pridūrė jis.

Vaistas, pagamintas frakcionuojant (skaidant) žmonių, kurie persirgo COVID-19 arba kurie sirgo besimptomiskai, plazmą – šioje atsiranda anti-SARS-CoV-2 imunoglobulinų, kurie gali kovoti su mirtinu virusu ir jį neutralizuoti. Kadangi vaistas gaunamas iš kraujo plazmos, jo šalininkai teigia, kad jis yra veiksmingas ir saugus. „Mes turime lenkišką vaistą, skirtą COVID-19 – ir kuris veikia, – sakė Lenkijos senato narys ir vienas iš vaisto projekto iniciatorių dr. Grzegorz Czelejus. – COVID-19 gydymą pasveikusiuoju kraujo plazma jau patvirtino PSO, FDA ir Lenkijos sveikatos ministerija. Mokslininkai iš viso pasaulio praneša apie plazmos terapijos veiksmingumą gydant COVID-19. Vaistų plazmoje saugumas įrodytas kelių dešimtmečių praktika, kurią patvirtina ekspertai“.

Klinikiniai tyrimai atliekami atlikus tyrimą, kurį atliko profesorius Krzysztof Pyrcas iš Jogailos universiteto Mažosios Lenkijos Biotechnologijų centro, veikliąją medžiagą, gautą iš „Biomed“ atlikto plazmos darbo. Tyrimai parodė, kad medžiaga buvo daug efektyvesnė nei plazma įveikdama Covid-19.

„Biomed Lublin S.A.“ pirmieji pasaulyje vienareikšmiškai įrodė, kad turi technologiją, leidžiančią gaminti vaistus iš plazmos, kurioje yra antikūnų, neutralizuojančių SARS-CoV-2 virusą“, – sakė M.Pirógas – „Pasinaudojus šia technologija galima pagaminti vaistą, kuriame yra koncentruota tokių antikūnų dozė, ir ji leidžia efektyviai panaudoti žmogaus plazmą, kuri po frakcionavimo proceso gali būti paversta vaistu, kurio gydymo efektyvumas didesnis nei vien tik plazma“.

Teismas: 8,7 tūkst. eurų bauda „Eurovaistinei“ skirta teisingai

BNS
2020.09.25

8,7 tūkst. eurų bauda vaistinių tinklui „Eurovaistinė“ už klaidinančią reklamą skirta pagrįstai, nusprendė teismas.

Vilniaus apygardos administracinis teismas (VAAT) ketvirtadienį patvirtino Konkurencijos tarybos išvadą, kad „Eurovaistinės“ reklama apie senjorams taikytas nuolaidas buvo klaidinanti, todėl teismas paliko galioti jai skirtą 8,7 tūkst. eurų baudą, pranešė Konkurencijos taryba.

Pernai liepą taryba nustatė, kad televizijoje ir 36 gydymo įstaigose „Eurovaistinė“ reklamavo nuolaidas su „Senjoro“ kortele, pabrėždama, kad jos taikomos visada ir visoms prekėms. Tačiau nuolaidos taikytos tik perkant ne mažiau nei tris prekių pakuotes, o kai kurioms prekėms nuolaidos buvo netaikomos. Be to, informacija apie sąlygas ir išimtis reklamos klipuose rodyta arba labai trumpai, arba mažu šriftu, tekstas apie sąlygas buvo sunkiai įskaitomas.

VAAT teigimu, esminės informacijos vartotojams nepateikimas galimai turėjo įtakos jų elgesiui, siekiant įsigyti prekių su nuolaidomis ir priimant sprendimus pirkti prekes būtent šios bendrovės vaistinių tinklo vaistinėse.

ŽYMUS TARPUKARIO LIETUVOS VAISTININKAS PRANAS ADAMKAVIČIUS

Tarpukario Lietuvoje vaistininkai, ypač miesteliuose, sudarė svarbią inteligentijos dalį. Jie ne tik teikė gyventojams visokeriopą medicinos pagalbą, nes daugelyje vietovių nebuvo gydytojų, bet ir aktyviai dalyvavo visuomeniniame gyvenime. Priklausė įvairioms visuomeninėms organizacijoms, buvo renkami į savivaldybių tarybas, buvo viršaičiais, burmistrais, net ir apskričių viršininkais, buvo renkami į Lietuvos Seimą.

Vienu iš jų buvo ir Šiaurės Žemaitijos Mažeikių apskrities Pikelių vaistininkas Pranas Adamkavičius, Lietuvos prezidento Valdo Adamkaus artimas giminaitis, jo tėvo Igno brolis.

Pikeliai – miestelis prie Latvijos sienos, 20 km į vakarus nuo Mažeikių. Pikeliai XVI a. minimi istoriniuose šaltiniuose kaip kaimas, dvaro vietovė. XVII a. kaimas išaugo į miestelį. Pirmoji bažnyčia čia buvo pastatyta 1636 metais. 1769 m. Pikeliai gavo privilegiją rengti turgus. Miestelis garsėjo gerais odininkais ir kailių dirbėjais. Iki Pirmojo pasaulinio karo nemaža miestelio gyventojų

dalis vertėsi vežikų amatu – veždavo iš Latvijos prekes į Lietuvą, o iš Lietuvos – žemės ūkio produktus į Latvijos uostus, iš jų jie buvo eksportuojami į užsienį.

Vaistinė Pikeliuose įsteigta 1866 m. provizoriaus G. Zigfrido. Iki I-ojo pasaulinio karo Pikeliuose gyveno beveik 2000 gyventojų, nors 1710 m. Pikelius ir jų apylinkes nusiaubė didysis maras, juodąja mirtimi vadinamas. Kadangi miestelyje dauguma namų buvo mediniai, jam labai kenkė gaisrai. Po 1920 ir 1921 m. gaisrų ūkininkai, kurie sudarė didelę dalį gyventojų, pradėjo iš miestelio keltis į vienkiemius, todėl gyventojų sumažėjo. Nepriklausomybės metais Pikeliai priklausė Židikų valsčiui. 1940 m. Pikeliuose buvo 1000 gyventojų. Ketvirtadieniais vykdavo savaitiniai turgūs, o 7 kartus į metus – didieji jomarkai. Gydytojo Pikeliuose nebuvo, todėl vaistinė Pikeliuose buvo svarbi medicinos įstaiga.

Pranas Adamkavičius gimė 1883 m. rugpjūčio 10 d. Pikeliuose pasiturinčių ūkininkų šeimoje. Baigęs Pikelių rusišką mokyklą, kuri po sukilimų buvo įkurta vietoje lietuviškos parapijinės, mokėsi Liepojos gimnazijoje. Priklausė slaptam lietuvių moksleivių būreliui, kurio iniciatorius ir vadovas buvo būsimois rašytojas Jonas Biliūnas. Ratelio nariai platino draudžiama lietuvišką spaudą ir buvo pasiryžę kovoti su rusų priespauda.

1899 m. baigęs Liepojos gimnazijos 5 klases Pranas Adamkavičius pradėjo dirbti vaistinės mokiniu savo dėdės provizoriaus Kulakausko vaistinėje Pikeliuose. Atlikęs joje vaistinės mokinio trejų metų praktiką, išlaikė vaistininko padėjėjo egzaminus Imperatoriškame universitete Odesoje ir 1904 m. gavo vaistininko padėjėjo diplomą su pagyrimu.

Grįžęs į Lietuvą kelius mėnesius kaip vaistininko padėjėjas Pikelių vaistinėje, po to išvažiavo į Peterburgą. Dirbo Peterburgo, Pavlovsko vaistinėse.

1907 m. spalyje pradėjo dirbti Iversko Raudonojo kryžiaus vaistinėje ir studijuoti farmaciją Maskvos universitete. 1910 m. gavo provizoriaus diplomą.

Tapęs provizoriumi sugrįžo į Pikelius ir iš dėdės perėmė vadovavimą Pikelių vaistinei. Vedė Sofiją Luškoševičiūtę.

Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui ir artėjant vokiečių armijai 1915 m. gegužės 5 d. pasitraukė į Rygą, paskui į Lipecką gavo darbą Sosovan miestelio vaistinėje. Dirbo joje metus.

Nusistovėjęs frontui ir vokiečiams nepasiekus Rygos, kur gyveno žmonos tėvai, sugrįžo į Rygą. Tačiau Rygos vaistinėse darbo negavo ir teko išsikelti 50 km už Rygos į Šuncelius.

Užėmus Rygą ir Šuncelius, Adamkavičiai sugrįžo į gintinę – Pikelius. Rado vaistinę ir namus išgrobtus. Provizorius P. Adamkavičius turėjo pridėti daug pastangų, kad vokiečių okupacijos metais vaistinę atstatytų.

Dirbdamas Pikelių vaistinės vedėju sulaukė ir Lietuvos Nepriklausomybes. 1926 m. sunkiai susirgęs vaistinę Pikeliuose 5 metams išnuomojo provizoriui Maušai Smorgonskiui, o pats persikėlė gyventi į savo ūkį (turėjo 50 ha žemės). Sveikatai pagerėjus dirbo Sedos, Židikų vaistinių vedėju. 1929-1931 m. buvo Židikų valsčiaus viršaičiu. 1932 m. pasibaigus vaistinės nuomai, sugrįžo į Pikelius ir jos vadovu buvo iki pat 1940 m. sovietų įvykdytos vaistinės nacionalizacijos.

Provizorius P. Adamkavičius buvo aktyvus visuomenininkas, priklausė Šaulių ir Tautininkų Sąjungoms, buvo smulkaus verslo draugijos pirmininkas. Žmonės provizorių labai gerbė.

Renkant Lietuvos Prezidentą P. Adarakavičius nuo Mažeikių apskrities buvo išrinktas Tautos atstovu, o 1936 m. – Seimo nariu. Seime dirbo įvairiose komisijose, aktyviai dalyvavo 1937 m. Seime svarstant „Vaistinių, vaistų gamybos ir prekybos“ įstatymą, pateikė savo pastabas ir papildymus.

Priklausė Lietuvos vaistininkų sąjungai. Už nuopelnus Tėvynei provizorius Pranas Adamkavičius buvo apdovanotas pirmo laipsnio Vytauto Didžiojo ordinu.

1939 m. provizorius įsteigė vaistinę ir Lūšėje – paskutinėje stotyje Lietuvos pusėje prie Latvijos pasienio, prie Mažeikių-Liepojos geležinkelio. Lūšė buvo judrus, gyvas miestelis, jame buvo muitinė ir pasienio punktas, „Maisto“ akc. bendrovės bekonų supirkimo punktas, keliolika krautuvių. Dauguma Lūšės gyventojų buvo lietuviai.

Vokiečių okupacijos metais provizorius dirbo Lūšies vaistinėje.

Su žmona Sofija užaugino dukrą Benitą ir sūnus Henriką ir Antaną.

Artėjant frontui 1944 m. vyriausias sūnus Henrikas pasitraukė į Vakarus, provizoriaus šeima liko Lietuvoje. Frontu mūšių metu Lūšės vaistinė sudegė, vos praėjus frontui saugumas tuoj suėmė provizorių P. Adamkavičių. Išvežė jį į Kemerovo sritį, kur dirbo kolūkį. Žiemą čia vežiojo fermos gyvuliams girdyti vandenį, nušalo rankas. Jos gangrenavo ir nuo gangrenos Pranas Adamkavičius mirė.

Šeima apie jį nieko nežinojo. Žmona Sofija dirbo Pikelių vaistinėje fasuotoja. Duktė, ištekėjusi už Janausko, apsigyveno Viekšniuose, dirbo Viekšnių vaikų darželio vedėja. 1951 m. saugumas ją suėmė ir ji, kaip politinė kalinė buvo nuteista 10 m. lagerio, po Stalino mirties peržiūrėjus kalinių bylas, iš lagerio buvo paleista, sugrįžo Lietuvon ir dirbo Viekšnių ligoninėje sanitare. Pablogėjus sveikatai apsigyveno pas sūnų Šiauliuose.

Provizoriaus Prano Adamkavičiaus jaunesnis brolis Eduardas Adamkavičius (gimęs 1888 m.) buvo Lietuvos karininkas-generolas, divizijos vadas. 1914 m. baigęs Peterburgo karo mokyklą dalyvavo kaip štabo karininkas I-jame pasauliniame kare, 1918 m. sugrįžęs į Lietuvą (stojo savanoriu į Lietuvos kariuomenę. 1919 m. kovo 5 d. paskirtas generalinio štabo viršininku. Dalyvavo Nepriklausomybės kovose su bolševikais, bermontininkais ir lenkais. 1922-1928 m. buvo Biržų apskrities komendantu, 1930 m. baigė Aukštuosius karininkų kursų. 1930-1937 m. divizijos vadas, 1937 m. gavo generolo laipsnį. 1940 m. Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą buvo paleistas į atsargą ir apsigyveno savo ūkyje Pikeliuose. Artėjant frontui 1944 m. pasitraukė į Vokietiją, 1949 m. atvyko į JAV. Mirė 1957 m. Amerikoje.

Jauniausias provizoriaus brolis Ignas Adamkavičius, Valdo Adamkaus tėvas gimė 1896 m. lapkričio 21 d. Šiauliuose. 1914-15 m. studijavo S. Peterburgo universitete, 1917 m. buvo paimtas į kariuomenę ir mokėsi karo mokykloje Gatčine, 1918 m. sugrįžo į Lietuvą ir įstojo savanoriu į Lietuvos kariuomenę.

1919 sausio 1 d. vadovaujant Škirpai, iškėlė Lietuvos vėliavą Gedimino bokšte. Per kovas su bolševikais skraidė kaip žvalgas vokiečių pilotuojamais lėktuvais. 1919-1922 m. karo mokyklos viršininkas. 1922 metais išėjo į atsargą. 1944 m. artėjant frontui pasitraukė į Vokietiją, 1950 m. apsigyveno JAV Čikagoje. Mirė 1987 m. Čikagoje, palaidotas lietuvių kapinėse.

Regina Žukienė

Šiaulių miesto „Valerijono“ vaistinė švenčia 150 metų jubiliejų

Tikriausiai nedaug suklysimė sakydami, kad mažai sutiksime ne tik šiauliečių, bet ir aplinkinių rajonų gyventojų, kuriems neteko apsilankyti Šiaulių miesto „Valerijono“ vaistinėje. Šią miesto vaistinę nemažai žino Šiaulių krašto ir net Lietuvos gyventojų.

„Valerijono“ vaistinę garsino Resp. parodoje „Rinkis prekę lietuvišką 2017 ir 2018“. Kiekvienam šiauliečiui žinoma vaistinėje „Valerijonas“ gaminama natūralios sudėties kosmetikos „Razalija“ apdovanojama aukso medaliais. 2017 m. parodoje laureatu tapo Regeneruojamasis kremas „Razalija“.

Daugelis šiauliečių ir jų svečių gerai žino, kad „Valerijono“ vaistinėje galima papietauti iš ekologiškų ingredientų pagaminto maisto. Arbatinė veikia nuo 1994 metų.

2019 metais „Valerijono“ vaistinės patalpose duris atvėrė visuomeninis vaistininkystės muziejus. Lietuvoje tai ketvirtas farmacijos muziejus.

„Valerijono“ vaistinė 2020 metais švenčia 150 metų jubiliejų nuo įsteigimo.

2020 metų rudenį sukanka 222 metai nuo pirmosios vaistinės įsteigimo Šiauliuose.

Vaistinės istorijos bruožai

Vaistinės Lietuvoje buvo pradėtos steigti XVI amžiuje, bet iki XVIII a. pabaigos jų buvo labai mažai, tik Lietuvos stambiausiose miestuose ir kai kuriuose feodalų rezidencijose.

Valstybės išdininko Antano Tyzenhauzo nurodymu buvo įvesta ekonomijų gydytojų taryba. Gydytojai savo bute privalėjo turėti vaistų. 1777 m. Šiaulių ekonomijos gydytoju buvo paskirtas Jonas Volanskis.

1913 m. skelbtame Mykolo Brenšteino straipsnyje „Vaistinės Lietuvoje“ (straipsnio autorius rėmėsi Mauricijaus Hryškevičiaus rankraščiu „Istoriniai Šiaulių ekonomijos bruožai“) nurodoma, kad pirmasis Šiaulių pavieto gydytojas Bernhardas 1798 m. spalio 30 d. gavo privilegiją ir įsteigė viešąją vaistinę nuosavame name Šiaulių miesto Leparsko gatvėje. Vaistinę Bernhardas greitai pardavė iš Torūnės atvykusiam farmacininkui Dovydui Hekingui, kuris šiai vaistinei gavo valdžios privilegiją ir perkėlė ją į nuosavą namą Fabriko (dabar Vilniaus) gatvėje.

1815 m. vaistinėje be paties savininko dirbo vienas gizelis ir vienas mokinys. D. Hekingas vaistinę labai išplėtė ir 1816 m. Vilniaus ir Leparsko gatvių kampe pastatė specialiai vaistinei skirtą didelį medinį namą.

1820 m. gubernijos gydymo valdybos ataskaitoje nurodoma, kad D. Hekingo vaistinė labai gerai įrengta ir aprūpinta vaistais, o ataskaitos parašėte inspektorius parašyta: „Verta viršininkų dėmesio“. D. Hekingas priklausė Sankt Peterburgo farmacijos mokslinei draugijai.

1822 m. rugsėjo 1 d. provizorius Rafailas Bambergas Šiauliuose įsteigė antrą vaistinę.

Mirus D. Hekingui, jo našlė samdė vaistinės valdytojus – pradžioje provizorių Petrą Melcerį, vėliau vaistininką

Berhertą, dar vėliau vaistinę pardavė.

Nuo 1833 m. jos savininkas buvo provizorius Šeferis.

1834 m. gubernijos gydymo valdybos ataskaitoje rašoma, kad abi Šiaulių vaistinės tvarkingos, tačiau R. Bambergas, negalėdamas atlaikyti senosios vaistinės konkurencijos, 1834 m. vaistinę pardavė provizoriui Danieliui Šeferiui, kuris netrukus vaistinę perkėlė į Šiluvą Raseinių pavietą.

1866 m. rugpjūčio 10 d. V. Zeifertas Šiauliuose įsteigė antrą vaistinę. 1870 m. provizorius Nurokas gavo leidimą įsteigti Šiauliuose trečią vaistinę. 1872 m. Šiauliuose minimos trys vaistinės: D. Šeferio, V. Zeiferto ir Nuroko.

Vilniaus generalgubernatoriaus 1872m. ataskaitoje nurodyta, kad tais metais Kauno gubernijoje buvo 50 vaistinių, iš kurių viena Šiauliuose sudegė ir nebuvo atstatyta, o mirus jų savininkui buvo uždaryta ir Šiluvos vaistinė. Taigi 1872 m. sudegė senoji Šiaulių vaistinė, įsteigta 1798 m. ir veikusi Šiauliuose 74 metus. Šiauliuose vėl liko dvi vaistinės: V. Zeiferto ir Limbergo. Vadinas, trečiosios vaistinės įsteigėjas Nurokas, vaistinę, vos tik įkūręs, pardavė Limbergui.

Abu vaistininkai draugiškai sugyveno, nes 1875 m. jų abiejų vardu buvo išduotas leidimas Šimšėje įsteigti jų vaistinės filialą, tačiau vaistinės neįsteigė ir 1877 m. oficialiai atsisakė duoto leidimo.

Tuo metu abiejų vaistinių apyvarta buvo nemaža. 1877 m. provizoriaus V. Zeiferto vaistinėje buvo gauti 6274 receptai, už kuriuos gauta 2454,88 rublių. Už be receptinį pardavimą gauta 1117,22 rublių, iš viso – 3572,10 rublių. Provizoriaus Limbergo vaistinėje iš viso gauta 3865,50 rublių.

1880 m. pasikeitė abiejų vaistinių savininkai: vienos savininku tapo provizorius A. Legeika, kitos – provizorius Freimanas.

1884 m. provizorius Vilhelmas Slavitas įsteigė Šiauliuose homeopatinę vaistinę, kuri veikė dešimt metų iki 1894 m. 1889m. A. Legeikos vaistinę nuomavo ir valdė provizorius Jonas Kozmianas, provizoriaus Freimano įpėdinių vaistinę valdė provizorius Isakas Karlinas. 1892 m. prov. A. Legeikos vaistinėje dirbo vienas provizorius, vienas provizoriaus padėjėjas ir du mokiniai, prov. Freimano įpėdinių vaistinėje – vienas provizorius, vienas provizoriaus padėjėjas ir trys mokiniai, tik provizorius V. Slavitas savo homeopatinėje vaistinėje dirbo pats vienas. 1894 m. provizoriaus Freimano įpėdinių vaistinės savininku tapo provizorius Cemachas Volpė.

C. Volpė aktyviai dalyvavo miesto savivaldos gyvenime, paskutinėje Nepriklausomos Lietuvos Šiaulių miesto taryboje buvo vienas iš žydų tautos atstovų.

1900 metais Šiauliuose gyveno 16491 gyventojas, veikė trys normatyvinės vaistinės.

Po pirmojo pasaulinio karo 1922 m. buvo keturios vaistinės, du vaistų urmo sandėliai, o 1938 metais jau buvo septynios vaistinės, vienas vaistų sandėlis ir chemijos farmacijos

laboratorija „Galen“. Jos įkūrėjas provizorius K. Kazlauskas.

Sveikatos Departamento 1938 metų oficialiame leidinyje „Lietuvos medicinos, veterinarijos ir farmacijos įstaigų ir personalo sąrašas“ nurodoma, kad Šiauliuose, Vilniaus g. 173, savininko C. Volpės įpėdiniu, tapo jo sūnus chemikas – vaistininkas Ilja Volpė.

Cemacho Volpės sūnūs pasekė tėvo pėdomis. Ilja Volpė tapo chemiku – vaistininku. 1902 m. gimęs Zigfridas – vaistininku padėjėju. Zigfridas dirbo vaistinėje padėdamas tėvui.

Vaistinė buvo Vilniaus g. Nr.173 pastate.

1934 m. Cemachas Volpė mirė, vaistinė atiteko jo įpėdiniam. Vaistinės vedėju tapo Ilja Volpė g. 1896 m. Ilją buvo labai kvalifikuotas specialistas.

1914 m. baigęs Šiaulių gimnaziją įstojo į Peterburgo (dabar Sankt Peterburgas) universiteto Fizikos – matematikos fakulteto Gamtos mokslų skyriaus biologijos grupę ir iki 1921 metų išklaušė 8 semestrų kursą ir išlaikė visus egzaminus. Specialiai studijavo fiziologiją pas profesorių Verdenskį. Besimokydamas universitete I. Volpė dirbo Peterburgo gubernijos maisto komitete kontrolieriumi.

1921 m. I. Volpė kartu su kitais pabėgėliais sugrįžo į Šiaulius. 1922 – 1926 m. mokytojavo Šiaulių žydų gimnazijoje. 1926 m. rudenį I. Volpė įstojo į Prahos universitetą, kurį 1928 m. vasario mėnesį baigė. Jis apgynė Prahos universiteto geografijos instituto disertaciją „Liaudies ūkio pagrindai, liaudies ūkis ir pasaulio ekonominiai santykiai Lietuvoje“ ir gavo gamtos mokslų daktaro laipsnį.

Tais pačiais metais įstojo studijuoti Prahos universiteto Farmacijos skyrių, čia išklaušė dvejus semestrų kursą ir atliko visus praktikos darbus. Vienerius metus dirbo Valstybiniame institute Prahėje pas profesorių Neslerį.

1929 m. sugrįžo į Lietuvą ir įstojo į Kauno universiteto Medicinos fakulteto Farmacijos skyrių. 1933 m. gruodžio 14 d. gavo chemiko – vaistininko diplomą. Mirus tėvui, 1933 m. ėmė vadovauti vaistinei ir įkūrė chemijos – bakteriologijos laboratoriją, medicinos, bakteriologijos ir techninėms analizėms atlikti.

Ilja Volpė turėjo chemiko – vaistininko, bakteriologo ir maisto analitiko kvalifikacijas. Buvo gamtos mokslų daktaras, mokėjo vokiečių, prancūzų, lietuvių, rusų, žydų ir hebrajų kalbas.

1940 m. sovietinė valstybė Lietuvą nacionalizavo, bet Ilja Volpė buvo paliktas vedėju.

Prasidėjus karui, I. Volpė pasitraukė į Rusiją. Šeima liko Šiauliuose, I. Volpė pateko į Mordoviją ir dėstė Saransko felčerių – akušerių mokykloje. 1942 m. sausio mėn. buvo mobilizuotas į įsteigtą 16 – ają lietuvišką diviziją. Tačiau po trijų mėnesių buvo suimtas ir apkaltintas antisovietinę propagandą, kai dėstė Saransko mokykloje ir buvo nuteistas mirties bausme.

I. Volpė kreipėsi į SSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumą ir šis mirties bausmę pakeitė 10 metų lagerio. Atlikęs bausmę buvo išstremtas į Kazachiją, kur 1985 m. mirė. I. Volpės šeima žuvo Šiauliuose vokiečių okupacijos metais.

Po nacionalizacijos I. Volpės vaistinei buvo suteiktas 123 numeris. Fronto metu dalis vaistinės buvo sunaikinta. Atstačius, 1948 m. jos vedėju buvo paskirtas provizorius Stasys Šipyla, g. 1881 m. netoli Kražių, stambių ūkininkų

C. Volpės vaistinės darbuotojai. 1933 m.

šeimoje. Baigė Palangos progimnaziją, dirbo vaistinės mokiniu Vitebske. Petrogrado universitete išlaikė vaistininko – padėjėjo egzaminus, o 1909 m. Kijevo universitete gavo provizoriaus diplomą. 1912 m. sugrįžo į Šiaulius dirbo vaistinėje, prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui pasitraukė į Rusiją. Dirbo Maskvos, Čitos, Tomsko vaistinėse ir tik 1923 m. susituokė su gydytoja ir persikėlė į Kražius, dirbo vaistinėje, o jo dvare Gezletiškėse įsteigiama ambulatorija ir ligoninė.

1936 m. persikėlė į Šiaulius, dirbo vaistinėse. 1940 – 1944 m. buvo buvusios Gurvičiaus įpėdinių vaistinės vedėju, po karo buvo paskirtas vaistinės Nr. 125 vedėju, o nuo 1948 m. vadovavo vaistinei Nr. 123. Atleistas iš vaistinės vedėjo pareigų, kaip buvęs namų ir dvaro savininkas, dirbo vaistinėje Nr. 124, apie 1958 m. išėjo į pensiją. Mirė 1965 metais.

Po Antrojo pasaulinio karo. 1948 metais rugpjūčio 19 d. buvusiose C. Volpės vaistinės patalpose atidaryta vaistinė Nr.123.

1981 m. ant išorės sienų atsirado su valerijono augalu susiję piešiniai, o ant stogo ir kaminų užlipo katinai (autorius V. Puronas).

Vaistininkų iniciatyva buvo pakeistas vaistinės pavadinimas iš vaistinės Nr.123 į „Valerijono vaistinę“. Taip atsirado ir šios vaistinės pavadinimas, 1998-aisiais metais, praėjus 200 metų nuo pirmosios vaistinės įsteigimo, Šiauliuose yra 49 vaistinės ir jų filialai, bei dešimt didmeninių vaistų tiekimo įmonių. Šiose vaistinėse ir tiekimo įmonėse dirba per 500 darbuotojų iš jų per 200 farmacijos specialistų.

Šiaulių miesto 123-oje daugiau nei dešimt metų dirbo provizorė Aldona Krasauskaitė. Baigusi 1947 metais Vilniaus Valstybinio universiteto Farmacijos skyrių, buvo paskirta į Šiaulių 123-ąją vaistinę, pradžioje dirbo receptare, vėliau vedėjo pavaduotoja ir vaistinės vedėja. Krasauskaitė daug pastangų dėjo aprūpinant gyventojus vaistais, kurių tuo laiku buvo nemažas stygius. Vedėja rūpinosi ir įdėjo daug energijos, kad būtų praplėstos vaistinės patalpos. Provizorė Aldona Krasauskaitė (1922-2019) vaistinėje dirbo iki 1958 metų t.y. tol kol buvo perkelta į Respublikinės Šiaulių ligoninės vaistinę.

1953 metais Šiaulių m. vaistinės 123-osios vaistinės vedėju buvo paskirtas provizorius Leonardas Jurgutis. Baigęs 1946 m. Šilalės vidurinę mokyklą, tais pačiais metais rudenį pradėjo studijuoti farmaciją Kauno Vytauto Didžiojo universiteto Medicinos fakultete. 1950 metais gavo provizoriaus diplomą ir buvo paskirtas į Šiaulių miesto 314-ąją vaistinę

receptaru, vėliau dirbo Vyr. farmacijos valdybos Šiaulių skyriuje farminspektoriumi.

1953 m. mokėsi Maskvos Farmacijos instituto 5 mėnesių farmacinio darbo organizatorių kursuose. Po kurių grįžo į Šiaulius ir buvo paskirtas Šiaulių miesto 123 – osios vaistinės vedėju. Jo nuoširdžiu darbu ir rūpesčiu buvo išplėstos vaistinės patalpos, jis kapitališkai suremontavo ir sutvarkė vaistinę, palengvino ir pagerino darbuotojų sąlygas. Baigusi farmacijos mokslo studijas 1954 metais vaistinėje pradėjo dirbti ir provizorė Antanina Klapšaitė.

1965 metais provizorius Leonardas Jurgutis (1928-2006) pradėjo dirbti Šiaulių farmacijos laboratorijoje „Galen“ inžinieriumi-technologu.

Provizorė Elena Beinoravičiūtė baigusi 1961 m. Kauno medicinos instituto farmacijos fakultetą. 1965 m. paskirta Šiaulių miesto 123 – osios vaistinės vedėja. Šiose pareigose dirbo iki 1973 m. Pagrindinis vedėjos ir vaistinės kolektyvo narių rūpestis, kad žmogus iš vaistinės išeitų tik gavęs jam reikalingus vaistus. Kasdieninis kruopštus kolektyvo darbas sėkmingai ugdė pagrindinius ūkinius finansinius rodiklius.

Kalbant apie provizorę E. Beinoravičiūtę negalima pamiršti, kad ji buvo didelė dainos mylėtoja. Ji ir pati visados teigė, kad daina neatskirama nuo gyvenimo. Su daina ir dirbti lengviau. Už kruopštų atsidavusį darbą apdovanota „Sveikatos apsaugos žymūno“ ženklu, garbės raštais, padėkomis.

Provizorė E. Beinoravičiūtė 1973 m. paskirta naujai steigiamos vaistinės Nr. 341 vedėja.

1973 metais vadovauti vaistinei paskiriama šios vaistinės vedėjos pavaduotoja provizorė Aleksandra Pospielovienė. 1949 metais baigusi Vilniaus Universiteto Medicinos fakulteto Farmacijos skyrių pagal paskyrimą pradėjo dirbti Šiaulių vaistinėje Nr. 123 receptare, vėliau vedėjo pavaduotoja, nuo 1973 metų vedėja. Provizorė aktyvi Farmacininkų Mokslinės Draugijos ir Moterų Tarybos narė. Už gerą darbą atžymėta Vyriausios Farmacijos Valdybos Viršininko ir VFV Šiaulių tarprajoninės kontoros Valdytojo įsakymuose. 1974 metais apdovanota socialistinio lenktyniavimo nugalėtojo ženklu. 1977 metais gyvenimo gija dėl ligos nutrūko. Anksti išėjo palikdama kolegas, neįgyvendintus darbus, svajones...

1977 metais 123 vaistinei vadovauti paskiriama šios vaistinės vedėjos pavaduotoja provizorė Almyra Girdenienė. 1969 metais baigusi Kauno Medicinos Instituto Farmacijos

„Valerijono“ vaistinės direktorė Almyra Girdenienė

fakultetą pagal paskyrimą pradėjo dirbti Šiaulių miesto ir rajono centrinėje vaistinėje Nr. 105 receptare. 1973 metais paskirta Šiaulių miesto vaistinės Nr.123 vedėjos pavaduotoja. 1977 metais mirus vaistinės vedėjai A. Pospielovienei, paskirta šios vaistinės vedėja. Šiai vaistinei vadovauja iki šiol.

Provizorė Almyra Girdenienė, baigusi 1969 metais Kauno medicinos instituto Farmacijos fakultetą, jau daugiau nei 40 metų sėkmingai vadovauja Šiaulių miesto „Valerijono“ vaistinės darbuotojų kolektyvui. Prieš tai keletą metų dirbo Šiaulių miesto ir rajono centrinės vaistinės Nr. 105 receptare – kontroliere. 1972 m. paskirta 123 vaistinės vedėjos pavaduotoja.

Provizorė A. Girdenienė gerai žinoma ir pažįstama, ne tik Šiaulių miesto ir Šiaulių krašto, bet ir Kauno bei Vilniaus farmacininkams. 1977 m. mirus 123 vaistinės vedėjai A. Pospielovienei, paskirta šios vaistinės vedėja. Netrukus sumaniai pertvarkė ir suremontavo vaistinės patalpas, kad jos būtų patogios dirbti darbuotojams, įrengė nemažai mažosios mechanizacijos priemonių, lengvinančių darbuotojų darbą.

Provizorė A. Girdenienė palaiko glaudžius ryšius su Lietuvos Sveikatos mokslų universiteto mokslininkais. 2017 metais parodoje „Rinkis prekę lietuvišką – 2017“ „Valerijono“ vaistinėje sukurtas ir pagamintas Regeneruojamasis kremas „Razalija“ su hialurono rūgštimi ir kofermentu Q₁₀ tapo parodos laureatu.

2018 metais jubiliejinėje parodoje „Rinkis prekę lietuvišką – 2018“ kiekvienam šiauliečiui gerai žinomos vaistinės „Valerijonas“ gaminama natūralios sudėties kosmetika „Razalija“ apdovanota aukso medaliu. Jį pelnė kartu su Lietuvos Sveikatos mokslų universiteto mokslininkais, sukurtas Intensyvusis rinkinys veido odai „Razalija“ serumas, kremas, kremas-kaukė. Tai jau antrasis toks aukso medalis, skirtas šiai vaistininkų sukurtai ir gaminamai kosmetikai.

„Valerijono“ vaistinės kuriamos kosmetikos gamyboje naudojamos garsių Europos kompanijų gaminami biologiškai aktyvūs ingredientai pažymėti aukšta kokybę patvirtinančiais sertifikatais.

2019 metų pradžioje „Valerijono“ vaistinėje duris atvėrė farmacijos vaistininkystės visuomeninis muziejus. Tai ketvirtas muziejus Lietuvoje po Lietuvos medicinos ir farmacijos

Vaistinės darbuotojos gamybinės mankštos metu

istorijos muziejaus Kaune, Vieکشnių vaistinės muziejaus Mažeikių rajone, „Entafarmos muziejus“ Vilniaus rajone.

Muziejui 175 eksponatus iš savo farmacijos senovinių eksponatų rinkinių padovanojo vaistininkai Antanina ir Liudvikas Rulinskai.

Vaistinės darbuotojų kolektyvas prisimena ilgus metus vaistinėje dirbusias provizores: A. Jančiauskienę, V. Liukenskiene, A. Švedienę, J. Mašidlauskienę, vaistininko padėjėjas: O. Augustauskaitę, M. Tuzinienę, A. Rumbauskiene, I. Žadeikiene, V. Žiedienę, darbuotojus: T. Jovaišaitę, O. Karpavičienę, J. Stungienę, A. Bekerienę, Z. Butienę, A. Bytautienę, R. Kaušienę, A. Laumakienę, T. Morkienę.

Su provizore Almyra Girdeniene bendraujame jau gana seniai: susitinkame įvairiuose farmacijos renginiuose, pasitarimuose, konferencijose, ne tik Šiauliuose, bet ir kituose miestuose. Žinoma, dabar mažiau paskutiniiais metais.

Provizorė visuomet pareiškia savo mintis apie įvairias farmacijos problemas, pateikia savo pasiūlymus šioms problemoms spręsti.

Apie „Valerijono“ vaistinę dažnai skaitome straipsnius Šiaulių miesto laikraščiuose: „Šiaulių naujienos“, „Šiaulių kraštas“, puslapiuose, taip pat respublikinėje spaudoje.

Svarus A. Girdenienės indėlis telkiant vaistininkų bendruomenę, išsaugant Lietuvos vaistininkystės tradicijas ir profesijos prestižą. Nuo 1977 metų sėkmingai vadovauja „Valerijono“ vaistinei, kurioje puoselėjamos šimtmetės vaistinės tradicijos, gaminami vaistai. Vaistinė ir jos kolek-

tyvas pelnė lankytojų pagarbą ir pripažinimą, gerai žinoma ne tik Šiauliuose, bet ir visoje šalyje.

Provizorė A. Girdenienė apdovanota „Sveikatos apsaugos žymūno“ ženklu, jai suteikta aukščiausiaji kvalifikacinė kategorija, išrinkta Lietuvos Farmacijos Sąjungos garbės nare.

2004 m. provizorei buvo suteiktas Nusipelnusio Lietuvos sveikatos apsaugos darbuotojo vardas ir apdovanota Garbės ženklu. Provizorė apdovanota „Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejaus“ ženklu „Gloriae Pharmaciae Lithuaniae“ Kauno Rotušėje 2017 m. šiuo garbingu ženklu apdovanota 10 žymiausių Lietuvos vaistininkų.

Lietuvos Farmacijos Sąjunga minėdama farmacijos draugijos įkūrimo 200 metų sukaktį surengė XXXIV LFS suvažiavimą ir tarptautinę konferenciją Vilniaus universitete, kuriame ilgus metus dirbo profesorius Johanas Fridrikas Volfgangas. Šios sukakties progą Lietuvos Farmacijos Sąjunga įsteigė J. F. Volfgango medalį, prof. J. F. Volfgango „Pro Gloria Pharmaciae“, kuriuo buvo apdovanoti 30 Lietuvos farmacijos nusipelnusių vaistininkų, jų tarpe apdovanota ir „Valerijono“ vaistinės vadovė provizorė Almyra Girdenienė.

1998 metų gruodžio 16 d. Vyr. farmacijos valdybos Šiaulių tarprajoninėje kontoroje šventiškai buvo paminėta Šiaulių miesto pirmosios vaistinės įsteigimo 200 metų jubiliejus. Šventėje dalyvavo mokslininkai iš Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejaus ir skaitė pranešimus, taip pat dalyvavo Šiaulių miesto atsakingi atstovai, svečiai iš Panevėžio miesto ir aplinkinių rajonų farmacijos darbuotojai.

123-ėios vaistinės darbuotojos 1983 m.

„Valerijono“ vaistinė (vaistinė Nr. 123) 1981 m.

„Valerijono“ vaistinės kolektyvas

2010 metais „Valerijono“ vaistinės darbuotojai paminėjo vaistinės 140 metų įsteigimo šventę.

„Valerijono“ vaistinė per 150 metų laiko atkarpą nuėjo sudėtingą ir vingiuotą gyvenimo kelią: keitėsi vaistinių savininkai, reikėjo pergyventi konkurencingas darbo sąlygas.

Širdingai sveikiname vaistinės darbuotojų kolektyvą prasmingo ir garbingo jubiliejaus proga, linkime ir toliau sėkmingai, saugoti šiauliečių ir jų svečių sveikatą.

Rengiant straipsnį apie „Valerijono“ vaistinės 150 metų istoriją panaudota Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejaus doc. A. Kaikaris (1922-1997) ir provizorės Antaninos Klupšaitės-Rulinskienės (1930-2018) straipsnis „Ir Šiaulių miesto vaistinių istorijos“ atspausdintos straipsnyje „Ir Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejaus aktai“ Kaunas, 1995 m. Taip pat panaudota A. ir L. Rulinskių sukaupta archyvinė istorinė medžiaga apie vaistines.

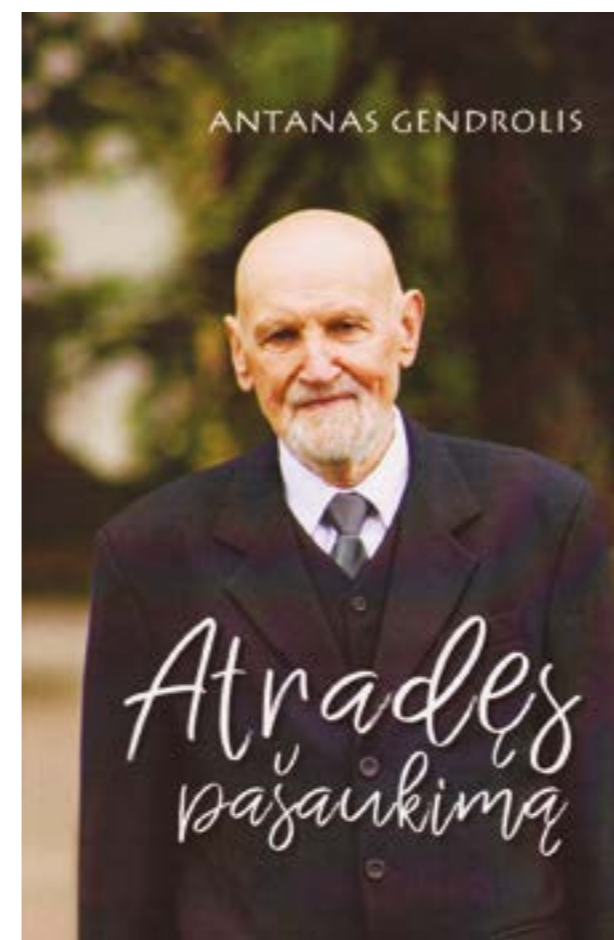
„Valerijono“ vaistinės direktorė-vaistininkė Almyra Girdenienė, provizorius Liudvikas Rulinskas

Nauja knyga „Atradęs pašaukimą“

Profesoriaus Antano Gendrolio autobiografinė knyga „Atradęs pašaukimą“ išleista 2020 metais.

„Šimtai tūkstančių žmonių kartų gyveno žemėje, bet kiekvienas iš mūsų, atėjęs į šį pasaulį, iš naujo mokosi būti žmogumi. Ne išimtis ir aš.“

A. Gendrolis

Tarptautinio, tarpdisciplininio, projekto dalis – Balstogės medicinos universiteto doktorantų mokykla Vytauto Didžiojo universitete

Prof. habil. dr. **Ona Ragažinskienė**

Vytauto Didžiojo universiteto Botanikos sodo Mokslo skyriaus Vaistinių ir prieskoninių augalų mokslo sektoriaus vedėja
Akademikas prof. habil. dr. **Audrius Sigitas Maruška**

Vytauto Didžiojo universiteto Gamtos mokslų fakulteto Instrumentinės analizės atviros prieigos centro vadovas

Nuo 2000 m. iki dabar Vytauto Didžiojo universiteto Gamtos mokslų fakulteto Instrumentinės analizės atviros prieigos centre ir Vytauto Didžiojo universiteto Botanikos sodo Mokslo skyriaus Vaistinių ir prieskoninių augalų mokslo sektoriuje mokslininkai vykdo nacionalines ir tarptautines, tarpinstitucines ir tarpdisciplinines studijas, tiriant vaistinių (aromatinių) augalų ir biologiškai veiklių junginių chemines savybes bei jų įvairovę, racionaliam taikymui. Mokslinės ir studijų veiklos vadovai: akademikas prof. habil. dr. Audrius Sigitas Maruška ir prof. habil. dr. Ona Ragažinskienė.

2020 m. rugsėjo 22-26 d. Vytauto Didžiojo universiteto Gamtos mokslų fakultete vykdoma tarptautinio Europos socialinio fondo projekto „*Tarptautinės tarpdisciplininės biomedicinos ir farmacijos mokslų doktorantūros studijos Balstogės medicinos universitete*“ dalis – tarptautinė doktorantų mokykla „Biotechnologija medicinoje ir farmacijoje“ (Projekto vadovas Dr. Tomasz Maliszewski; projekto koordinatorius Vytauto Didžiojo universitete Audrius Sigitas Maruška).

Vytauto Didžiojo universiteto Rektorius akademikas prof. habil. dr. Juozas Augutis ir Gamtos mokslų fakulteto dekanas prof. dr. Saulius Mickevičius, įvertinę ambicingą, šiuo metu išskirtinę, naujovišką, originalią Biotechnologijos ir farmacinės analizės magistro studijų programą, skirta mokslui, studijoms ir gamybai, pažymėjo, kad ateityje ją racionalu pritaikyti tarptautinėms magistrantūros studijoms.

Projekto veiklos objektas yra kompleksinės, tarpdisciplininės ir tarpinstitucinės studijos – tarptautinė doktorantų mokykla „Biotechnologija medicinoje ir farmacijoje“.

Šio projekto tikslas organizuoti bendradarbiavimą tarp Vytauto Didžiojo universiteto Gamtos mokslų fakulteto ir Balstogės medicinos universiteto, vykdant tarptautines ir tarpdisciplinines doktorantūros studijas ir mokslinę veiklą.

Iki šiol Vytauto Didžiojo universiteto Gamtos mokslų fakulteto Instrumentinės analizės atviros prieigos centro mokslininkų grupė, vadovaujama koordinatoriaus akademiko Audriaus Sigitos Maruškos, bendradarbiavo su Balstogės medicinos universiteto Farmacijos fakulteto mokslininkais, dalyvaudami konferencijose, publikuodami bendrus mokslo straipsnius ir leidinius bei vykdydami studijų veiklą. Pasirašyta tarp abiejų mokslo institucijų bendradarbiavimo sutartis.

Ši veikla yra susijusi su strategine biotechnologijos ir farmacinės analizės mokslo tyrimų ir studijų kryptimi Vytauto Didžiojo universiteto Gamtos mokslų fakultete.

2020 m. pradėta vykdyti Biotechnologijos ir farmacinės analizės magistro studijų programa.

Tai Technologijų mokslų krypties studijų programa „Biotechnologija ir farmacinė analizė“ organizuota ir kurta 2016–2020 m., bendradarbiaujant Kauno Kolegijos ir Vytauto Didžiojo universiteto vadovams, mokslininkams ir specialistams. Programos kūrimo iniciatoriai: Kauno Kolegijos Medicinos fakulteto dekanas Julius Dovydaitis ir Farmakoteknikos katedros vedėjas Aurimas Galkontas, Vytauto Didžiojo universiteto Rektorius akademikas prof. habil. dr. Juozas Augutis ir Gamtos mokslų fakulteto dekanas prof. dr. Saulius Mickevičius bei mokslininkai doc. dr. Nicola Tiso, doc. dr. Vilma Kaškonienė, doc. dr. Tomas Drevinskas ir Vytauto Didžiojo universiteto Botanikos sodo Mokslo skyriaus Vaistinių ir prieskoninių augalų mokslo sektoriaus vedėja, vyresnioji mokslo darbuotoja prof. dr. habil. Ona Ragažinskienė ir vyriausiasis mokslo darbuotojas akademikas prof. habil. dr. Audrius Sigitas Maruška, kuris yra vykdomos programos koordinatorius ir vadovas.

Dabar ši programa pritaikoma, organizuojant tarptautinį projektinį bendradarbiavimą tarp Vytauto Didžiojo universiteto ir Balstogės medicinos universiteto mokslininkų.

Balstogės medicinos universiteto tarptautinės doktorantų mokyklos „Biotechnologija medicinoje ir farmacijoje“ studijų metu įgytos žinios ir praktinė patirtis įgalins doktorantus sėkmingai baigti doktorantūros studijas ir ateityje biotechnologijos ir farmacinės analizės metodus taikyti sintetinių, augalinės ir gyvūninės kilmės produktų kokybės ir kiekybės įvertinimui.

Balstogės medicinos universiteto 11 doktorantų tarptautinėje tarpdisciplininėje doktorantų vasaros mokykloje „*Biotechnologija medicinoje ir farmacijoje*“ paskaitas skaitė ir praktiniams darbams vadovavo įvairių mokslo institucijų mokslininkai bei dėstytojai – Vytauto Didžiojo universitetas: akademikas prof. habil. dr. Audrius Sigitas Maruška, prof. dr. Saulius Šatkauskas, prof. habil. dr. Ona Ragažinskienė, doc. dr. Nicola Tiso, doc. dr. Vilma Kaškonienė, doc. dr. Mantas Stankevičius, doc. dr. Tomas Drevinskas, doc. dr. Rasa Žukienė, dr. Rūta Mickienė; Lietuvos sveikatos mokslų universitetas: prof. habil. dr. Vitalis Briedis; Kauno technologijos universitetas: prof. habil. dr. Jolanta Liesienė, doc. dr. Paulius Kaškonas, dr. Odeta Baniukaitienė.

PRISIMINIMAI APIE HAB. MOKSLU DAKTARĘ, VAISTAŽOLIŲ IR LIAUDIES MEDICINOS ŽINOVĘ EUGENIJĄ ŠIMKŪNAITĘ

Lietuvos Respublikos Seimas 2020 metus paskelbė mokslininkės, hab. m. daktarės, vaistinių augalų ir liaudies medicinos žinovės, Lietuvos farmacijos sąjungos Garbes narės Eugenijos Šimkūnaitės metais, tuo pažymėdamas jos gimimo 100 metų sukaktį ir nuopelnus Lietuvos mokslui.

Eugenija Šimkūnaitė buvo labai įdomi, savita ir nepakartojama asmenybė, plačiai žinoma visoje Lietuvoje. Jos gyvenimas buvo pilnas įvairių nutikimų ir pergyvenimų. Kaip pati Eugenija sakė, jos gyvenime buvo visko: „Mane ir šaudė, ir gaudė, skendau ir degiau, ir nuo kalnų ritausi. Bet nebuvo labai blogai. Buvo pakenčiamai“.

Eugenija Šimkūnaitė gimė 1920 m. kovo 11 d. Rusijos pietuose, Krasnodaro krašte, Novorosijsko mieste. Jos tėvas Pranas Šimkūnas buvo vaistininkas, motina Olga Lebedeva – medicinos seselė.

Pranas Šimkūnas gimė Švenčionių apskr., Linkmenų valsčiuje, Kemešų kaime mažažemio ūkininko Justino Šimkūno šeimoje. Kaip daugelis to meto lietuvių carizmo laikais, siekdamas mokslo, dirbo ir mokėsi Rusijoje. Dirbdamas vaistinėje 1916 m. baigė Kijevo universitetą ir gavo provizoriaus diplomą. Buvo mobilizuotas į caro armiją, nes vyko Pirmasis pasaulinis karas, dirbo fronte kilnojamos karo ligoninės vaistinės vedėju. Rusijoje prasidėjus revoliucijai buvo paimtas į Raudonąją armiją. Dirbo Novorosijске karinės ligoninės vaistinės vedėju. Vedė ligoninėje gailėstingąją seselę dirbusią Olgą, rusų šventiko dukterį.

Pilietinis karas Rusijoje neaplenkė Novorosijsko. Karo sukuryje Šimkūnams gimė dukra. Mergaitę Eugenijos vardu pakrikštijo armėnų dvasininkas, nes kito krikščionių kunigo karo metu Novorosijске nebuvo, o laikyti nekrikštytą mergaitę karo zonoje tėvai bijojo.

1921 m. kartu su karo pabėgėliais Šimkūnų šeima parvažiavo į Lietuvą. Iš pradžių apsigyveno Rozalime, paskui Utenoje, kur Šimkūnas gavo Utenos savivaldybės vaistinės vedėjo vietą, 1922 m. pabaigoje provizorius įsteigė savo vaistinę Tauragnuose, miestelyje netoli savo tėviškės.

Eugenija augo nuostabiame Rytų Aukštaitijos kampelyje prie giliausio Lietuvos ežero. Tauragnai išdidžiai stovi ant aukštų kalvų žvelgdami į savo atspindį veidrodiniame Tauragno ežero vandenyje, o šalia jo dar Labės ežeras, o toliau dar kiti ežerai, ežerėliai, upeliai, miškai, žalios lankos ir raistai, smėlynai bei legendomis apipinti piliakalniai ir kalneliai.

Graži gauta, išdidūs meniškos sielos Tauragnų žmonės, liaudies medicinos žinovai, žolininkai ir gyvatininkai darė didelę įtaką smalsiai, pastabiai, viskuo besidominčiai mergaitei, formavo jos pasaulėjautą. Iš Tauragnų kilęs rašytojas Pulgis Andriušis rašė: „Rytų aukštaičiui žolės, medžiai, žuvis, vabzdžiai, debesys, net akmenys nėra visa kalbinė ornamentika, o broliai ir seserys, lygiateisiai gyvenimo palydovai su tais pačiais rūpesčiais ir džiaugsmiais kaip ir mes“ (Rinkiniai raštai. Bostonas. 1968 m.). Todėl ir Eugenija mylėjo visa kas

gyva: augalus, medžius, paukščius ir kitus žvėrelius. Manuose turėjo savo ūkį - augino trušius ir žąsiukus, žaidė su šuniuku ir katėmis, jodinėjo arkliu ir lesino paukštelius.

Tauragnuose vaistininkas turėjo daug darbo, nes gydytoju nebuvo. Jam vaistinėje turėjo padėti ir žmona. Kaip man pati p. Olga pasakojo, provizorius mėgo dar ir pasikalbėti su vaistinės lankytojais, nes jų daugumą pažinojo, todėl ji buvo labai užimta vaistinėje ir neturėjo laiko tinkamai prižiūrėti augančios dukros. Ji būdavo paliekama tarnaitės globai, bastydavosi apylinkėse ar gatvėje žaisdavo su vaikais, dažniausiai žydukais. Iš jų ji išmoko žydiškai. Su berniukais karstydavosi po medžius,irstydavosi ežere, žaisdavo sviediniu, jei reikėdavo savo teismą apgindavo ir kumščiu. Gal dėl to, kad buvo gimusi revoliucijos metu, buvo paveldėjusi atkaklų karingą būdą.

Netoli Tauragnų didelė Minčios giria. Mažoji Eugenija betyrinėdama apylinkes nuklysdavo ir į ją. Kartą, kaip p. Olga pasakojo, dukrą iš miško parvežė pažįstamas kaimietis. Eugenijai tada buvo tik penkeri metai ir parvažiavusi gyrėsi miške žaidusi su šuniukais. Bet ar tai tikrai buvo šuniukai?

Tauragnai nuo senų senovės garsūs. Ant aukšto Taurapilio kalno stovėjo Tauragnų pilis, ilgai sėkmingai gynusi Lietuvą nuo kalavijuočių ordino. Kaip rašo Br. Kviklys („Mūsų Lietuva“ II t. 27 p.) Vytenio-Gedimino, Algirdo-Kęstučio, o gal ir Mindaugo laikais, Tauragnai buvo neeilinis Lietuvos punktas. 1387 m. vasario 17 d. Jogaila, steigdamas Vilniaus vyskupiją, jai užrašė Tauragnų pilį su prie jos prieinančiomis sritimis - Labanoro ir Molėtų kaimais. Tauragnuose pastatė bažnyčią.

Per Tauragnus trauke ir svetimos kariuomenės, juos nusiaubė švedai, vėliau Napoleono maršalo Nėjaus vadovaujama prancūzų armija.

Po 1863 m. sukilimo, kuriame dalyvavo ir tauragniečiai, caro valdžia Tauragnų apylinkes pradėjo kolonizuoti. Į šį lietuvišką kraštą buvo atkelta nemaža rusų sentikių. Politiškių, Stapšėnų, Sirvydžių kaimai tapo rusiškais.

Nuo 1767 m. Tauragnai turėjo turgų ir prekyviečių privilegiją. Spaudos draudimo metais lietuvišką žodį net iš pačių Prūsų atveždavo knygnešiai Motiejus Balčiūnas, Kristupas Rastenis ir kiti. Aktyviai lietuviškoje veikloje XIX a. reiškėsi Tauragnų klebonas Feliksas Mazulevičius, kuris už tai caro valdžios buvo ištremtas į dominikonų vienuolyną Žemaičių Kalvarijoje ir vikaras Mykolas Šaikūnas, vėliau Žemaitijoje pastatęs net 4 bažnyčias ir amžinai poilsiui palaidotas Luokės parapijos Kaunatavo bažnytelės, kurią pats pastatė, šventoriuje.

Iš bolševikų ir lenkų Tauragnus Lietuvos kariuomenė atsiėmė tik 1920 m. liepos 9 d., nemažai savanorių gretose buvo ir vietinių gyventojų. Tauragnai keletą kartu degė. Kaip daktarė Eugenija sakė: „Tauragnai ant ugnies pastatyti“.

Tarpukario Lietuvoje tai buvo gyvas miestelis, jame gyveno virš 1000 gyventojų. Buvo keliolika parduotuvių, knygynas, vaistinė, malūnas su lėntpjūve, girininkija, agronomas, veterinorius, smulkaus kredito draugija, kooperatyvas. Kaip

ir kitur Lietuvoje, veikė visuomeninės organizacijos šaulių, pavasarininkų, jaunlietuvių, jaunųjų ūkininkų. Šauliai įrengė sporto aikštę, parapija pastatė parapijos salę.

Ir vaistininkas Pranas Šimkūnas buvo veiklus, išradingas žmogus. Augino ir supirkinėjo vaistažoles, jas net eksportuodavo į užsienį, varė iš kelmų terpentinę, gamino likerius ir dirbo žemę...

Tėvai dukrą mylėjo ir jai nieko netrūko, tačiau jos nelepino. Nuo mažens ją pratino prie darbo ir kai pradėjo eiti į mokyklą jai užvedė sąskaitą, kurioje pažymėdavo užmokesį už jos atliktą darbą ir išlaidas jos rūbams, mokslui ir pramogoms. Dar visai maža, vos šešerių, turėjo karpyti vaistams etiketes, klijuoti maišelius. Vėliau - padėti ūkyje, tvarkyti vaistažoles. Vaistažolėms paruošti eksportui, jas perrinkti, surūšiuoti, P. Šimkūnas samdydavo keletą moterų. Kartu su jomis dirbdavo ir Eugenija, vis sava šeimininko akis. Be to, moterys tvarkydamos vaistažoles dažnai kalbėdavo apie jas: koks jų veikimas, kokias ligas gydo, kaip paruošti iš jų vaistus, kaip ligą atpažinti. Ausis ištempusi Eugenija klausydavosi tų šnekų ir visa dėjosi galvon.

Mažoji Gesė, taip ji save pavadino ir tas vardas jai liko visam gyvenimui, nemėgo kaip kitos mergaitės žaisti su lėlėmis, siuvinėti ir megzti, nors tuos darbus ir išsoko. Jai labiau patiko arkliai, augalai ir gyvūnai, paaugusi išmoko arti ir sėti, javus doroti bei kitus ūkio darbus. Bendraudama su miestelio žydų šeimomis pramoko ir amatininkų darbo: pasitaisyti batus, pasigaminti kai kuriuos ūkio padargus.

Eugenija pasakojo, kad vaikystėje kartą turgaus dieną pastebėjusi iš kaimynų kiemo išeinančius vyrus, ryšuliais nešinus. Parėję namo šeimininkai pamatė esą apvogti. Įtariamas krito čigonams, kurių nemažai buvo turguje, o ir čigonų taboras buvo įsikūręs netoli miestelio. Policija čigonus suėmė. Eugenija pasakė tėvui, kad ryšulius iš kaimynų kiemo nešė ne čigonai. Su tėvu nuėjo į policiją. Čigonus paleido ir jie mergaitei buvo labai už tai dėkingi. Po kelių metų, kai ji atostogavo grįžusi iš gimnazijos, o tėvų nebuvo namie, netoli Tauragnų apsistoję čigonai atvežė į vaistinę sergančią, beveik be sąmonės, čigonaitę. Gydytojo miestelyje nebuvo. Reikėjo jai suteikti skubią pagalbą. Eugenijai atrodė, kad čigonaitę smaugia kirmėlės ir sugirdė jai vaistų nuo kirmėlių. Ir štai, po kelių minučių, čigonaitė atsimerkė, greitai ir visai pasitaisė. Čigonai atsidėkodami Eugeniją pakvietė į taborą. Ji susidraugavo su čigonais, pramoko čigoniškai. Tai labai pravertė Kazachstane, kai botanikų ekspediciją užpuolė čigonai. Eugenija pradėjo plūsti čigonus čigoniškai ir šie nustebę paliko ekspediciją ramybėje.

Nuo mažens Eugenija buvo labai žingeidi. Turėjo guvų protą, gerą atmintį. Mėgo senus kaimo žmones, mėgo klausytis jų pasakojimų apie senovę, papročius, žolynus. Tetos, senos kaimo žolininkės ir kaimo senoliai, matydami mergaitės pomėgius, ją mokino vaistinių augalų pažinimo, paruošimo gydymui meno, užkalbėjimų ir žadėjimų, mokė žolynais gydyti žmones, ir ji visų įdėmiai klausėsi. Šimkūnų giminė nuo seno garsėjo kaip liaudies medicinos žinovai. Tėvo pusbrolis Kastulis, kaip jį vadino Mažoji Gesė, buvo vadinamas gyvačių karalių karaliumi. Atvažiavęs į svečius, kai ji pasigyrė mačiusi laukuose gražų margą dirželį su spindinčia sagtele, bet kai norėjusi jį paimti, dirželis sujudėjęs ir nuvingiavęs, papasakojo mergaitei apie gyvates, jų papročius ir sakė, kad

gyvačių mušti ar kitaip žudyti nevalia. Kas padeda gyvatei, tas galybė įgyjas, kad gyvatės įkirtimą galima užkalbėti ir pagydyti.

Dauguma Šimkūnų turi rudą apgamą ant dešinio šono, jį turėjo Eugenija ir jos tėvas. Atvažiavęs Kastulis poniai Olgai paaiškino, kad tas apgamas vadinamas žalčio ženklui ir yra visai giminei būdingas. Jis rodo, kad jie apdovanoti gydymo ir augalų pažinimo galia, kad jiems viskas sekasi, tik laimės ne per daug būna, būna nenuoramos ir per tai dažnai sau bėdos prisidaro.

Baigusi Tauragnų pradžios mokyklą ir metus pasimokiusi namie, Eugenija įstojo į Utenos gimnazijos trečiąją klasę, nors per stojamuosius egzaminus ir gavo pataisas iš lietuvių ir vokiečių kalbų. Gimnazijoje mokslas sekėsi, buvo gabi. Tačiau mokykloje neišmoko gražiai rašyti. Mokytojai už rašyseną ją nuolat bardavo ir pažymį sumažindavo, bet tai nepadėjo. Jos raštas per visą gyvenimą buvo beveik neįskaitomas. Jos mintis bėgo greičiau, negu ranka suspėdavo užrašyti. Skubėdavo, o skubant gražiai neparašysi. Baigusi universitetą naudojosi rašomąja mašinėle, nors rašė viena ranka ir vienu pirštu, tik ranka buvo kieta ir stipri, rašomoji mašinėle dažnai to krūvio neatlaikydavo...

Mėgo dalyvauti ir mokinių išdaigose. Dažnai parvažiudavo sekmadieniui namo – reikėjo apžiūrėti savo ūkį, o ir tėvų pasiilgdavo. Kartą mokytojai moksleiviams surengė ekskursiją į Kauno operos teatrą. Ten mažoji Gesė pirmą kartą pamatė operą – „Faustą“. Ši opera paliko jai neišdildomą įspūdį. Opera ir baletas tapo jos didžiąja aistra visam gyvenimui. Nors ir neturėdama pinigų, atsakydama gardesnio kąsnio ar net rūbo, paskutinius grašius išleisdavo bilietui į spektaklį. Nepraleisdavo nei vienos premjeros ar naujo atlikėjo. Beveik visada aktoriams dovanodavo gėlių. Mėgo juos pamokyti, pakritikuoti, rašydavo jiems laiškus... ir gydydavo žolelėmis. Vilniuje, senajame Operos ir baletu teatre turėjo nuolatinę vietą. Tai buvo pirma vieta šeštoje parterio eilėje, kairėje. Mėgo sėdėti kraštinėje kėdėje, nes taip labiau galėjo susikaupti. Dažnai į teatrą vesdavosi ir savo mamą.

Draugavo su dirigento Ch. Potašinsko šeima, balerina A. Ruzgaite, dainininke I. Jasiūnaite, labai mėgo E. Čudakovą, Aleškevičiūtę, A. Kučingį, E. Kaniavą, V. Kuprį ir kitus. Aktorius kviesdavosi į savo gimtadienius. Mums, savo bendradarbiams, pasakodavo apie tarpukario Lietuvos teatrą

dainavusius: Galaunienę, Niauragį, aktorę Rymaitę.

1937 m. Eugenija baigė Utenos gimnaziją ir įstojo į Vytauto Didžiojo universiteto Medicinos fakulteto farmacijos skyrių. Studijos sekėsi, laiku, dar ir prieš laiką išlaikydavo egzaminus, atlikdavo praktikos darbus. Užrašų beveik nevesdavo, tačiau paskaitų nepraleisdavo ir klausydavosi labai įdėmiai. Jai buvo pranašaujama mokslininkės karjera, ją traukė farmakognozija – mokslas apie vaistinius augalus.

Besimokydama gimnazijoje ir universitete gyveno vienuolių seselių pensionate. Bestudijuodama daug skaitė, lankė teatrą, bet korporacijų veikloje nedalyvavo. Keletą litų, kurių trūkdavo, kaip ji pati sakė, užsidirbdavo būdama profesoriaus Vlado Lašo, skaičiusio medikams ir farmacininkams žmogaus fiziologiją, „bandomuoju triušiu“, jam tiriant kai kurių maisto produktų poveikį žmogaus organizmui. Kartu ir pavalgydavo bei sutaupydavo pietums skirtus pinigus, be to gaudavo ir šioki toki atlydį.

Studijavo kartu su rašytojo Antano Vienuolio sūnumi Stasiu Žukausku, kuris buvo studentų korporacijos „Jūra“ pirmininkas, už tai 1941 metų birželio 14 d., sovietų valdžios suimtas ir nuteistas 5 m. lagerio. Eugenija išaugusi prie ežero, taip pat kaip Stasys, mėgo būriuoti. Kartu studijavo ir su Vladu Januškevičiumi, ilgamečiu „Žvėryno“ vaistinės vedėju, Valkininkų vaistinės vedėju Vladu Kurklėnu. V. Kurklėnas sakė, kad Eugenija buvusi labai gabi studentė, visa galva pranokusi kitus kurso kolegas. Kartą, tuomet dar docentas, B. Šiaulis skaitydamas paskaitą, ant lentos neteisingai užrašė vieną chemijos formulę.

Eugenija pastebėjusi klaidą padarė pastabą. Docentas su ja nenorėjo sutikti, bet ji savo tiesą įrodė. Nuo to jos autoritetas kurso draugų tarpe labai išaugo.

Eugenija mums sakėsi studijų metu mokiusis kovos meno, džiu-džitsu vadinamo. Kaip ir visi Šimkūnai buvo stipri, turėjo stiprią ranką...

Tauragnuose vaistininkas P. Šimkūnas buvo visų žmonių gerbiamas ir mėgiamas. Taip pat ir jo žmona, kuri buvo labai inteligentiška ir švelni, stengdavosi padėti vargšams. Bet kai P. Šimkūnas pažįstamam pažiravo 30 tūkst. litų sumai vekselį, ir tas asmuo laiku negalėjo skolos sugrąžinti, tai padaryti teko žirantui – P. Šimkūnui. Už tai jis gavo užstatą – nebaigtą statyti malūną. Vaistininkas taip pat neturėjo pinigų, teko juos skolintis. Kad galėtų šią skolą grąžinti, jis išvažiavo dirbti į Mažeikių savivaldybės vaistinę vedėju. Savo vaistinei vedėju samdė vaistininko padėjėją ir jo darbą prižiūrėjo p. Olga Šimkūnienė. Vėliau P. Šimkūnas gavo labai gerai apmokamą darbą akc. bendrovėje „GerMaPo“, joje dirbo Kauno vaistų sandėlio vedėju. O išmokėjęs skolą 1937 m. grįžo į Tauragnus. Sėkmingai pardavęs gautą užstatą malūną galėjo įsigyti daugiau žemės, įsirengti terpentino varyklą, leisti dukrą į universitetą.

Besibaigiant studijoms 1940 m. birželio 15 d. Lietuva buvo Sovietų Sąjungos okupuota. 1940 m. spalio mėn. visos Lietuvos vaistinės, vaistų sandėliai ir vaistų pramonės įmonės sovietų buvo nacionalizuotos. Vaistininkai, kaip ir pramonininkai bei prekybininkai buvo laikomi kapitalistais, besinaudojantys samdomąja darbo jėga. Vaistininkas negalėjo apsieiti be pagalbinių valytojų-tarnaitės. Savininkai buvo nušalinti nuo vadovavimo vaistinėms. Pranas Šimkūnas liko Tauragnų vaistinės vedėju, nes jo pakeisti nebuvo kuo.

1941 m. Eugenija universiteto kursą baigė, reikėjo tik atlikti stažuotę vaistinėje. Iš pradžių dirbo Kaune, po trijų mėnesių parvažiavo į Tauragnus, nes prasidėjus karui mieste buvo labai sunku. Provizorius P. Šimkūnas gerai mokėjo vaistų technologiją, todėl iš tėvo žinių pasisėmė ir Eugenija.

Bet ją visada traukė mokslinis darbas ir 1942 m. sužinojusi, kad Vilniaus universiteto farmakognostiniam sodui reikia darbuotojų išvažiavo į Vilnių, nors tėvai nenorėjo išleisti – karo metu Vilnius beveik badavo.

Vilniuje farmakognostinį sodą 1923 m. buvo įkūręs Stepono Batoro universiteto profesorius farmakognostas J. Mušinskis. Sodas buvo netoli Vingio parko, tarp M. Čiurlionio, S. Konarskio ir K. Donelaičio gatvių. Lenkų okupacijos metais sodui vadovavo vaistininkas V. Straževičius, vėliau tapęs Poznanės universiteto profesoriumi farmakognostu.

E. Šimkūnaitė sode dirbo kartu su chemiku-vaistininku E. Kanopka. Į sodą užsukdavo; kol neišvažiavo į Lenkiją, prof. J. Mušinskis, atvažiudavo prof. V. Straževičius, karo metais sugrįžęs iš Poznanės į savo ūkį Santakoje, netoli Vilniaus, kuriame augino vaistinius augalus. Jų patarimai Eugenijai buvo labai naudingi, iš jų išsoko vaistinių augalų auginimo subtilybių.

1943 m. atlikusi stažuotę vaistinėse ir vaistinių augalų sode, Eugenija gavo chemikės-vaistininkės diplomą. Dirbo sode ir vedė darbus medicinos fakulteto studentaus. Vokiečių valdžiai apdarius universitetą su kitais bendradarbiais gelbėjo laboratorijų turtą, kad jo neišvežtų į Vokietiją. Ji pasakojo, kad medicinos ir gamtos fakultetų mikroskopus ir kitus prietaisus sudėdavo į maišus, ant viršaus užberdavo šiukšlių ir nešė juos pro saugojančius pastatą vokiečių sargybinius, sakydami, kad valo universiteto patalpas. Sargybiniai patikėdavo ir maišų netikrindavo...

Eugenijai 1943 m. vasarą labai pradėjo slinkti plaukai. Parvažiavusi atostogų į Tauragnus plaukus nusikirpo plikai mašinėle. Apie tai man pasakojo p. Olga: „Žvilgterėjusi pro vaistinės langą turgaus dieną pamačiau gatve einančią Gesę plikai nuskusta galva, labai išsigandau“, nes taip kirptis plaukus karo metu buvo pavojinga - galvas skusdavo tik kaliniams, belaisviams, geto gyventojams.

Šio Eugenijos poelgio paseksiu ilgai laukti neteko. Sugrįžus į Vilnių, gatvėje ją sulaukė vokiečių patuliai ir, neklausydami paaiškinimų, įsodino į vagoną, vežantį žmones darbams į Vokietiją. Miestuose vokiečiai žmonių gaudynes dažnai rengdavo, nes niekas nenorėjo dirbti karo pramonėje. Laimei, vokiečiai vagonų taip nesaugojo, kaip sovietai veždami tremtinius į Sibirą. Kylant traukiniui į kalną ties Karijotiškėmis ir sulėtinus greitį, Eugenija atraižė viela užsuktas vagono duris, išsoko ir nusiritusi pakalnėn, pabėgo...

1944 m. grįžtant frontas Eugenijai atnešė daug sielvarto. Iš Vilniaus pasitraukti uždelsusi, patyrė Vilniaus bombardavimų ir artilerijos apšaudymų siaubą. Mūšių metu apie 40% Vilniaus pastatų buvo sunaikinta. Sunaikintas buvo ir farmakognostinis sodas. Jo teritorijoje vokiečiai buvo pasistatę gynybai patrankas. Artilerijos sviedinys pataikė ir į Tauragnų vaistinę. Užmušė tėvą, kontūzijo motiną, sudegino vaistinės namą ir visą vaistininkų turtą. Ponia Olga priglaudė kaimynai, bei iš laikraščių Eugenija sužinojo, kad Tauragnų vaistinę sudegė, o vaistininko šeima žuvo. Paštas neveikė, susisiekimo nebuvo. Tik po pusmečio sužinojusi, kad motina

gyva, Eugenija pėsčia nuėjo į Tauragnus ir su dideliu vargu motiną parsivežė į Vilnių, kur universiteto name turėjo mažą kambarėlį.

Po karo kurį laiką dirbo universitete – pravedavo darbus farmacijos studentams, bet jos socialinė kilmė netiko universitetui (jos tėvas buvo kapitalistas – vaistinės savininkas) ir ji pradėjo dirbti I-os liginės (šv. Jokūbo) vaistinės vedėja. Darbo vaistinėje buvo labai daug, medikamentų trūko, maistas pagal korteles labai menkas, nusilpo, susirgo miokarditu, prisidėjo dar ir kraujo užkrėtimas... Vos ne vos išgijo...

1947 m. pradėjo dirbti Vyriausioje farmacijos valdyboje inspektore. Atlyginimas mažas, dar reikėjo išlaikyti pensijos negaunančią ligotą motiną. Labai skurdo, neturėjo kuo apsirengti – nešiojo kareivišką milinę ir kerzavus batus. Kai nuvykdavo į rajoną tikrinti vaistinės, ją dažnai palaikydavo elgeta ar karo pabėgėle iš Rusijos. Norėdavo duoti išmaldos. Aišku, tai labai Eugeniją supykindavo. Provizorius P. Kuliešius pasakojo, kad ji kartą patikrinusi Kavarsko vaistinę, į Anykščių geležinkelio stotį ėjo pėsčia, kito transporto pokario metais nebuvo. Patraukė tiesiai per mišką, dar sustodama pasidairyti vaistažolių. Kareiviai šukavo mišką, ieškodami partizanų. Gesę sulaikė ir uždarė daboklėn, nes komandiruotės dokumentais nepatikėjo.

1949 m. prof. K. Grybauskas pasikvietė Eugeniją dirbti Kauno botanikos sode. Ji tvarkė vaistinių augalų skyrių ir tyrė valerijono kultūrą. Po metų tęsti mokslinio darbo persikėlė į Vilnių, į Biologijos institutą ir 1952 m. sausyje MA Biologijos instituto mokslinėje taryboje apgynė biologijos m. kand. disertaciją „Valerijono kultūra Lietuvoje“. Dirbdama institute kartu su botanikais tyrė užliejamąsias pievas, sudarė jų žemėlapi, domėjosi vaistinių augalų resursais. Buvo paskirta Botanikos sodo direktore.

Dirbant Botanikos sode jai nutiko toks nuotykis. Apie jį mums pati papasakojo. Pardavusi sodo gėrybes turguje pavakare ėjo namo į Jeruzalę. Kelią pastojo trys vagiškiai. Tačiau Eugenija nesutriko. Ji turėjo kietą ranką, be to prisiminė ir džiū-džitsu pamokas. Nieko nelaukusi, trenkė atpakalią kaire ranka, kitam spyrė į tarpukojį, trečiam smogė dešine. Vagiškiai, to nesitikėję, sutriko, o Eugenijai pasisekė pabėgti. Kitą rytą, nuėjusi į institutą pasipasakojo, kad ją buvo užpuolę ir kad jai pasisekė apsiginti. O vienas vagių pakliuvo milicijon ir, aiškindamasis dėl savo mėlynis, pasakė, kad buvo užpuolę ginkluotą moterį. Po kelių dienų NKVD išsikvietė Šimkūnaitę ir ėmė reikalauti ginklo. Jos atsakymu, kad ginklo neturinti, netikėjo. Galu gale netekusi kantrybės (taip ji mums pasakojo) tardytojui pasakiusi: „Stokit štai ten, ir aš jums užvošiu. Tuomet galėsit įsitikinti ar man reikėjo turėti ginklą...“ Po to Eugeniją paleido.

Tačiau Eugenija buvo nepraktiška. Su sodo sandėlininke nesudarė materialinės atsakomybės sutarties, pasitikėjo žmonėmis. Ši buvo nesąžininga ir išvogė sodo užaugintus grūdus. Trūkumą, kaip sodo direktorei, reikėjo padengti Eugenijai. Prisdarė skolų, norėdama pagerinti savo materialinę padėtį, gražinti skolas bei pažinti naujus kraštus, ji išvažiavo dirbti į Kazachstaną – Visasajunginio vaistinių augalų tresto „Lekrastrest“ vaistažolių ūkio „Darmina“ padalinio stoties Aris direktore.

Kazachstane sunkiai prisitaikė prie vietinių gyvenimo sąlygų. Kadangi čia medžių mažai, valgiui virti naudojamasi

džiovinatas su šiaudais gyvulių mėšlas. Nuo to valgiai įgydavo specifinį nemalonų kvapą. Pusę metų Eugenija to valgio negalėjo valgyti, manėsi iš Lietuvos atsiumčiamais lašiniai. Labai sumenko. Po pusmečio prie to kvapo priprato, apetitas grįžo, bet kūno svoris pradėjo sparčiai didėti ir pasiekė 100 kg, tokia liko iki pat mirties. Todėl daktarė labai skeptiškai vertino įvairias dietas. Iš savo patirties žinojo, kad po badavimo svoris visada didėja. Organizmas kaupia atsargas, kad badas vėl neužkluptų.

Tačiau kazachai yra musulmonai ir moters nurodymų darbininkai nenorėjo klausyti. Neapsikentusi Eugenija parinko kokį tai ilgą cheminį pavadinimą, panašų į dažnai vartojamą rusų keiksmazodį ir trenkusi kumščiu į stalą neklauzadai suriko „Užteks“ ir pridėjo tą naujadarą. Šis nustebęs vos išlemeno! „Davno nado bylo po celovečeski skizat“ (senai reikėjo žmoniškai pasakyti) ir nuo to laiko visi savo direktorę ėmė gerbti ir jos klausyti.

Kazachstane jai siaubą kėlė gyvatės ir vorai karakurtai. Net einant į daržą nusiskinti arbūzo, pirma reikėjo lazda gyvates išbaidyti. O jos buvo nuodingos. Daktarė pasakojo, kad jau grįžtis Lietuvon, nakčia per miegą palietus šaltą geležinės lovos kraštą, nupurtydavo šiurpas, atrodydavo, kad per miegmaišį, kaip pasitaikydavo ekspedicijose, prašliaužia gyvatė. O karakurtas net kartą įkando. Vos nenumirė, tik liaudiški kazachų patarimai padėjo išgyti. O skausmas buvo neapsakomas...

Geriau pažinę daktarę, kazachai ją gerbė, kviesdavosi į šventes, į vestuves. Ji visada laikėsi jų papročių. Sudėtinga tik būdavo iš bendro dubens valgyti nacionalinį jų valgį „bišbarmaką“ – makaronus su mėsa. Bet dažnai po poros pabandymų, kai makaronai vis dėlto krisdavo iš jos pirštų atgal į dubenį ir po didelių jos atsiprašymų (daktarė sugebėdavo vaidinti), šeimnininkai jai pasiūlydavo atskirą lėkštę. Kai kurių valgių atsisakydavo, paaiškindama, kad jos tikėjimas juos valgyti draudžia. Kazachai tikėjimą gerbia ir neįsižeisdavo.

Kazachijos stepėse trūksta vandens. Dažnai net valgiui tenka vežti iš toli, o kaip nusiprausti, išsimaudyti? Šį dalyką, pasirodo, kazachai sprendžia savaip. Daktarė kartą buvo pakviesta į šventę vasaros stovykloje. Moterims šeimnininkai paskyrė atskirą palapinę. Visoms atnešė po dubenėlį skysto išlydyto avių lajus. „Žiūriu ir galvoju, – pasakojo daktarė, – ką su tuo lajumi moterys darys, taip ir aš darysiu. Visos nusirengė nuogai, po to lajui išsitėpė visą kūną. Lajus, aišku, tuoj sustingo. Tada atnešė didelį „samovarą“ (virduklį) karštos arbatos. Išgėrėme po keletą pialų. Nuo karštos arbatos kūnas pradėjo prakaituoti, lajus atsoko. Šeimnininkė davė rankšluosčius nusišluostyti. Po šios prakaito maudynės pasijutau kaip po geros pirties. Kūnas tapo lengvas, sąnariai laisvi, oda švelni, jautėsi malonus nuovargio jausmas. Pagalvojau, kad kazachai protingi, moka prie gamtos prisitaikyti“.

Dirbdama ūkio direktore organizuodavo ir ekspedicijas laukinių vaistinių augalų tyrimui, tuo labiau, kad čia auga citvarinis kietis iš kurio gaunamas santoninas bei anabazis ir kiti Vidurinės Azijos augalai. Geru jos padėjėju šiose kelionėse buvo asilas. Be murmėjimo jis nešdavo daktarės svorį, jo greitis visada pastovus – 3 km. per valandą. Daktarė žavėjosi asilo atmintimi ir laikė jį labai protingu gyvuliu. Ji pasakojo, kad pavasarį ir vasarą, kai augalai žydėdavo, ji

norėdama surinkti jų sėklų ar svogūnėlių, jų augimo vietas stepėje pasižymėjo kuoliukais. Rudenį, kai augalai buvo prinokę, daktarė ant asilo išjojo susirinkti derliaus. Suradusi kuoliuką nulipdavo nuo asilo ir nusibraukdavo sėklas ar išsikasdavo svogūną. Vos porą kartų sustojus, kuoliukų stepėje pačiai ieškoti neberekėjo. Asiliukas pats juos surasdavo. Jis įsiminė tas vietas ir suprato, kad daktare ieško pavasarį įbestų kuoliukų. Todėl daktarė sakė, kad posakis „Kvailas kaip asilas“ yra neteisingas.

Eugenija Šimkūnaitė Kazachstane susipažino ne tik su vietiniais augalais, bet ir ša kazachų ir Kazachstane gyvenusių kiniečių, korėjiečių liaudies medicina ir papročiais.

Bet Kazachstano klimatas netiko jos motinai, ji vėl pradėjo sirguliuoti, o daktare labai mylėjo savo mamą, nes kitų artinų giminių neturėjo. Ir po dvejų metų – 1957 m. sugrįžo Lietuvon.

Lietuvoje jos niekas nelaukė. Mokslų Akademijoje jos vieta buvo užimta ir jai teko vėl pradėti dirbti Vyriausioje farmacijos valdyboje vyr. inspektore vaistažolių paruošoms.

Gyvenimas buvo nelengvas. Atlyginimas vos 69 rub. per mėnesį, priedų už mokslinį laipsnį valdyboje, kaip administracinėje įstaigoje, niekas nemokėjo, butų valdyba taip pat neturėjo. Eugenija išsinuomavo varganą kambarėlį Valakampiuose, be jokių patogumų, į darbą važinėti buvo toli. Tačiau ji į materialinius sunkumus nekreipė dėmesio, niekada nesiskundė. Norėdama daugiau užsidirbti rašė straipsnius į spaudą, važinėjo į komandiruotes.

Aš tuo metu dirbau valdyboje prekybos-gamybos skyriaus viršininko pavaduotoja ir buvau tiesiogiai atsakinga už vaistų gamybos įmones ir vaistažolių paruošas, tapau Eugenijos viršininke, dirbome abi viename kambaryje.

Su ja jau anksčiau buvau susipažinusi, 1954 metais turėjau planuoti vaistinėms vaistažolių paruošas. Reikėjo išsiaiškinti respublikos vaistinės augalinės žaliavos resursus, todėl bendradarbių patarta, paskambinau į Mokslų akademiją Eugenijai telefonu ir paprašiau pagalbos. Ji pažadėjo man padėti ir pakvietė ateiti į Akademiją. Pamačiau jauną, kukliai tamsiu sijonu ir šviesia palaidine apsirengusią malonią moterį. Ji mielai paaiškino man rūpimą dalyką ir paragino tyrinėti vaistažoles – rašyti disertaciją, pažadėdama darbui vadovauti ir visokeriopai padėti, nors matė mane pirmą kartą ir apie mano sugebėjimus nieko nežinojo.

Dirbdama Vyr. farmacijos valdyboje inspektore, vėliau ir vaistažolių skyriaus viršininke, tyrė vaistinių augalų resursus, skersai ir išilgai išvaikščiojo Lietuvos miškus, su botanikais dalyvavo daugelyje ekspedicijų Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje.

Tirdama vaistažolių augimo vietas Eugenija Šimkūnaitė kartu rinko ir tautosaką, žodžius Lietuvių kalbos žodynui. Surinko jų tūkstančius. Labai didelį dėmesį skyrė liaudies medicinai, pasakoms, liaudies dainoms ir padavimams. Jai kiekviena liaudies daina, legenda ar pasaka turėjo paslėptą, liaudies išminties užšifruotą prasmę apie senovės lietuvių būdą, papročius, nurodymus kaip elgtis tam tikrais gyvenimo atvejais. Talkindavo ir archeologams (prof. R. Rimantienei, Daugudžiui) kai reikėdavo ištirti kasinėjauose rastas suanglėjusias augalų, grūdų ar net duonos liekanas (jas ir aš mačiau), nustatyti jų amžių. Atmenu, kartą Daugudis jai į Valdybą atnešė perskaityti net Mazgelių raštą – kažkur surastą ryšulį įvairiaspalvių mazgeliais sumazgėtų virvelių.

Eugenija Šimkūnaitė buvo labai sudėtingo charakterio. Sakydavo, kad jos senelė iš motinos pusės buvo baškirė, senelis ukrainietis, stačiatikių šventikas, tėvas – grynas lietuvis, aukštaitis. Iš senelės paveldėjusi plačias strėnas, meilę arkliais ir klajonėms, iš senelio – romantišką polėkį, o iš tėvo – darbštumą, loginį mąstymą, tačiau, kaip ji pastebėjo, šių tautybių sumaišymas daro žmogų neapsisprendusį, tampo į visas puses. Dažnai nori daryti viena, o darai kita, kartais pritrūksta ryžto, nuoseklumo. Gal todėl daktarė ir neparašė kapitalinio veikalo apie vaistinius augalus ar liaudies mediciną, tautosaką, nors žinių tam turėjo begalę. Pasitenkino daugybe straipsnių. Be to, ir sovietmečiu tam atmosfera nebuvo palanki. Kad išleistum knygą, tai yra „prastintum“ ją per visas instancijas, reikėjo turėti stiprius „pečius“, pinigų, nuolankų, pataikūnišką charakterį. O to daktarei trūko. Jos biografija ir būdas netiko universitetui, todėl, turėdama daugybę žinių, buvo priversta tenkintis tik vieta Sveikatos apsaugos ministerijos Vyriausioje farmacijos valdyboje ir Žiniuonės vardu, tai mums didelis nuostolis.

Rašė daktarė labai gražiai. Jos kalba nepaprastai vaizdinga, sodri, žodinga. Daugelį Šimkūnaitės vartotų žodžių jau pamiršome, o jie jos raštuose žiba kaip perlai.

Eugenija labai mylėjo Tauragnus ir Tauragnų žmones. Su jais ji bendravo iki pat mirties.

Tarpukario metais Tauragnuose lankėsi daugelis Lietuvos šviesuolių, mokslininkų, menininkų, rašytojų. Iš Tauragnų kilę rašytojai T. ir J. Tilvyčiai, Pulgis Andriušis, A. ir M. Miškiniai ir kiti. Tauragnuose pabuvojo ir prof. Kolupaila, prof. S. Regelis, prof. K. Pakštas, atvažiuodavo ir Vaižgantas, jį tauragniškai vadindavo „Burbuliuku“.

Eugenija svečius supažindindavo su Tauragnų įžymybėmis, pairstydavo ežere. Ji mėgo bendrauti ir dėjosi į galvą visa, ką įdomaus ir gero sužinodavo iš pašnekovų – ne pagal metus buvo protinga ir išsilavinusi. Dėmesio savo išvaizdai skirdavo mažai. Jai buvo nesvarbu, kuo apsirengusi, žiūrėjo tik, kad batų patogų ir sveiką. Miestelyje dėl jos budo ir drąsos vadino „pasiutusia Gese“. Vieną sykį, ji pasakojo, į Tauragnus atvažiavo koks tai profesorius (pavarde pamiršau) su studentais. Ji mielai juos vedžiojo po apylinkes ir baigdamas ekskursiją pasakė, kad jau viską aprodžiūsi. Profesorius tarstelėjo „Žmonės kalba, kad čia esanti drąsi ir pasiutusi merga Gesė, jos mums neparodėte“. „Bandžiau šį gandą nuneigti, – pasakojo Eugenija, – tik iš kažkur išlindusi kaimynė garsiai kreipėsi „Štai ir Geselė su svečiai...“ „Neturėjau kur akių dėti, o ir profesorius pasijuto nejaukiai“.

Kadangi sėdėjome ir dirbome tame pačiame kambaryje, Eugenija mėgdavo pasakoti apie savo nuotykius, vaikystę, studijų metus, pašakodavo ir apie liaudies mediciną. Ji man nekartą aiškino, kad liaudies medicina – ypatingas, per amžius sukauptas tautos turtas, nuo senovės visų vertinamas ir saugojamas. „Tradicinė liaudies medicina buvo ugdoma šeimose nuo mažumės iki senatvės“, – sakė daktarė. „Iš kartos į kartą gydymo žinios buvo perduodamos tik doriausiems, patikimiausiems šeimos nariams. Liaudies medicinos paslaptys, kad priešai negalėtų jų sužinoti, būdavo užšifruojamos: gydymo būdas ar augalo pavadinimas pakeičiamas netinkamu žodžiu, pvz. „ant žaizdos uždėk karvės mėšlo“. Iš tiesų, tai sutrink tarp kalkakmenių kraujažolę (taip sutrinta kraujažolė tikrai panaši į karvės

mėšlą), visai nesuprantamu žodžių kratiniu (kybur vybur rangė susirangė ir kt.) ar užkeikimu. Tokį nurodymą galima suprasti tik pritaikius tam tikrą raktą, pakeitus skiemenų tvarką, išmetus kai kuriuos garsus.

Ji man nurodė ir nemaža pavyzdžių, liudijančių, jog kai kuriuose, atrodo, bereikšmiuose dalykuose paslėpta gili prasmė. Vienas jų, toks: moteris, besilaukianti kūdikio, lipdama per slenkstį turi sukalbėti maldele (ją aš pamiršau). Iš esmės šis nurodytas yra tam, kad ji neskubėtų ir už slenkščio užkliuvusi, nepargriūtų (seniau trobose būdavo aukšti slenkščiai), nes tai gali jai pakenkti. Gaila, kad aš tuomet liaudies medicina nesidomėjau ir dabar viską pamiršau.

1963 m. vienai vaistinės darbuotojai išvažiavus į Izraelį, valdybai atiteko jos dviejų kambarių butukas su minimaliais patogumais sename mediniame name prie Kalvarijų turgaus. Jis buvo atiduotas Eugenijai. Tuo ji labai džiaugėsi – vis savas kampas. Net bendradarbiams surengė įkurtuves.

Po kelių metų iš to namo Kalvarijų gatvėje gyventojai buvo iškeldinti, nes jis buvo numatytas nugriauti. Eugenija gavo dviejų kambarių butą naujame Vilniaus rajone – Lazdynuose, Erfurto gatvėje.

1966 m. mirė jos mama – rado ją negyvą grįžusi iš darbo. Palaidojo ją Tauragnuose šalia vyro, Eugenija liko vieniša ir šią mamos netektį skaudžiai išgyveno.

Eugenija Šimkūnaitė dirbdama Vyr. farmacijos valdyboje dėjo pastangas, kad Lietuvoje vaistinių augalų resursai būtų racionaliai naudojami, o ne naikinami. Jos iniciatyva Gerdašiuose, Lazdijų rajone, iš miškininku buvo perimtas pagalbinis miškų ūkis ir jame įsteigtas Eksperimentinis vaistažolių ūkis, kuriame buvo kultyvuojami vaistiniai augalai: valerijonai, mėtos, pakalnutės, raudonėlis, sukatzolės ir kt. Jame Farmacijos fakulteto studentai atlikdavo praktiką.

Bedirbdama valdyboje Eugenija surinko medžiagą ir parengė biologijos mokslų daktarinę disertaciją „Lietuvos vaistingųjų augalų resursų naudojimo biologiniai pagrindai“ ir ją 1971 m. sėkmingai apgynė Vilniaus universitetą. Tuo metu tai buvo pirmoji ir vienintelė disertacija, kurioje nagrinėjami Lietuvos vaistinių augalų resursai. 1993 m. jau nepriklausomoje Lietuvoje, Lietuvos Mokslų Taryba po nostrifikacijos Eugenijai Šimkūnaitėi suteikė habilituotos gamtos mokslų daktarės mokslinį laipsnį.

1975 m. sulaukusi vos 55 metų, daktarė išėjo į pensiją. Sakė, norinti atsidėti moksliniam darbui, nes žinių apie vaistinius augalus, liaudies mediciną buvo sukaupusi labai daug.

Deja, ir pensijoje neturėjo laiko. Nuolat į ją kreipdavosi daugelis ligonių, daug sergančių lėtinėmis ligomis konsultacijai atsiųsdavo pažįstami gydytojai. Pacientus dažniausiai ji priimdavo Vyr. farmacijos valdybos koridoriuje. Jei visus, kurie kreipdavosi pagalbos būtų priėmusi, nebūtų turėjusi laiko nei dieną, nei naktį. Galėjo būti turtinga, jei už savo konsultacijas būtų ėmusi pinigų, bet ji sakė, kad pagal senovės žolininkų tradiciją, sugebėjimas žolynais gydyti – Dievo dovana ir už ją negalima imti atlyginimo. Jei kas atsilygindavo koku pyragu, sūriu ar dešrigaliu, tuoj tuo pasidalindavo su buvusiais bendradarbiais ar pažįstamais.

Daktarė buvo labai draugiška, visada pasiruošusi padėti visokiuose reikaluose. Valdyboje dirbusi provizorė Ada Karaciejūtė pasakojo „Prisimenat kai mirė mano tėvelis,

ji laidoti vežiau į tėviškę Varėnon. Karstas buvo įkeltas į mikroautobusą „Latvija“ ir aš atsisdėu šalia karsto, tėvą lydėti. Buvo žiema, susigriaužusi apie šaltį nepagalvojau. Ir štai ateina daktarė ir ištiesė man miegmaišį. Sakė: „Susivyniok kojas, nes sušalsi“. Apie tai nepagalvojo nei mano artimieji, nei artimos bendradarbės. To niekada nepamiršiu“. Daktarės vadovaujamas vaistažolių skyrius buvo Žvėryne, Vytauto gatvėje, Ada Karaciejūtė gyveno už poros kvartalų Vykinto gatvėje. Eidama palydėti Ados tėvo, daktarė pagalvojo, kad kelionė Adai tolina, žiema ir dėl visa ko paėmė miegmaišį.

Kai 1995 m. gruodyje mirė mano mama, daktarė laidotu vėse dalyvauti negalėjo, nes nesveikavo. Man atsiuntė labai nuoširdų užuojautos laišką. Surado jėgų ir laiko jau parašyti, nors po mėnesio ir ją pačią reikėjo lydėti Tauragnų kalnelin.

Kai 1967 m. vaistininkas Stasys Žukauskas kreipėsi į Aukščiausiąjį teismą dėl rehabilitacijos, jis nurodė, kad jo nekaltumą gali paliudyti kartu su juo studijavusi Eugenija Šimkūnaitė. Daktarę 1967 m. liepos 18 d. iškviėtė į Saugumą ir ją apklausė majoras Linevas. Daktarė jam pasakė: „Kaip man asmeniškai žinoma, Žukauskas Stasys politinė veikla neužsiėmė ir jokios veiklos prieš darbininkų klasę ir revoliucinį judėjimą nevykdė“. Aukščiausias teistas 1967 m. rugsėjo 12 d. S. Žukauskui kaltinimus panaikino, kaip nesant įrodymų. Atvažiavęs į Vilnių, S. Žukauskas daktarę valdyboje aplankydavo.

Daktarė net savo nesutarimus pamiršdavo, jei reikėjo padėti kitam. Nežinome kodėl, bet ji nesutarė su docentu Eduardu Kanopka. Tačiau kai Vilniaus farmacijos fabrike „Gegužės Pirmoji“ nusinuodijo darbininkas Balčiūnas (norėdamas išgerti, vietoj valerijono šaknų nuoviro, išgėrė čemeryčių šaknų distiliato) ir dėl to buvo iškelta byla fabriko vyr. inžinierei M. Basalykaitei ir cecho vyr. meistrei A. Bagdonienei, ji ekspertizėje dalyvavo kartu su docentu E. Kanopka ir pateikė teisingas išvadas, tuo išgelbėdama nuo kalėjimo ir M. Basalykaitę ir A. Bagdonienę. Lietuvos SSR profsąjungų taryba reikalavo jas nubausti, įrodinėdama, kad Balčiūnas filtravo čemeryčių tinktūrą ir per guminių vamzdelį galėjo siurbtelėti šios tinktūros.

Turėjo humoro jausmą, dažnai juokdavosi pati iš savęs. Jai gal savotiškai patiko (o gal tik stengėsi parodyti), kai draugai ją vadino ragana, o kartą net padovanojo šluotą su ilgu kotu. Ši šluota buvo pagarbiai saugoma jos kambario kampe, nes tai „raganos šluota kelionei į raganų puotą“. Girdavosi, kad

ekspedicijose botanikai ją pravardžiuodavo „dilgėle“, nes mėgdavo kitą kartą ir skaudžiai nuplakti, jai bendradarbis kuo prasikalsdavo.

Rengdavosi daktarė labai paprastai. Dažniausiai nešiojo sijoną ir palaidinę, megztinį ir švarką. Dažniausiai šie rūbai būdavo paprasto vyriško sukirpimo, pirkdavo vyriškus marškinius. Kadangi buvo apkūni, todėl tokie rūbai jai geriausiai tiko. Kol mažai teuzdirbo, puoštiš neturėjo iš ko. Vėliau, pasisiuvo gerą rudeninį palatą, įsigijo net odinį palatą, kurį jai iš veršiukų odos pasiuvo Gerdašių kaimo siuvėjas. Būdama pensijoje, prieš gyvenimo pabaigą, įsigijo ir žieminį palatą su karakulio apykakle. O karakulinę žieminę kepurę pasisiuvo pati. Ekspedicijose dėvėdavo sportinio kostiumo trikotažines kelnes. Taip buvo patogiau. Žiemą, vasarą dėvėjo beretę.

Batus pirkdavo keliais numeriais didesnius. Jos koja buvo maža, jai reikėjo avėti 35 numerio batais, bet jai tokie maži batai buvo nepatogūs. Mėgo apsiuti keliomis poromis kojinių, todėl reikėjo didelių batų, o gal maži batai negalėjo išlaikyti jos didelio svorio... Be to, jos kojos buvo kelias kartus sužeistos ir senatvėje jai sunku buvo vaikščioti, ypač lipti laiptais, tuo labiau kai 1991 ar 92 metais eidama per perėją ties Konarskio gatve pakliuvo po troleibusu. Buvo gerokai aplamdyta, ypač sužeista dešinė koja. Teko pagulėti ligoninėje. Ji juokaudavo: „Mašina mane atlaikė, o aš mašinos - ne“. Girdavosi kad joku vaistų negeria. „Be kamparo spirito ir valerijono man daugiau nieko nereikia“. Nemėgo kreiptis į gydytojus, net ir pas odontologą...

Net ir būdama pensijoje, kol buvo jaunesnė, dažnai vasarą su botanikais važiuodavo į ekspedicijas tyrinėti augalų, jų auginio vietų. Ekspedicijose buvo labai mėgiama nes mokėjo visokią darbų - ir palapinę pastatyti, ir lauko sąlygomis valgi išvirti, o vakare surengti įvairių pramogų galvai pravėdinti.

Mėgdavo bendradarbius ir draugus pradžiuginti mielomis lauktuvėmis, jei važiuodavo tolimesnėn kelionėn, kai pradėjo gauti didesnę atlyginimą. Visada parveždavo kokį niekutį savo bendradarbiams; tai muilo gabaliukų, atvirukų ar saldumynų. O su turistų grupe nuvažiavusi į Čekoslovakiją visus iškeistus pinigus išleido dovanoms: buvusioms bendradarbiams parvežė dovanų po gražų čekiško stiklo pakabuką, juo aš ir dabar puošiuosi. Sau nusipirko tik porą knygų.

Labai vertino jai dovanotus suvenyrus, niekada niekam nedovanodavo gauto dovanų daiktelių, gėles nunešdavo į teatrą artistams.

Neapkentė neteisybės ir jei įtardavo, kad žmogus kreipiasi ne su gerais norais, nesivaržydama išbardavo. Niekada netingėjo, jei ko nežinojo, pažiūrėti į knygą, pasitarti su kitais. Labai mėgo jaunimą, globojo Švenčionių farmacijos vaistažolių fabrike dirbančius jaunus farmacininkus, norėjo perduoti savo žinias. Pakviesta dalyvavo Rasos šventėje Kernavėje, padėdavo ją organizuoti. Pati šventės metu burdavo iš jaunimo surinktų žolynų, spėdavo iš jų ir iš delno ateiti, sudarinėdavo horoskopus.

Bendravo su moksleiviais, padėdavo surengti rajonuose vaistažolių dienas, vaistinių augalų rinkimo konkursus. Dažnai skaitė paskaitas visuomenei, kur ją kviesdavo farmacininkai, medikai, liaudies medicinos gerbėjai. Visur būdavo pilnos auditorijos klausytojų. Visiems magėjo pasiklausyti jos, įdomiai pasakojančios apie stebuklingą žolynų galią,

apie sveiką gyvenimo būdą, apie liaudies medicinos išmintį. Kalbėjo daktarė labai įtaigiai, vaizdingai ir šmaikščiai. Po paskaitos žmonės daktarės ilgai nepaleisdavo, klausinėdavo ir klausinėdavo... Sakoma, kad tokia daugybė žmonių ateidavo pasiklausyti tik rašytojo kunigo J. Tumo-Vaižganto ir daktarės Eugenijos Šimkūnaitės.

Žmonės daktarę meiliai vadino „Lietuvos žiniuone“. Lietuvos kino režisierius H. Šablevičius apie daktarę Šimkūnaitę sukūrė 1975 metais dokumentinį filmą „Žiniuonė“, kurį demonstravo kino teatrai ir televizija. Daktarė labai nenorėjo sutikti, kad apie ją būtų sukamas filmas, pozuoti ji nemėgo. Atrodo, dabar filmas atnaujinamas, papildomas nauja medžiaga.

Daktarė turėjo savo ligos nustatymo ir gydymo metodiką. Jei žmogus prašydavo pagelbėti, ji reikalaujavo įvairių kraujo, šlapimo tyrimu rezultatų. Žinių apie visą giminę, jos persirgtas ligas. Bendradarbiams aiškino, kad visa reikalinga tam, kad atrastum tai, ko gydytojai nepastebėjo ir todėl jų paskirti vaistai neveikė. Labai apgailėdavo, kad jaunystėje mažai teko bendrauti su tėvu, kai jis dirbo vaistinėje ir negirdėjo, kaip jis klausinėdavo ligonį, kai šis susirgęs prašydavo vaistų. Eugenija labai vertino savo tėvą Praną Šimkūną, jo įvairiapusiškas žinias.

Tačiau, jei į ją kreipdavosi pagalbos sergantis vėžiu, ji padėti atsisakydavo. Daktarė sakė, kad lietuvių liaudies medicina nežino vaisto nuo vėžio. Be to, senovėje tai buvo gana retas susirgimas, apie vėžiu sergantį ligonį žinodavo visa parapija.

Daktarė buvo vieniša, artimų giminių neturėjo, todėl labai vertino bendradarbius, draugus, pažįstamus. Buvo vaišinga. Mėgo švęsti gimtadienius ir vardines, kurios, kai pradėjo daugiau uždirbti, tęsdavosi kelias dienas. Vieną dieną kviesdavo bendradarbius, kitą - aktorius ir menininkus, trečią botanikus ir vaistininkus. Žinojo daugybę kulinarijos paslapčių, mokėjo gaminti įvairių tautų valgius, įvairius antpilus, svėčius visada kuo nors nustebindavo.

Švenčiant Naujus Metus, Moters dieną, per suvažiavimą, konferenciją ar kita panašia proga, sugalvodavo visokių loterijų, eiliuotų palinkėjimų. Mokėjo pasakoti anekdotus, gražiai pamėgdžiodavo Lietuvos žydų šneką ir gestus. Niekada neatsisakydavo dalyvauti kokiame nors renginyje, o kai buvo jaunesnė, ir jį surengti. Turėdavo įvairiausių tam idėjų.

Lietuvai atgavus nepriklausomybę, 1991 m. parašė ir išleido pasakas su pamokymais ir patarimais „Girios medeliai žali žaliuonėliai“, knygelę apie prieskonius „Pipirų žemė“, 1993 m. „Gyvačių karalystė“, 1994 m. „Ką tik žino ragana arba gyvenimas be tablečių“. Daugiau paraityti nebesusėjo. Mums paliko didelę krūvą rankraščių, daugybę straipsnių, periodinėje spaudoje. Tačiau daug žinių iš liaudies medicinos, žadėjimų ir užkalbėjimų, nepaaiškinusi jų reikšmės, išsinešė su savimi, staiga netikėtai nutrūkus jos gyvenimo keliui.

Išėjusi į pensiją dažnai ateidavo į Vyriausiąją farmacijos valdybą aplankyti savo buvusias bendradarbes - Jolantą Buslavičienę, Lense Jankeliūnienę, Matildą Dailidžionytę, Birutę Karnickienę. Jos globojo ją susirgus, po avarijos, kai ją sužalotos kojos sunku jai buvo laipti laiptais. Surašiusi testamentą, kuriuo savo atgautą tėvų žemę ir mišką paliko Tauragnų vidurinei mokyklai, o savo butą Lietuvos farmacijos

sąjungos Vilniaus skyriui, nurodydama, kad jos bute būtų farmacininkų susijimo vieta, testamentu vykdytoja paskyrė savo mokinę, provizorę Birutę Karnickienę, kuri iš jos perėmė vadovavimą VPV vaistažolių skyriui.

Daktarė mėgo dalyvauti Lietuvos farmacijos sąjungos veikloje. Ji buvo išrinkta Sąjungos Garbės nare. 1995 m. gruodžio 15 d. daktarė taip pat dalyvavo Lietuvos farmacijos sąjungos suvažiavime, kalbėjo iš tribūnos, palinkėjo sėkmės sprendžiant naujas farmacijos problemas. Parėjusi iš suvažiavimo pasijuto blogai. Manė, kad apsinuodijo maistu. Gydėsi pati, badavo, į gydytoją nesikreipė. Nors bendradarbėsi siūlėsi pakviesti gydytoją, prašė pasitarti bent su prof. L. Gričiute, su kuria daktarė draugavo, bet ji nesutiko. Manė, kad ir taip praeis, nes lyg ir geriau pasidarė, pradėjo po truputį valgyti. Tačiau 1996 m. sausio 22 d. pirmadienį, daktarė neatsakė į bendradarbių telefono skambučius. Sunerimusios nubėgo į jos butą. Rado ją be sąmonės gulinti ant grindų. Greitoji pagalba skubiai nuvežė ją į Universitetinę Vilniaus Antakalnio ligoninę. Gydytojai diagnozavo ūmią sunkią kepenų ligą.

Antradienį, man apie tai pasakė kaimynė, dirbanti ligoninės priėmimo skyriuje.

Aplankiau ją ligoninėje trečiadienį. Gulėjo intensyvos slaugos palatoje, visa pageltusi, bet savo tikros būklės dar nesuvokė. Man pasakė, kad būtų ir pati pasigydyusi, bet pristigusi laiko. Kai paklausiau ar labai skauda, atsakė, kad ne. Tą patį patvirtino ir priėjusiam gydytojui, tačiau ketvirtadienį po pietų paprašė nuo skausmo vaistų... Penktadienį ją aplankė Monsinoras Kazimieras Vasiliauskas, kurį daktarė taip pat gydė savo žolelėmis. O šeštadienį po pietų apie penktą valandą daktarė Eugenija Šimkūnaitė iškeliavo... Tuo metu nebuvo vieniša, ją palydėjo buvusios bendradarbės - Eliza Čerkauskaitė ir Lincė Jankeliūnienė.

Daktarė buvo pašarvota Vilniaus universiteto Šv. Jonų bažnyčioje. Visą dieną atsisveikinti su ja ėjo ir ėjo žmonės. Palaidojo ją valstybės lėšomis 1996 m. sausio 31 d. aukštajame Tauragnų kalnelyje šalia tėvų.

Daktarė Eugenija paliko gilią vagą Lietuvos moksle ir kultūroje. Ji tyrė vaistinius augalus, lietuvių liaudies mediciną, rinko tautosaką, protėvių kultūrinį palikimą, tyrinėjo liaudies dainas ir pasakas, juostų raštus, verpstes, paruošė studiją apie protėvių ženklus, kurios vertimą į latvių kalbą teko man matyti.

1998 m. daktarės Eugenijos Šimkūnaitės vardas suteiktas Tauragnų vidurinei mokyklai, nuo mokyklos iki pat Labės ežero, per dovanotą Žiniuonės mišką tęsiasi „Eugenijos Šimkūnaitės takas“, kuriame 6 stotelės. Takas prasideda nuo mokykloje įrengto daktarės muziejaus, kita stotelė - literatūrinė, pagal po daktarės mirties išleistą knygėlę „Indraja - Saulės duktė“, trečioji stotelė - senovinis tauragniškų darželis pagal E. Šimkūnaitę, čia pasodinta apie 20 rūšių gėlių, darželis išlaiko tokią formą, kaip savo straipsniuose apie senovinius aukštaičių darželius rašė daktarė.

Dovanotame mokyklai Žiniuonės miške įsikūrė vaistingųjų augalų ir retųjų augalų stotelės.

Paskutinė stotelė - prie Labės ežero mokyklos, ir bendruomenės ir tėvų įrengta poilsio vietė, kur smagu ir patiems ilsėtis ir svečia pasikviesti.

O prieš trejetą metų bendruomenė netoli bažnyčios pasodino daktarės Šimkūnaitės atminimui vyšnių sodelį, kuris

pvasarį puošiasi baltais vyšnių žiedais. Vyšniai daktarė labai mėgo, net ant kapo prašė, kad pasodintų vyšnią.

1997 m. Lietuvos farmacijos sąjunga įsteigė daktarės Eugenijos Šimkūnaitės labdaros ir paramos fondą, kurio svarbiausias tikslas saugoti ir puoselėti jos atminimą, skleisti visuomenėje jos sukauptas žinias, padėti neturtingiems farmaciją studijuojantiems studentams. Fondui vadovauja valdyba, kurios pirmininkė provizorė Birutė Karnickienė, fondo administracijos vadovas-prezidentas - mokslininkas, miškininkas dr. Romas Pakalnis, kurį daktarė gerbė ir vertino.

Fondas, padedant farmacinei visuomenei, sutvarkė jos kapą, pastatė antkapinę paminklą ir pasodino ant kapo vyšnią, bute įrengė memorialinę ekspoziciją ir jame priima nemokamai, iš anksto užsiregistravus, ekskursijas. Susistemino jos rankraščius, leidykla „Žuvėdra“ ir kitos išleido knygas „Indraja - Saulės duktė“ (1999), vėliau „Gyvenimo receptai“, „Gyvenimo paslaptys ir lemtys“, „Gyvenimas be tablečių“, „Sveiko gyvenimo paslaptys“. 2006 m. buvo išleista knyga apie dr. Eugeniją Šimkūnaitę - „Amžinai žydėk atminimo vyšnia“, į kurią sudėti amžininkų prisiminimai, pasikalbėjimai su ja, jos pačios rašyti autobiografiniai atsiminimai.

Vilniuje, prie namo Erfurto gatvėje, kur buvo daktarės butas, pakabinta atminimo lenta, 2000 m. pažymint E. Šimkūnaitės 80-tį, jos vardu pavadinta gatvė, Skverelyje Erfurto gatvėje, prieš namą, kur gyveno daktarė, antroje gatvės pusėje, fondo iniciatyva 2013 m. rugsėjo 13 d. pastatytas ir iškilmingai atidengtas Eugenijos Šimkūnaitės atminimui akmuo. Skulptorius Jonas Gencevičius jį papuošė liaudies meno ornamentais ir ant akmens iškalė daktarės žodžius „Saulė motule dangum eidama neaplenk žemės mūšų“. Anot daktarės, rytų aukštaičiai taip sveikindavo išaušusią dieną. Prisimenant, kad daktarė mėgo švęsti savo vardines, todėl ir paminklinis akmuo buvo atidengtas rugsėjo 13 - per Eugenijos vardo dieną.

Skverelyje buvo pasodinta vyšnių, pastatyti suoliukai. Tačiau dabar vyšnių mažai telikę, kai kam panūdo įsigyti jų nemokamai ir pasisodinti savo sodelyje, kitiems jos nepatiko ir jas išlaužė...

Švenčionių farmacijos fabrikas „Švenčionių vaistažolės“, su kuriuo dirbdama VFV daktarė bendravo, išleidžia vaistines arbatas pagal dr. Eugenijos Šimkūnaitės receptūrą.

Eugenijos Šimkūnaitės vardo stipendija buvo suteikta farmacijos fakulteto studentei Astai Tiškutei.

Fondas, kaip ir daktarė, glaudžiai bendradarbiauja su Kaune esančiu Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejumi, su studentais farmacininkais, botanikais ir mokslieiviais.

Fondo iniciatyva rėmėjai kasmet išleidžia Tauragnų sieninį kalendorių, iliustruotą dr. E. Šimkūnaitės ir Tauragnų nuotraukomis, citatomis iš daktarės raštų ir pasakymų, jos sudarytais senoviniais horoskopais pagal medžius, gyvūnus, 2020 metų kalendorius pašvęstas daktarės 100 metų jubiliejui.

Fondo pastangomis rengiami jubiliejiniai dr. Eugenijos Šimkūnaitės minėjimai, kuriuose pasirodo ir Tauragnų mokyklos moksleiviai, dalyvauja plati Vilniaus visuomenė. Šiais jubiliejiniiais - pažymint nuo dr. Eugenijos Šimkūnaitės gimimo 100 metų, visoje Lietuvoje numatyta daug renginių. Tik dabar jiems sutrukdė karantinas.

Regina Žukienė

Farmacijos žinios

LAIVRAŠTIS SKIRIAMAS FARMACIJOS MOKSLO IR PRAKTIKOS VEIKALAMS

VII metai | Kaunas, 1930 m. sausio-vasario m. | Nr. 1 (37)

1929 metai.

Palydėjome senus ir vėl pradėjome naujus metus. Nors 1929 metai nedavė vaistininkystei ir bendrai Farmacijai nieko tokio, ką su ypatingu džiaugsmu ar liūdesiu galėtume konstatuoti, tačiau vis dėlto pravartu pažymėti ir tie paprasti kasdieniniai darbai ir įvykiai, kuriuos 1929 metais pergyveno Lietuvos vaistininkai ir bendrai Farmacija.

Prisiminkime 1918 metus. Tais metais mažas farmaceutų (vaistininkų ir nevaistininkų) būrelis Vilniuje pasistatė sau tikslą sukurti laisvą, neprigulmingą Lietuvos Farmaciją. Tuo laiku Farmacijos skyrius veikė savarankiškai. Farmacijos skyrius tada buvo vienijantis elementas. Jis tuomet jungė sąvyje visus Farmacijos reikalus bendrai ir iš dalies vaistininkų ir tarnautojų profesijos reikalus. Farmacijos skyrius aktingai dalyvavo visuose Farmaciją liečiančiuose klausimuose.

Visą tai matydami, džiaugėmės, kad turime Farmacijos skyrių, kad sparčiais žingsniais einame prie savo pamatinio tikslo — **laisvos Lietuvos Farmacijos.**

Bet laikui bėgant tas mūsų pamatinis tikslas su visais jo atributais pradėjo ne artintis, bet tolti. Farmacijos skyriaus, vadovybė beveik kas metai keitėsi. Farmacijos skyriaus vadovybei Farmacijos reikalai pasidarė antraeiliniai. Farmacijos skyrius pasidarė paprasta raštinė, kur gauna raštą ir po ilgo laiko jį atsako. Gauna knygą — užantspauduoja. Parašo vieną kitą įsakymą (a la 10400 Nr.), pasiunčia jį vaistininkams arba dažnai siunčia per policiją paskaityti ir pasirašyti. Ir kaipo svarbiausias Farmacijos skyriaus „kūrybos darbas“ dabar pasidarė — beveik du kartus per metus užklausti apskričių gydytojus, ar nėra kur nors vietos įsteigti naują vaistinę...

Su dideliu pasigailėjimu tenka konstatuoti tai, kad 1929 metais Farmacijos skyriaus vadovybė su didele energija ėmėsi Farmacijos jėgų ardymo darbo. Buvo stengiamasi nustumti Farmacijos organizacijų visuomenę nuo bendro darbo. Buvo stengiamasi diskredituoti farmaceutinių organizacijų atstovybę. Tą patvirtina raštu padaryti pranešimai, kur tarpe kita ko pasakyta, kad jeigu nėra nurodyta Medicinos Statute, kad tokia organizacija gali rūpintis savo reikalais, tad tokia organizacija ir neturi teisės tai daryti.

Farmacijos Kolegijos statute pasakyta, kad jos posėdžiai daromi kas mėnuo. 1929 metais padaryta tik keletas posėdžių ir tai smulkiais klausimais.

Taigi šioje srityje 1929 metais mes regresavome. Niekad seniau, o tik 1929 metais rašančiam šias eiles Farmacijos veikėjų buvo užduotas klausimas: ar toks Farmacijos skyrius, kurio priešaky stovi **farmaceutas**, reikalingas ir naudingas Farmacijai, ar ne?...

Nežiūrint įvairių nemalonių ir nepalankių aplinkybių ir sąlygų, farmaceutinių organizacijų darbas ėjo labiau intensingai kaip praeitais metais. Farmaceutų Sąjunga varė toliau savo kultūrinį darbą. Lietuvos Vaistininkų Draugija toli nužengė organizacijos srity. Vaistininkai išsikristalizavo. Vieni aiškiai pasisakė norį būti Draugijos nariais, turėti tam tikras teises ir nešti tam tikras pareigas. Kiti pasisakė nenorį nieko bendra turėti su savo profesijos organizacija. Pastarieji yra dviejų rūšių: vieni nesusipratę, nenumatę ateities, nenorėdami matyti, kad gali gyvuoti tik gerai susiorganizavę, mano sau ir nepriklausydami savo organizacijai galėsia gerai gyventi. Kiti sako, kam priklausyti organizacijai ir dar mokėti po keletą litų per mėnesį, jei organizacija bus ir be manęs. Ir kai organizacija padarys gerą daiktą, vis tiek pasinaudosiu ir aš. Bet tiems ponams, kurie neigia savo organizaciją, reikia priminti viena: jie nepriklauso tol, kol jų neištiko kokia nors „bėda“. Kaip tik tokia pasitaiko, tuoj bėga organizacijon, rašo, moka nario mokesnį ir šaukia: gelbėkit!

Tokių reiškinų būta 1929 metais. Tik su pasitenkinimu reikia pasakyti, kad tokių nesusipratusių ir nenumatančių savo ateities arba „gudriųjų“ yra, palyginti, nedaug, vos 12 nušimčių; iš 300 vaistininkų tik 36 pareiškė nenorį priklausyti savo organizacijai, iš kurių gale metų keli jau pareiškė norą priklausyti.

Svietimo kultūros srity mes žengiame, nors ir mažais žingsniais, bet pirmyn. Mūsų žurnalas „Farmacijos Žinios“ mažu - pamažu pradeda stiprėti morališkai ir materiališkai. Prisideda vis naujų jėgų, kurios su laiku galės padaryti žurnala visai tinkamą ir įdomų.

Gale metų pradėtas ruošti pirmas Lietuvos **Farmacijos kalendaris** jau pasirodė pradžioje 1930 metų. Tai taip pat žingsnis priekin. Farmacijos kultūros srity daug dirba nenuildamas prov. K. Grybauskas. 1929 metais yra parašęs ištisą eilę straipsnių ir knygelių, ypatingai iš vaistingųjų augalų srities. Farmaceutų švietimas eina toliau nustatyta vaga, gilindamas teoretines žinias, tik gaila, kad tas daroma praktikos žinių sąskaiton. Jeigu negalima ginčytis, kad nereikia teorijos, tai juo labiau negalima neigti ir praktikos žinių. Su didžiausiu bagažu teoretinių žinių, bet be tinkamos praktikos, užbai-

gęs aukštąjį farmacijos mokslą negalės savo žinias pritaikinti vaistinėje ir priverstas bus ieškoti darbo už vaistinės sienų. Tuo tarpu prityrusių vaistinės darbininkų vis mažėja. Reikia tikėtis, kad mūsų Universiteto Farmacijos skyrius atkreips į šį svarbų dalyką dėmesį ir peržiūrės savo nusistatymą ir programą.

1929 metais padaryta konkretūs žingsniai Farmakopėjos sudarymo reikalu. Metų pradžioje Medicinos Taryba nutarė leisti Lietuvos Farmakopėją ir išrinko komisiją išnagrinėti ir nustatyti, kaip ir kuriuo būdu pradėti darbas. Po 12 posėdžių Komisija patiekė Medicinos Tarybai planą tokio turinio: pirmiausia paruošė Farmakopėjai leisti įstatymo projektą, kuri turėjo patvirtinti Ministerių Kabinetas ir Farmakopėjai ruošti ir išleisti Komisijos darbams reglamentą, kurį turėjo patvirtinti Vidaus reikalų ministeris. Einant projektu, Farmakopėjai ruošti sudaroma komisija iš 5 asmenų. Buvo numatyta ir kandidatai, kurie buvo davę sutikimą dirbti komisijoje, būtent, prof. Raudonikis, prof. Lašas, prof. Šimkus, doc. Šaulys ir prov. Grybauskas. Šį projektą patvirtino ir Medicinos Taryba. Bet, deja, toliau dalykas nukrypo kita vaga. Farmacijos skyriaus vadovybė kartu su prof. Raudonikiu buvo kitos nuomonės, būtent, kad Farmakopėją gali ruošti tik vienas asmuo. Nežiūrint Medicinos Tarybos nutarimo, Farmacijos skyriaus pastangomis ir nežinia kuriuo būdu Farmakopėjos ruošimas pavestas vienam asmeniui prof. Raudonikiui. Ir nežinia, kuriais sumetimais prof. Raudonikis, pats būdamas vaistininkas, prieš savo organizacijų nusistatymą, prieš Medicinos Tarybos nutarimą, pasiėmė vienas tokią svarbią atsakomybę. Farmaceutinės organizacijos principu būdamos už tai, kad Farmakopėja mums būtina reikalinga, čia mano kitaip, negu Farmacijos skyrius, būtent, kad atidavimas ruošti Farmakopėją vienam asmeniui yra didelė klaida, kuri ateity sudarys daug keblumų.

Lietuvos farmaceutinių organizacijų santykiai su tokio- mis pat organizacijomis kitur gerėjo ir stiprėjo. Palaikomi glaudūs ryšiai su Tarptautine Farmaceutų Federacija. Praeitais metais Lietuvos Vaistininkų Draugija užmezgė artimus ryšius su artimiausiais kaimynais — Latvijos Vaistininkų Draugija. Atsilankyta vienu pas kitus ir padaryta gerų nutarimų vienu ir kitų naudai.

Mūsų santykiai su gydytojais geri. Padaryta konkretūs žingsniai bendram nusistatymui, kad vienos ir kitos profesijos narių darbas eitų kontakte, kad nebūtų daroma nieko, kas vienai ar kitai profesijai kenktų.

Vaistininkų santykiai su Ligonų kasomis pradeda nusi- stovėti. Praeiti metai buvo pirmi Ligonų kasų egzistavimo metai. Lietuvos vaistininkai padarė daug nusileidimų, kad iš- vengtų įvairių nesusipratimų, kurių netrūksta mūsų kaimyni-

nėse valstybėse. Kiek tenka pastebėti, Ligonų kasos tai su-
pranta ir, manau, nebus pamato ir reikalo daryti tokių ekspe-
rimentų, kurie yra daromi kitur ir kurie, kaip praktika parodo,
duoda tik moralius ir materialius nuostolius.

Savo, lietuviško, Farmacijos Statuto vis dar neturime.
Reikia prisipažinti, kad praėjusiais metais šituo klausimu nieko
nepadaryta. Veikiant senam, Rusijos laikų statutui, turime
daug įvairių nesupratimų, nes jį kiekvienas aiškina saviš-
kai, taip, kaip kam naudinga.

Kokia iš to viso išvada? Tik viena. Pažvelgę plačiau į
pasaulį, matome, kad šiandien visur organizuojamasi. Organi-
zuojamasi valstybės, darydamos įvairias antantas, sąjungas; or-
ganizuojamasi profesijos ir luomai, kurdami - steigdami įvairias
tarptautines organizacijas. Tai bendrai. O Lietuvoje? Tas
pat: organizuojamasi ūkininkai, darbininkai, steigdami įvairias sa-
vo reikalams rūpinti ir ginti organizacijas; susiorganizavo pra-
monininkai ir pirklių, įsteigę savo rūmus. Susiorganizavo gy-
dytojai, advokatai, inžinieriai. Net drogistai turi savo or-
ganizaciją. Na, o mes, farmaceutai, ar galime, ar turime teisę
žiūrėti į savo organizavimąsi pro pirštus? Ne! Ypatingai
vaistininkai turi suprasti, kad jų šios dienos būvis reikalauja
būti stipriai susiorganizavus, stipriau, negu kuri nors kita
profesija.

Baigiu tais pat žodžiais kaip ir praėjusių metų pradžioje:
„Mes turime akylai budėti savo interesų sargyboje. Mes pri-
valome daugiau aukoti mūsų farmacijos labui savo jėgų tiek
moralinių, tiek materialinių. Ir tik taip elgdami, mes galėsi-
me būti ramesni dėl mūsų ateities“.

Šiaulių Vaistininkų Draugijos urmo vaistų sandėlio „Lipharma“ atidarymo iškilmų dalyviai.
Sėdi: pirmas iš kairės prov. Žvirblis – inspektorius; ketvirtas – prov. Malinauskas – Farm. Skyr
viršininkas. Stovi: pirmoj eilėj pirmas iš kairės vaist. Valančius – Šiaulių V. D-jos pirmin. „Lipharma“
direktorius; antras – J. Makauskis – „Farmacijos Žinių“ redaktorius.

Pranešimo, skaityto LFS XXXIV suvažiavime, santrumpa Jerzy Lazowski, PhD Lenkija

Time for changes

June 25th, 2017, the Pharmaceutical Act entered into force, so called "Pharmacy for the Pharmacist"

- ✓ The largest reform of the pharmaceutical market in Poland for 30 years
- ✓ The regulation implements a proprietary model that is present in many countries in Europe
- ✓ Only pharmacists responsible for running new pharmacies

"Pharmacy for the Pharmacist" in brief

A pharmacist has a privilege, but also full responsibility. The new pharmacy can be run only by pharmacists or pharmacists within selected partnerships. The professional ethic of pharmacists, who run pharmacy leads to more balanced decisions making, while pharmacies owned by non-pharmacists are mainly profit-oriented.

Balanced market share between individual and chain pharmacies. The pharmacist may have 4 pharmacies at most. Individual pharmacies have a chance to diversify. Chain pharmacies will not dominate the market, their development has been limited.

The geographical and demographic criteria - when a new pharmacy is created (3,000 inhabitants in a given rural commune or municipality for one pharmacy and the distance between neighbouring facilities set was laid).

The "Pharmacy for the Pharmacist" key elements

- ✓ Better access to medicines
- ✓ Establishment of pharmacies in rural areas
- ✓ Stable prices
- ✓ Double responsibility of a pharmacist
- ✓ Legal export of medicines
- ✓ Saving small Polish entrepreneurs
- ✓ Better perspectives for young pharmacists
- ✓ Balanced market share between individual & chain pharmacies
- ✓ The expansion of foreign pharmacy chains has been limited
- ✓ More effective supervision of the pharmaceutical market

"Pharmacy for the Pharmacist" – what for?

- ✓ The European pharmacy model, meeting global standards
- ✓ The pharmacy should be a health care institution, not only a pharmacy store important element of the state health care system
- ✓ Legal export of medicines limitation, pharmaceutical market stabilization
- ✓ Higher rank of pharmacist profession, return to the core mission of the pharmacist's profession
- ✓ Actions focused on patient's benefits - increase safety level
- ✓ Eliminating the pharmacy business model that is harmful for patients

"NO" for pharmacy business model

- Activities focused on business, not health and patient care
- Pharmacy business model harmful for the patient
- High consumption of medicines by patients caused by sales increase (aggressive marketing strategies - loyalty programs, price markers etc.)
- Dominating position of pharmacy chains has essential influence on the State Medicinal Policy
- Pharmacies advertising ban violation
- Scarce budget - some of the pharmacy chains do not pay taxes in Poland
- Worse access to pharmaceuticals & services (rural areas)
- The pharmacist's profession is not attractive anymore

"Pharmacy for the Pharmacist" in Europe

70% of European pharmacies has similar regulations

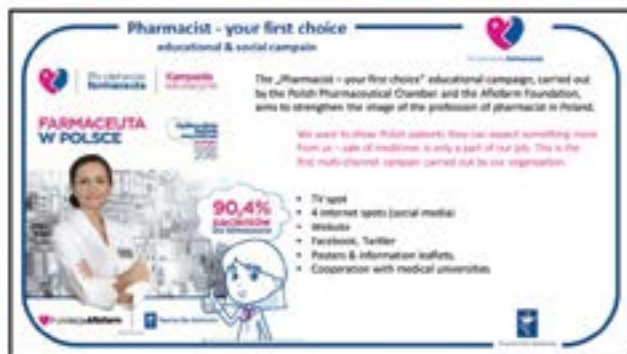
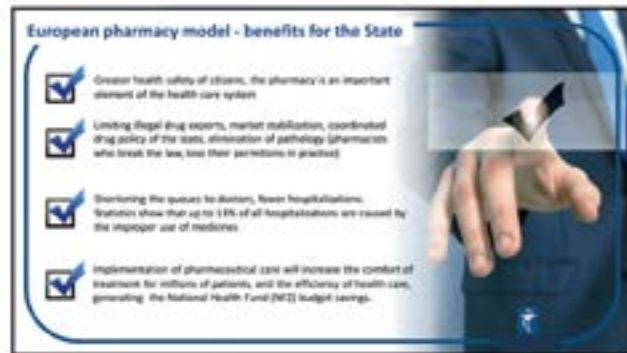
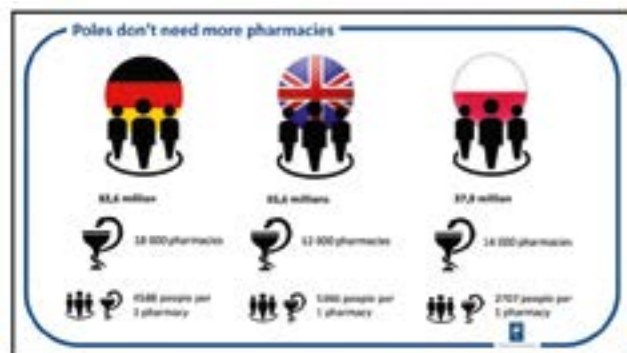
Opponents & Supporters: completely different opinion

Myths	Facts
Increased prices of medicines	Stable prices
Pharmacies will be liquidated	The number of pharmacies is almost at the same level
New pharmacies will not be opened anywhere	At the time, this regulation entered into force, there were about 800 attractive locations that allowed the opening of a new pharmacy
Overemployment among pharmacists. No new pharmacies - no place for pharmacists on the market	It's still easy to get the job

Prices in Poland

An average price of medicine package in a pharmacy April 2017 - March 2020

Paminint Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 30-metį, organizuoti pirmieji „Lietuviškiausios vaistažolės“ rinkimai

prof. dr. habil. Ona Ragažinskienė
Vytauto Didžiojo universiteto Botanikos sodo Vaistinių ir prieskoninių augalų mokslo sektoriaus vedėja

2020 m. vasario mėn. vaistinių tinklas „Eurovaistinė“ iniciavo „Lietuviškiausios vaistažolės“ rinkimus, kuriuose dalyvavo Lietuvos piliečiai, farmacijos bendruomenės atstovai. **Pirmieji „Lietuviškiausios vaistažolės“ rinkimai, skirti paminėti Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 30-metį. Gautus rezultatus įvertino ir patvirtino komisijos nariai – vaistinių augalų ekspertai. Susumavus balsus, „Lietuviškiausia vaistažole“ pripažinta vaistinė ramunė.**

Pirmieji „Lietuviškiausios vaistažolės“ rinkimai, skirti paminėti Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 30-metį. Šiais metais Lietuvos Respublikos Seimas pirmą kartą atkreipė dėmesį į farmacijos mokslo – farmakognozijos sritį, tai yra vaistinių augalų reikšmę ligų prevencijai ir gydymui, 2020-uosius paskelbdamas vaistininkės, etnobotanikės, Lietuvos nacionalinio kultūrinio paveldo bei tradicinės medicinos puoselėtojos ir vaistinių augalų žinovės habilituotos gamtos mokslų daktarės Eugenijos Šimkūnaitės metais. Kitas svarbus įvykis 2020 m. sausio 14 d. LR Seimas patvirtino Papildomosios ir alternatyviosios sveikatos priežiūros (PASP) įstatymą, kuris be kitų sričių apima fitoterapiją, aromoterapiją, kurortologiją, kur tyrimo objektas yra vaistiniai augalai.

„Lietuviškiausios vaistažolės“ **rinkimų tikslas** – supažindinti visuomenę su vaistinių augalų ir jų preparatų gydomosiomis savybėmis, bet ir kontraindikacijomis ir nepageidaujama poveikiais. Prieš pradėdant gydymo kursą, rekomenduojama pasitarti su gydytoju arba vaistininku. Šie licencijuoti medicinos srities specialistai aktyviai teikia profesionalią informaciją apie:

- vaistinės augalinės žaliavos ir iš jos pagamintų augalinių preparatų savybes,
- biologiškai veikliųjų junginių gydomąjį poveikį organizmui,
- sąveiką su kitais vaistais (tai aktualu, ypač sergantiems lėtinėmis ligomis),
- išaiškina dozavimą, vartojimo laiką ir būdus bei įspėja dėl savigydos pavojaus žmogaus sveikatai, kartai net gyvybei.

„Lietuviškiausią vaistažolę“ rinko vaistinių augalų ekspertų komisija, sudaryta iš šalies universitetų ir farmacijos kompanijų mokslininkų bei specialistų: Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Farmacijos fakulteto prof. Nijolės Savickienės (Komisijos pirmininkė), LSMU Lietuvos medicinos ir farmacijos muziejaus direktorius doc. Tauro Antano Meko ir ekskursijų vadovės, muziejininkės-istorikės, vaistininkės Zenonos Šimaitienės, Vytauto Didžiojo universiteto Botanikos sodo Vaistinių ir prieskoninių augalų mokslo sektoriaus vedėjos prof. Onos Ragažinskienės, vaistinių tinklo „Eurovaistinė“ valdybos pirmininkės Ingridos Damulienės ir vaistininkės Kristinos Staivės.

Lietuviškiausios vaistažolės“ rinkimams buvo pasiūlyta 40 vaistinių augalų: paprastoji kiaulpienė, dirvinis asiūklis, paprastoji žemuogė, didžioji ugniažolė, dygliuotasis šaltalankis, vaistinė medetka ir kt.

Komisijos nariai įvertino ir patvirtino Lietuvos piliečių balsus, atskiros apklausos farmacijos bendruomenės atstovams gautus rezultatus, atsižvelgdami į **vertinimo kriterijus:**

- Pirmasis kriterijus – Lietuvoje paplitę ir auginami, visuomenei gerai žinomi ir dažnai vartojami perspektyvūs vaistiniai augalai.
- Antras svarbus kriterijus – kokybiška, saugi ir veiksminga vaistinė augalinė žaliava bei iš jos pagaminti preparatai ir jų poveikis žmogaus organizmui, pagrįstas moksliniais tyrimais.

Į finalą patekę penki vaistiniai augalai: vaistinė ramunė, kartusis kietis, mažalapė liepa, didžioji dilgėlė ir paprastoji jonažolė yra naudingi žmogaus imuninio budrumo skatinimui ir šiuo koronaviruso COVID-19 plitimo bei visuomenės lėtinio streso laikotarpiu.

„Lietuviškiausia vaistažole“ pripažinta vaistinė ramunė.

Rinkimuose balsų dauguma išrinkta nugalėtoja – vaistinė ramunė (*Matricaria chamomilla* L.). Vaistinė augalinė žaliava – ramunių žiedai (*Flos Chamomillae*) žinomi nuo antikos laikų ir vartoti gydymo tikslams. Šią vaistinę augalinę žaliavą vartojo Hipokratas, Avicena ir iki šiol ji vartojama gydomo tikslais. Ramunių žiedai įtraukti į Pasaulio sveikatos organizacijos monografiją, įvairių šalių farmakopėjas ir mokslinius straipsnius. Ši žaliava vartojama ir į vidų, ir išoriškai mokslinėje ir tradicinėje medicinoje, homeopatijoje, odontologijoje, kosmetologijoje, o pastaruosiu metu – individualizuotoje medicinoje. Vaistinė ramunė reguliuoja psichologinę savijautą, hormonų veiklą, mažina įtampą, lengvina virškinimo sutrikimus, atpalaiduoja spazmus. Cheminės sudėties tyrimų pagrindu nustatyti biologiškai veiklieji junginiai: fenoliniai (flavonoidai ir jų gliukozidai (apigeninas, kvercetas, patuletinas, liuteolinas) ir eterinis aliejus (0,4–1,5 proc.), kurio komponentas chamazuleninas (1–15 proc.) nudažo ryškiai mėlyna spalva. Jie turi antioksidacinį ir antimikrobinį poveikį. Tyrimai su gyvūnais įrodė stiprų uždegimą slopinantį, tam tikrą antimutageninį ir cholesterolio kiekį mažinantį poveikį bei antispazminį ir anksiolitinį poveikį. Iki šiol trūksta klinikinių tyrimų duomenų. Atkreipiamas dėmesys į **kontraindikacijas**: vaistinės ramunės negali vartoti asmenys, alergiški astrinių (*Asteraceae*) šeimos augalams.

„Lietuviškiausios vaistažolės“ rinkimai yra reikšmingas įvykis Lietuvos vaistažolininkystės ir vaistininkystės vystymosi istorijoje bei perspektyvai.

NETEKOME BUVUSIOS ILGAMETĖS
ŠIAULIŲ MIESTO 308-OSIOS VAISTINĖS
VEDĖJOS PROVIZORĖS

DANUTĖS NIKŠAITĖS- REGESIENĖS

1936.01.07 – 2020.07.20

*GYVYBĖS SIŪLAS TOKS TRAPUS,
AKIMIRKA IR JIS NUTRŪKSTA*

2020 metų liepos 20 d., eidama aštuoniasdešimt penktuosius metus, po sunkios ir trumpos ligos, Amžinybėn išėjo buvusi ilgametė Šiaulių miesto 308-osios vaistinės vedėja provizorė Danutė Nikšaitė-Regesienė.

Danutė Nikšaitė gimė 1936 metų sausio 7 d. Paalsio kaime Jurbarko rajone ūkininkų šeimoje. Tėvas buvo ūkininkas, vėliau – kolūkio pirmininkas, o po to – apylinkės pirmininkas. Mama – namų šeimininkė.

Šeimoje užaugo duktė Danutė, g. 1936 m., mokėsi Jurbarko vidurinėje mokykloje, 1960 m. baigė

Kauno medicinos instituto Farmacijos fakultetą ir įgijo provizorės diplomą.

Brolis Antanas, g. 1926 m., tapo žymiu Kauno klinikų ir respublikos kardiologu-diagnostu.

Danutė Nikšaitė po farmacijos mokslų studijų pradžioje dirbo Kelmės vaistinėje receptare, vėliau perkelta į Šiaulius ir čia dirbo Vyr. farmacijos inspektore.

1967 metais, kaip gabi ir sumani farmacijos darbų organizatorė, Danutė Nikšaitė – Regesienė buvo paskirta Šiaulių miesto naujosios 308-osios vaistinės vedėja. Šiose pareigose išdirbo daugiau nei keturiasdešimt metų t. y. iki vaistinės likvidavimo 2010 metais.

D. Regesienė garbingam ir atsakingam farmaciniam darbui pašventė penkiasdešimt savo gražiausių gyvenimo metų.

Dirbdama atsakingą vaistinės vadovės darbą provizorė visą energiją ir organizacinius gebėjimus skyrė geresniam gyventojų aprūpinimui medikamentais, tobulino informacinį darbą su gydytojais, gerino darbuotojų darbo sąlygas, pritaikė mažosios mechanizacijos priemones vaistinėje.

Vaistinėje buvo organizuotas vaistažolių skyrius, kurio nebuvo kitose miesto vaistinėse. Net patys darbuotojai rinkdavo vaistažoles, paruoštas vaistažolių specialistams.

Provizorė D. Regesienė mielai perduodavo savo patyrimą jauniems specialistams.

Nepriklausomybės metais vaistinės pavadinimas buvo pakeistas į „Paežerio“ vaistinės pavadinimą.

1963 metais Danutė Nikšaitė ir Bronius Regesas sukūrė darnią ir gražią šeimą.

Šeimoje užaugo dukra Loreta, g. 1964 m., kuri pasekė Mamos pėdomis ir tapo provizore, dirba Vilniuje. Sūnus Rinaldas, g. 1969 m., tapo architektu ir dirba Klaipėdoje. Auga penki anūkai.

Reiškiamo gilią ir nuoširdžią užuojautą velionės vyrui Broniui, dukrai ir sūnui, anūkam, artimiesiems ir giminėms. Tegul šie žodžiai palengvina netekties skausmą jūsų širdyse. Ji išliks ilgai mūsų prisiminimuose.

Danutę Nikšaitę-Regesienę palydėti į paskutinąją žemiškąją kelionę susirinko gausus būrys farmacijos darbuotojų ir ją pažinojusiųjų.

Velionė palaidota Tėviškės Šimkaičių kapinėse Jurbarko rajone šalia mylimų Tėvelių.

Tegul būna jai lengva Tėviškės žemelė.

Šiaulių miesto ir krašto farmacininkai

JUOZAS VASILIAUSKAS

(1932 - 2020)

*Sau į kelią neėmiau aš nieko,
Viskas Jums, Brangieji mano, lieka -
Žemė kvepianti medum ir gėlėmis,
Ir dangus nusėtas žvaigždėmis...*

(J. Marcinkevičius)

Šių metų kovo 16 d. Anapilin išėjo provizorius, gamtos m. daktaras, docentas Juozas Vasiliauskas.

J. Vasiliauskas gimė 1932 m. birželio 24 d. Alytaus apskr. Dauguose, ūkininkų Marytės ir Felikso Vasiliauskų gausioje šeimoje.

Baigęs Daugų vidurinę mokyklą labai norėjo tęsti mokslą, bet nebuvo galimybės, nes buvo sunkūs pokario metai. Todėl išmoko staliaus amato ir 5 metus dirbo staliumi Daugų statybos ir remonto kontoroje.

1957 m. įstojo į Kauno medicinos instituto Farmacijos fakultetą. 1962 m. gavo provizoriaus diplomą, Tapęs provizoriumi dirbo įvairiose pareigose Vilniaus vaistinėje Nr. 7, Respublikiniame vaistų sandėlyje, o 1964 m. buvo paskirtas Vilniaus I-os klinikinės ligoninės vaistinės vedėju; joje dirbo 12 metų. Bet jį domino ir mokslinis darbas. Todėl 1968 a. įstojo į Lietuvos MA Botanikos instituto neakivaizdinę aspirantūrą ir 1972 m. apgynė biologijos mokslų kandidato disertaciją. Lietuvai atkūrus Nepriklausomybę po nostrifikacijos J. Vasiliauskui buvo suteiktas gamtos mokslų daktaro laipsnis.

Tapęs mokslininku neapleido ir vaistinės darbo, 1973 m. jam buvo suteikta aukščiausia provizoriaus-farmacinio darbo organizatoriaus kvalifikacinė kategorija.

Dirbdamas vaistinėje ir besimokydamas aspirantūroje pasinėrė ir į pedagoginį darbą, o 1975 m. pradėjo dėstyti

farmakologiją Vilniaus pedagoginiame institute, kur 1985 m. jam buvo suteiktas ir docento vardas.

1976 m. J. Vasiliauskas perėjo dirbti į Vidaus reikalų ministeriją - Medicinos skyriaus vaistinės vedėjo pareigose. 1982 m. jam suteiktas Respublikos nusipelnusio provizoriaus Garbės vardas.

J. Vasiliauskas visą gyvenimą domėjosi vaistiniais augalais ir liaudies medicina. Šiomis temomis rašė straipsnius spaudai, skaitė pranešimus konferencijose, dalyvavo radijo ir televizijos laidose. Parašė ir išleido daugiau kaip 10 knygų fitoterapijos, mitybos, sveikos gyvensenos ir liaudies medicinos klausimais: „Augalai ir sveikata“ (V., 1991), „Vaistažolių galia“ (V., 1991), „Padėk sau ir būsi sveikas“ (V., 1993), „Stiklinė sveikatos“ (V., 1994) ir kt.

Buvo darbštus, nuolat kėlė savo kvalifikaciją - mokėsi įvairiuose kursuose Taškente, Kijeve, Maskvoje, Leningrade, Charkove. 1996 m. stažavosi Austrijoje Bitnerio gamykloje.

1994-1996 m. buvo neetatiniis Sveikatos apsaugos ministerijos vyr. fitoterapeutas. Prie SAM įkūrė fitoterapijos centrą ir jam vadovavo. Laikraštyje „Tėviškės gamta“ vedė skyrių „Vaistiniai augalai“.

Vilniuje įsteigė ir savo vaistinę ir jai vadovavo.

1966 m. susituokė su gydytoja Danguole Malciūte, kuri viena iš pirmųjų Lietuvoje pradėjo taikyti akupunktūrą. Vasiliauskai užaugino tris sūnus: Audrių, gydytoją, apdovanotą Sausio 13 medaliu, Vytautą - vaistininką ir Laimoną - teisininką.

Po sunkios ligos Juozas Vasiliauskas mirė 2020 m. kovo 16 d.

Lietuvos farmacijos sąjunga reiškia nuoširdžią užuojautą velionio šeimai ir artimiesiems. Tebūna jam lengva Lietuvos žemė...

R. Žukienė,

Lietuvos farmacijos sąjunga

Viekšnių vaistinės muziejus

FARMACIJOS EKSPOZICIJA

Viekšnių vaistinės muziejus – vienintelis kaimiško tipo vaistinės muziejus Lietuvoje su išlikusiomis vaistininkų šeimos gyvenamosiomis patalpomis bei paties vaistininko ranka rašyta visa vaistinės istorija. Tai autentiška iki mūsų laikų išlikusi XIX a. antroje pusėje įkurta vaistinė, net XVIII a. antroje pusėje statytame name, priklausiusiame prieš tai Viekšnių žydų bendruomenės šventiko palikuonims.

Farmacinė ekspozicija išdėstyta vaistinės pagrindiniame „Oficinos“ (receptų) kambaryje, dviejose šeimos gyvenamose patalpose bei kamine – rūkykloje. Čia galima pamatyti baldus, specialiai pagamintus vaistinės pagrindiniam kambariui, vaistų gamyboje naudotus prietaisus, įrankius, indus, vaistinius preparatus bei vaistinę žaliavą, net XIX a. rašytus gydytojų receptus, vėlesnio laikotarpio apskaitos knygas bei kitą vaistinės dokumentaciją. Tarp vaistinių medžiagų pavyzdžių eksponuojamos ne tik augalinės kilmės, bet ir organinės kilmės medžiagos, tokios, kaip vėžio girmelės, Sibiro bebros srugliai, žmogaus odos diržai ir kt.

XX a. I p. INTELIGENTO BUITIES EKSPOZICIJA

Ši ekspozicija išdėstyta keturiuose vaistininko šeimos gyvenamuose kambariuose (iš buvusių aštuonerių gyvenamųjų kambarių) bei virtuvėje su prieškambariu. Čia eksponuojami ne tik baldai, priklausę vaistininko šeimai, bet ir šeimos relikvijos, asmeniniai bei namų apyvokos daiktai, nuotraukos. Lankytojai supažindinami su tuo metu Lietuvos inteligentijos gyvenimo būdu, papročiais, tradicijomis bei vertybėmis, kurias jie puoselėjo.

VAISTAŽOLIŲ SODO EKSPOZICIJA

Neatsiejama vaistinės muziejaus dalis – atkurtas vaistininko vaistažolių sodas, kuriame auginami vaistingieji ir prieskoniniai augalai, vykdomi edukaciniai praktiniai užsiėmimai. Jų metu galima ne tik apžiūrėti sodą, bet ir susipažinti su jame auginamų augalų savybėmis.

Parodos

Rengiamos meno, kraštotyros, tautodailės parodos.

Kultūrinė, šviečiamoji veikla

Muziejuje vyksta poezijos popietės, knygų pristatymai, kameriniai koncertai, susitikimai su įdomiais žmonėmis ir kita švietėjiška veikla.

Pačiame Viekšnių miesto centre, buvusios aikštės kampe, baltomis langinėmis kviečia užsukti senoji Viekšnių vaistinė. Manoma, kad tai seniausias Viekšnių pastatas, statytas XVIII a. Tačiau kaip išsilaikęs. 1859 m. turgavietės kampe provizorius iš Telšių Fiodoras Geldneris (vėliau – Theodor(as) von Göldner(is)) už 1200 sidabrinių rublių įsigijo XVIII amžiuje rabino Abbe Joffes pastatytą namą. Fiodoras pusę nupirkto namo pavertė vaistine, o prie likusios dalies pristatė du kambarius, skirtus šeimos gyvenimui. Jis taip pat padidino langus, prieš vaistinę pasodino liepas, alyvų krūmus, atitvėrė darželius, o prie išėjimo iš vaistinės pristatė įstiklintas gonkas. Taip 1860 metais liepos 17 d. (pagal seną kalendorių 30 d.) Viekšniuose buvo atidaryta vaistinė. Viekšniškė farmacijos įstaiga buvo seniausia šiaurės Žemaitijoje po Palangos ir Telšių vaistinių.

Už pagalbą 1863 m. sukilėliams ir vaišes jų būriui caro valdžios išstremtas vaistinės savininkas T. fon Geldneris grįžo paliejęs ir netrukus, 1870 m. mirė. Jo šeimos nariai (vaistinės paveldėtojos) nebuvo farmacijos specialistės, todėl vaistinę valdė samdydamos farmacinius. Pašlijus paveldėtojų materialinei būklei, Viekšnių vaistinė už skolas buvo išstatyta varžytinėms.

Vaistinę 1883 m. iš varžytinių už 5000 sidabrinių rublių įsigijo Žagarės klebonas K. Aleksandravičius ir perdavė savo augintam ir mokytam sūnėnui, Maskvos universitete farmacijos studijas baigusiam ir chemiko D. Medeljejevo paskaitų klaususiam Vincui Aleksandravičiui. K. Aleksandravičius sūnėnui prisakė kasmet skirti po 300 rublių kurio nors neturtingo giminaičio auklėjimui, neparduoti vaistinės, o kada nors tokiomis pačiomis sąlygomis ją perduoti įpėdiniui. Apleistą vaistinę V. Aleksandravičius per 42 metus pavertė pavyzdinga įstaiga.

1925 m. vaistinę perėmė provizoriaus sūnus Juozas Aleksandravičius. Jis kaip ir tėvas pelnė didelę visuomenės pagarbą, bene vienintelis šiuose kraštuose savininkas, sovietinei valdžiai nacionalizavus vaistinę (1940 m.), paliktas joje dirbti bei paskirtas dirbti vedėju. 1960 m. jo dėka buvo įkurta senų farmacijos reikmenų ekspozicija, skirta vaistinės 100-mečiui paminėti. Jis čia pradirbo keturis dešimtmečius.

1980 m. dėl avarinio pastato stovio vaistinę perkeliama į kitas patalpas, o 1987 m. pastatą perdavus Kultūros ministerijai, gaunamas leidimas restauruoti vaistinę ir įsteigti muziejų. 1991 m. pradėdami restauracijos darbus, o 1995 m. senoji vaistinė vėl atveria duris klientams, o kartu ir muziejaus lankytojams, kurie čia gali susipažinti su įrengtu XIX a. pabaigos inteligento butu bei senaisiais farmacijos reikmenimis. Vėliau atkuriamas ir vaistinės vaistažolių sodas.

80th FIP World Congress of Pharmacy and Pharmaceutical Sciences Seville, Spain

12-16 September 2021

NEW DATES

Technologinė revoliucija Poveikis farmacijai ir sveikatos apsaugai

Mobili galinga skaičiavimo technika. Išmanūs robotai. Neurotechnologiniai smegenų patobulinimai. Žinios apie dramatiškus pokyčius aplink mus vyksta eksponentiniu greičiu. Mes esame revoliucijos pradžioje, kuri iš esmės keičia mūsų gyvenimą, darbą ir tarpusavio santykius.

Gyvenimas ir mokymasis per COVID-19 pandemiją - globalūs pamąstymai

Šiais metais FIP ir jo partneriai siūlo jums energingą virtualų renginį:

„FIP Virtual 2020“!

Mes visi žinome apie reikšmingus pasaulinius iššūkius, kuriuos kelia COVID-19. FIP privalo rūpintis savo nariais, savanoriais ir kongreso dalyviais ir nuolat bendrauja su Pasaulio sveikatos organizacija visame pasaulyje ir regione. Mūsų politika yra vadovautis jos patarimais kartu su nacionalinių valstybių ir vyriausybinių įstaigų rekomendacijomis. Taip pat nuolat bendraujame su organizacijomis narėmis, su kuriomis bendradarbiaujame planuojamų renginių metu.

Atsižvelgiant į dabartinę situaciją su COVID-19, FIP ir jos pagrindinis vedėjas, Ispanijos generalinė farmacijos taryba, turėjo priimti sprendimą perkelti FIP 80-ąjį pasaulinį farmacijos ir farmacijos mokslų kongresą ir Ispanijos 22-ąjį nacionalinį farmacijos kongresą iki 2021 m.

Tačiau net ir šiais išskirtiniais metais - be fizinio kongreso - galite prisijungti prie savo bendraamžių labai įdomiame ir įtraukiančiame virtualiame renginyje!

Lietuvos farmacijos sąjunga organizuos farmacijos mokslininkų ir vaistinininkų išvyką į FIP **Farmacijos mokslų ir praktikos 80-ąjį kongresą, kuris vyks Sevilijos mieste (Ispanija) 2021 m. rugsėjo 12-16 dd.** LFS kviečia kolegas iš anksto planuoti komandiruotę arba atostogas vykti kelti savo profesinę kvalifikaciją šiame tarptautiniame forume. Dėl išsamesnės informacijos prašome kreiptis į LFS el. paštu: info@lfsajunga.lt, mob. tel. 8 674 06001, LFS atsakinga sekretorė Rūta Matulaitienė.

LFS Valdyba